Št. 17 (1100) Leto XXII
NOVO MESTO, četrtek, 29. aprila 1971

DOLENJSKI LIST

Prisrčno čestitamo!

26. aprila so v veliki dvorani slovenske skupščine v Ljubljani slovesno razdelili 39 republiških priznanj Osvobodilne fronte za l. 1971. Slavje je potekalo v duhu jubilejne 30. obletnice OF slovenskega naroda, med 36 nagrajenci pa so tudi trije naši rojaki:

Rozika Bohinc iz Brežic, Franc Dragan iz Krškega in Viktor Zupančič iz Dobindola pri Uršnih selih (zdaj živi v Ljubljani). Znanim organizatorjem odpora v Spodnjem Posavju in na Dolenjskem, aktivnim borcem v NOV ter zaslužnim političnim delavcem v letih po osvoboditvi prisčrno čestitamo za visoka priznanja!

Republiška priznanja OF za 1971 so prejele tudi organizacije AFŽ Slovenije, Rdeči križ Slovenije in Zveza mladine Slovenije.

Danes zvečer ob 19.30 bo v novomeškem Domu kulture proslava v počastitev OF in 1. maja. Proslavo, na katero vabijo vse prebivalce, bosta pripravili občinska konferenca SZDL in krajevna organizacija v Novem mestu.

V Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici bodo odprli danes ob 15.30 razstavo del slovenskega slikarja in magistra filozofije prof. Igorja Pleška. Hkrati bo v tej hiši umetnosti zborovanje prosvetnih delavcev krške občine.

Krajevna skupnost Stara cerkev, ki sodi med najbolj prizadevne v kočevski občini, je v ponedeljek zvečer organizirala tudi proslavo ob 30-letnici ustanovitve OF.

V ponedeljek zvečer je po vseh novomeških prodajalnah zmanjkalo kruha in mleka. „Pa naj jedo potico!" je rekla Marija Antoinetta, žena francoskega kralja Ludvika XVI. Zato so jo revolucionarji obglavili . . .

V Ribnici so v ponedeljek podelili priznanja OF 15 občanom, v torek pa so imeli v počastitev 30-letnice ustanovitve OF kulturno prireditev.

V veliki dvorani brežiškega prosvetnega doma bo nocoj svečana akademija v počastitev obletnice Osvobodilne fronte in praznika dela. Kulturni program so za to priložnost pripravili dijaki brežiške gimnazije. Na nocojšnji proslavi bodo podelili priznanja Osvobodilne fronte dolgoletnim družbeno-političnim delavcem.

Za prvomajske praznike bo v Novem mestu odprt nekoliko preurejen disko klub. Odprt bo 1. in 3. maja, ko bodo mladi poslušali nove plošče.

V nedeljo je na cesti Kočevje–Brod na Kolpi zapeljal v grmovje tovornjak Ljubljanskih mlekarn, ki ga je vozil Emil Čohodor. Na vozilu je za 30.000 din škode.

V nedeljo, 25. aprila, je bilo na Kolpi od Osilnice do Kužlja mednarodno kajakaško tekmovanje. Na 12,5 km dolgi progi je tekmovalo 82 čolnov.

VREME

V prvi polovici tedna je bilo nestalno vreme s krajevnimi padavinami. Najvišje dnevne temperature so se znižale na okoli 15 stopinj.

Do konca tedna bo prevladovalo še nestalno vreme in so predvsem okoli petka možne znatne padavine. Bo razmeroma hladno.

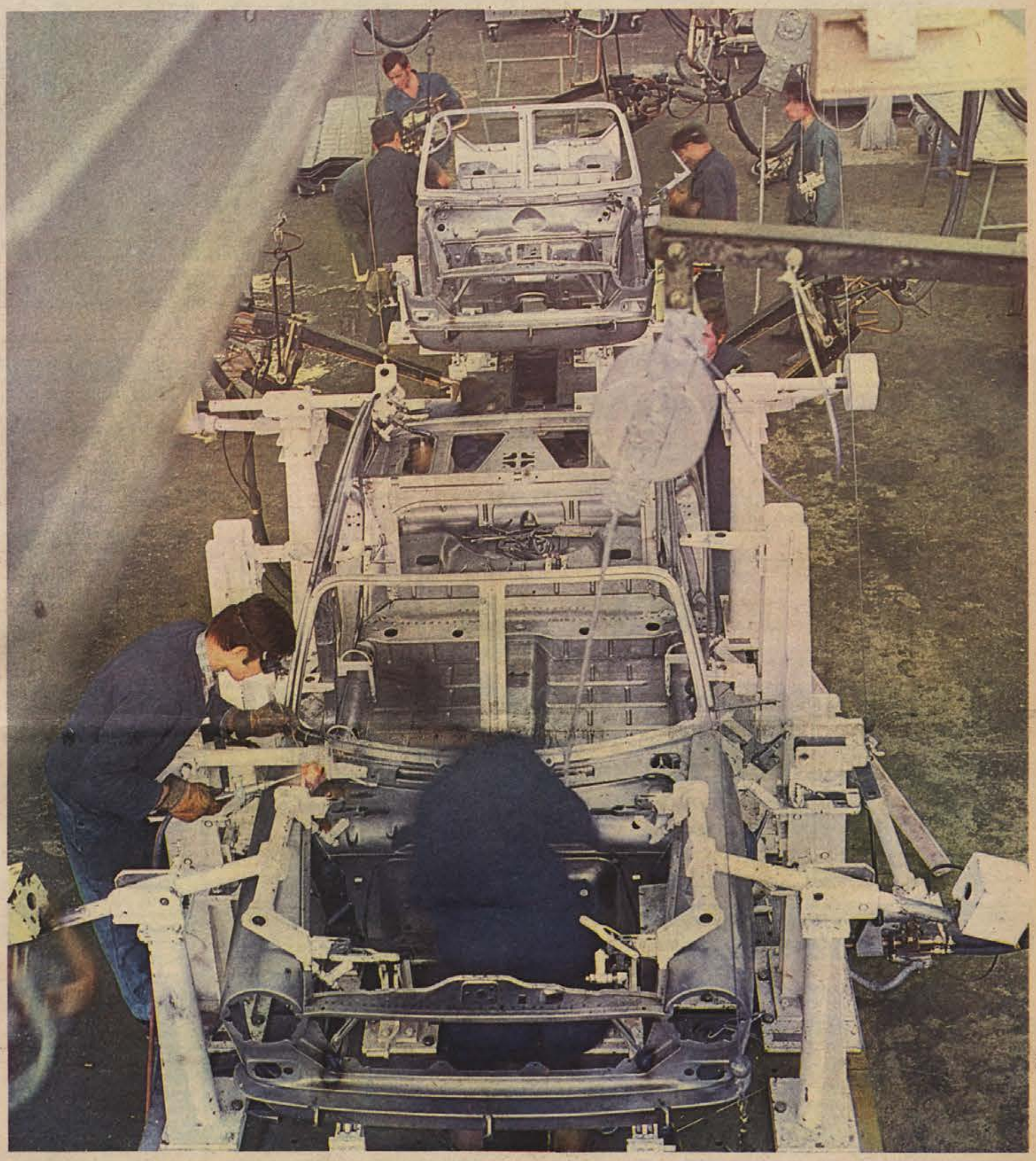

Prvi maj še vedno ni samo praznik cvetja in brezskrbnih izletov, še vedno teče boj za uveljavitev poštenega dela, celo v tako socialistični deželi kot je naša! Mar ni uspeh največje dolenjske tovarne – Industrije motornih vozil – predvsem uspeh krvavega samoodpovedovanja celotne delovne skupnosti v najtežjih pogojih, uspeh boja, ki še ni končan . . . Novomeški avtomobil, rojen na proizvodnem traku tovarne pod Gorjanci, je najlepša čestitka dolenjskim ljudem za njihovo prizadevnost in vztrajnost, najlepše darilo za naš praznik! – (Foto: M. Moškon)

Ustava delovnih ljudi

Ko nam te dni hitijo misli od 30. obletnice OF slovenskega naroda k prvomajskim slavjem in bližnjemu kongresu jugoslovanskih samoupravljavcev, se hkrati sredi razgibanih razprav o pomenu ustavnih dopolnil naše želje in pričakovanja vračajo k besedam predsednika Tita, ko je na seji predsedstva ZKJ v začetku prejšnjega meseca dejal:

». . . Naš delavski razred mora uvideti in občutiti, da je to njegova ustava, da je to predvsem ustava tistih, na katerih pravzaprav temelji celotna nadgradnja, vsa naša socialistična skupnost. Delovni ljudje morajo v resnici v tej ustavi najti sebe in zagotovilo, da njihovih pravic v bodoče ne bodo okrnjevali tako grobo, kot se je dogajalo doslej . . .«

In za pravice kot dolžnosti delavskega razreda nove Jugoslavije, za pravice in dolžnosti vseh naših delovnih ljudi gre zdaj zares: hočemo, da bodo zapisane in uresničene tako, kot so bile zastavljene, obljubljene in kot je zanje tekel krvavi boj vse od 1941 dalje. Take naj bodo, kot so jih zastavili že naši odposlanci na zgodovinskem zasedanju AVNOJ: da bo delovni človek soudeležen pri rezanju pogače, za katero je plug, setev in žetev pripravil sam. Da bomo delovni ljudje resnično razpolagali s presežkom dela in s tem uresničili enega izmed glavnih pogojev pri osvobajanju človeka.

Tak prvi maj hočemo, takih praznikov dela se bomo veselili v spremenjenih pogojih proletarsko-socialistične države. Za take prve maje bomo delali še boljše in še več, saj hočemo imeti čvrsto in bogato republiko Slovenijo v Jugoslaviji, zvezi neomajnih, samostojnih socialističnih republik. Duh naše revolucije, AVNOJ in SNOS in kot sonce čista misel o sreči vseh delovnih ljudi — so njeni temelji.

TONE GOŠNIK

tedenski mozaik

V Švici je sodišče obsodilo na štiri leta in pol zapora nekega industrijalca, ki je bil obtožen, da je izročil Izraelcem za 200.000 dolarjev načrte nekaterih delov francoskega vojnega letala mirage.

Epidemija otroške paralize, kakršne ne pomnijo že od leta 1956, ko je v deželi zbolelo za to boleznijo okoli 7000 ljudi, je izbruhnila v Argentini. Pred leti Argentina še ni imela rešilnega cepiva, sedaj pa ga ima, toda nekateri krogi očitajo vladi, da je prepozno reagirala na obolenja in ni pravočasno dostavila vsem zdravstvenim postajam dovolj cepiva. Med sedanjo epidemijo so doslej ugotovili 356 obolenj, 32 oseb je že umrlo.

Neko ameriško podjetje pripravlja preparat, s katerim naj bi skrajšali čas, potreben za spanje, torej za počitek in nabiranje novih moči. Deset oseb, ki so jim dali tablete, je 120 minut globoko spalo, potem pa so izjavili, da se počutijo tako sveže in spočite, kot bi spali vso noč. Zdravniki sicer še ne vedo, kakšni bodo morebitni stranski učinki na organizem, vsekakor pa jim je že sedaj jasno, da novega preparata v nobenem primeru ne bi smeli jemati več kot tri mesece v letu dni.

Doslej se je že 100 oseb prijavilo v posebno šolo, ki sta jo v avstrijskem Salzburgu ustanovila dva igralca: šolo za flirt, torej spogledovanje in „osvajanje". Pouk bo trajal eno uro dnevno štirinajst dni, za „šolanje" pa bo treba odšteti 500 šilingov. Za „maturo" bodo slušatelji morali v neki trgovini nasloviti neznano dekle in se v desetih minutah z njo zmeniti za sestanek. Če bo neznanka prišla na sestanek, bo učenec dobil „diplomo", sicer pa ne . . .

Švedski potrošniki se že veselijo novega leta, ko bo začel v njihovi domovini veljati nov zakon, po katerem bodo morala podjetja dosti bolj skrbeti za svoje kupce kot doslej. Vse zavito blago bo moralo biti opremljeno z dvema datumoma: dnevom, ko je bilo blago zavito in dnevom, do katerega ga je treba obvezno porabiti. Razen tega bo moralo biti v mesnih izdelkih tudi manj maščobe, kot jo je sedaj.

Cene kot dvorezen nož

Višje cene živil omejujejo porabo in otežujejo izvoz — Raje znižujmo stroške, kot da zvišujemo cene! — Kdaj bodo predlogi uresničeni?

Na posvetovanju o kmetijstvu je Štefan Sambt, kmet iz Tešanovcev, med drugim povedal, da kmetje niso navdušeni za visoke cene svojih pridelkov in živine; želijo le ustrezno razmerje cen. V takem mnenju je veliko previdnosti. Ta je prav v sedanjih razmerah zelo potrebna.

Kmetovalcem ne more koristiti, če cene vseh vrst blaga rastejo. Cene njihovih pridelkov in živine vedno zaostajajo za drugimi. Ne le tiste, ki jih odobravajo občinske skupščine ali drugi organi, temveč tudi tiste, ki se prosto oblikujejo na trgu ali, kot pravijo kmetje, jih določajo trgovci.

Razen teh ovir sta še dve oviri, ki ju skorajda ni moči preskočiti: denarna zmogljivost domačih porabnikov in cene na svetovnem trgu. Pred kratkim je porastla cena mleka, a se že sliši, da nekatere mlekarne menda nočejo odkupiti vsega, kolikor ga ponujajo kmetje. Baje ga bo kmalu preveč, ker je drago. Zdaj zvišujejo – v Beogradu in še nekaterih krajih so že – cene mesa. Kako bo z dražjim mesom, še ne vemo. Gostinci že tarnajo, da bodo morali podražiti hrano ali zmanjšati koščke mesa. To pa bo odvračalo turiste, tuje in domače.

Nekateri kmetovalci zamahnejo z roko, češ takih tarnanj smo že vajeni: „Tarnajo, a vzlic temu bolje zaslužijo kot mi . . ."

To je res. Res pa je tudi, da so nekateri naši kmetijski pridelki že dražji ali bodo kmalu dražji kot v sosednjih državah. Nekaterim se zdi to čudno ali celo nemogoče, saj so v primerjavi z drugimi cenami pri nas še prepoceni. Toda tudi cene nekaterih drugih naših proizvodov so visoko nad svetovnimi. To pa je velika ovira za izvoz in privabljanje tujih turistov, ki bi zvečevali porabo živil.

Pridelovalcem živil bi bolj ustrezalo, če bi jim družba pomagala zniževati stroške, kot če jim odobrava višje cene. S tem bi koristila tudi domačim porabnikom, ker bi jih dobili po nižjih cenah.

Kako naj bi družba pomagala? O tem smo že veliko razpravljali in predlagali. Znižati bi morala carine na uvožene kmetijske stroje in drugo opremo za kmetijstvo. Za uvoz naj bi zagotovila kmetovalcem več deviz po uradnem kurzu, saj jih za izvožena živila dobi veliko. Podoben učinek bi dosegla z odpisom nekaterih dajatev in obveznosti, za katere kmetovalci dokazujejo, da gospodarsko niso upravičene, kot npr. pri registraciji traktorjev in podobno.

Kdor ne pozna teh razmer, se čudi, zakaj želijo naši sadjarji, pridelovalci poljščin in drugi za svoje pridelke višje odkupne cene kot kmetovalci v državah evropske gospodarske skupnosti. Odgovor je jasen: pri dragih strojih – ne le uvoženih, tudi domači so veliko dražji kot pri sosedih – mora biti amortizacija večja. Dodati je treba še neugodne kredite in marsikaj drugega. Vse to je treba vračunati v pridelovalne stroške, če je odkupna cena manjša od njih, pa v izgubo.

Torej imajo bolj prav tisti kmetovalci, ki predlagajo ukrepe za znižanje pridelovalnih stroškov, kot tisti, ki zahtevajo višje odkupne cene. V tem pa ni zajeta dejavnost trgovine in drugih posrednikov pri oblikovanju cen. Ta zasluži posebno oceno.

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

RIM – Po vsej Italiji so proslavili 26. obletnico osvoboditve izpod fašizma. Predsednik republike Saragat je sprejel voditelje odporniškega gibanja, nosilce „zlate medalje", najvišjega italijanskega odlikovanja.

SOFIJA – V Sofiji je končal z delom X. kongres Komunistične partije Bolgarije. Za prvega sekretarja so znova izvolili dosedanjega prvega človeka partije Todorja Živkova.

LUSAKA – Predsednik Zambije dr. Kenneth Kaunda je severno od Lusake slovesno odprl učiteljsko šolo, ki jo je za potrebe zambijske države zgradilo jugoslovansko podjetje „Energoprojekt".

SPORAZUM, SKLENJEN V „OBOJESTRANSKO ZADOVOLJSTVO"

(Karikatura D. Rumenčića v JEŽU)

Med obiskom v Jugoslaviji je francoskega premiera Chaban Delmasa, ki ga je spremljal tudi francoski zunanji minister Maurice Schuman, sprejel tudi predsednik SFRJ Josip Broz Tito in ga po krajšem razgovoru zadržal na kosilu, na katerem so bili med drugim naš državni sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac in druge osebnosti. Tepavac in Schuman sta imela pred tem izčrpne razgovore. Podobni razgovori so bili tudi na nižji ravni – med jugoslovanskimi in francoskimi osebnostmi iz obeh delegacij. (Telefoto: Tanjug)

tedenski zunanjepolitični pregled

Zaradi slovenske narodne, ki jo je zapel Slovenski oktet na posebno željo gosta, se je obisk francoskega premiera Chaban-Delmasa in njegovih sodelavcev v Sloveniji sicer za neplanirane pol urice podaljšal – pa je bil kljub temu še prekratek, kar so z obžalovanjem ugotovili tako gostje kot gostitelji. Po obisku Beograda, Skopja in Zagreba se je namreč francoska državna delegacija mudila tudi v Sloveniji, kjer si je ogledala (če je moč to besedo sploh uporabiti za tako kratek razgled) Ljubljano, Bled in Podljubelj. Sodeč po vseh izjavah in vtisih, je bil obisk francoskih gostov v Jugoslaviji zelo ploden in koristen. Obe strani sta imeli priložnost nekoliko bolje spoznati druga drugo – kar brez pridržka velja vsekakor še bolj za goste – razen tega pa v konkretni izmenjavi mnenj opozoriti na pomanjkljivosti dosedanjega sodelovanja in možnostih, da se le-to še izboljša. Nemara bi kazalo v tem smislu še posebej opozoriti tudi na obete o boljšem gospodarskem sodelovanju in če se pri tem nekoliko bolj omejimo na slovenska podjetja, je treba omeniti Litostroj in njegovo novo pogodbo za sodelovanje z Renaultom, Tomos in njegov sedaj že ustaljeno trden odnos s Citroenom, ki ga kanijo še bolj razviti, pa na še nekatera druga podjetja (Gorenje, Toper in druga). Ob zelo odkritih političnih razgovorih – kjer pa je vendarle bilo treba upoštevati nekatere razlike v mnenju – so gospodarski vsekakor poglavitna značilnost francosko-jugoslovanskega dialoga, ki se je pravkar zaključil. Če bosta obe strani izrabili vsaj del zares bogatih možnosti za obojestransko sodelovanje – želje za to sta izražali brez pridržkov – si lahko obetamo še tesnejše stike s Francijo, na katero nas že sicer vežejo številne tradicionalne vezi. Obisk jugoslovanskega premiera – Mitja Ribičič je sprejel Chaban-Delmasovo povabilo, naj vrne obisk – bo tako lahko še ena izmed naslednjih priložnosti za uresničitev vseh dobrih želja in napovedi, ki sta jih izrekli obe strani.

Rogers, ameriški državni sekretar za zunanje zadeve, je odpotoval na turnejo po Bližnjem vzhodu, med katero bo obiskal tako Izrael kot Združeno arabsko republiko. Obe strani še vedno vztrajata na svojih – čeprav malce spremenjenih stališčih – in mir, trden in trajen mir, na tem področju je slej ko prej le želja, za katero ni mnogo realnih izgledov. Ni verjetno, da bi Rogersov obisk v tem smislu prinesel takojšnje in spektakularne rezultate, čeprav je možno pričakovati, da bi za njim ostala vsaj nekoliko otipljivejša možnost za rešitev spora. To je, kot je videti, predvsem odvisno od tega, če bo Rogers uspel prepričati Tel Aviv, naj nekoliko popusti v svojih zahtevah – pri čemer je skoraj verjetno, da bi potem tudi Kairo za nekaj tonov še ublažil svoj glas.

V sosednji Avstriji so se končale predsedniške volitve, na katerih je zmagal dosedanji predsednik Franz Jonas, ki je premagal svojega protikandidata dr. Kurta Waldheima. V tem smislu lahko pričakujemo bolj ali manj dosledno nadaljevanje dosedanje avstrijske politike.

S svečano akademijo so v Moskvi proslavili 101. obletnico Leninovega rojstva. Proslava je minila v znamenju govora, ki je ugotavljal, kako so v Sovjetski zvezi doslej uresničili Leninova načela v politični praksi.

Vlada na Ceylonu je prejela sovjetsko vojaško pomoč – letala MIG 17 in helikopterje – pričakuje pa še orožje iz nekaterih drugih držav (ZDA, Velika Britanija), s katerim kani zatreti upor sil, ki nastopajo pod imenom „Che Guevara". Za zdaj še ni poročil, ki bi pričala o dokončnem izidu boja in porazu uporniških enot.

Obisk Chaban-Delmasa

V Indiji so izbruhnile črne koze in kolera med begunci iz Vzhodnega Pakistana (menda jih je že pol milijona), kjer je, sodeč po razmeroma skopih poročilih zadnjih dni, federalna vlada kot vse kaže uspela potisniti upornike iz večjih mest in jih obkoliti.

Skoraj pol milijona ljudi je v Washingtonu demonstriralo proti vojni v Vietnamu in to je bila po nekaterih poročilih največja protivojna demonstracija v zgodovini Združenih držav Amerike.

LONDON – Neznanci so razbili stekla pred izložbo jugoslovanskega turističnega urada v eni najbolj prometnih londonskih ulic, Regent streetu. Naše veleposlaništvo je v zvezi s tem zahtevalo od britanskih oblasti, naj zadevo raziščejo.

UPPSALA – Seizmološki institut v Uppsali na Švedskem je sporočil, da so včeraj registrirali podzemsko jedrsko eksplozijo v Sibiriji. Jakost eksplozije je bila 6,3 stopnje po Richterjevi lestvici.

TRST – Z letališča Ronke pri Trstu je poletelo prvo letalo na redni progi Trst–Zagreb. Otvoritvi nove letalske proge so prisostvovale številne ugledne italijanske in jugoslovanske osebnosti. Letala bodo letela vsak delavnik.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Notranje politično dogajanje v minulih dneh je bilo, lahko rečemo, kar dokaj razgibano – slej ko prej pa je imelo, kajpak, največji poudarek na razmerah našega gospodarstva, saj vprašanj v zvezi s tem kar noče biti konec (kar je navsezadnje tudi razumljivo), tako da delne rešitve odpirajo spet nova vprašanja. Na to sta, med drugim, opozorili **KAR DVE SEJI REPUBLIŠKEGA IZVRŠNEGA SVETA** v dneh minulega tedna (ena v torek in druga v petek), ki sta bili obe posvečeni vprašanjem našega gospodarstva.

Čeravno bi se zdelo, da je bila prva od omenjenih sej republiškega izvršnega sveta – ki je bila predvsem namenjena obravnavi **NAŠEGA GOSPODARSKEGA RAZVOJA** v prihodnjih 15 letih – prav zaradi tolikšne časovne odmaknjenosti zastavljenih ciljev nekolikanj neotipljiva glede svojih sklepov (naš trenutni položaj pač terja takojšnje ukrepe), pa vendar to ni res; usmeritev za naših prihodnjih petnajst let (le-ta temelji na skupnih stališčih o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so se glede njih sporazumeli izvršni svet, sindikati in pa republiška gospodarska zbornica) je družbeni povzetek znanstvenih spoznanj in ugotovitev naših dejanskih možnosti – pa je zategadelj povsem oprijemljiv cilj, ki ga s skupnimi napori v prihodnjih 15 letih lahko spremenimo v slovensko družbeno stvarnost.

Glavna smer prizadevanj v razvoju našega gospodarstva v okviru te usmeritve – če jo povzamemo samo v nekaj obrisih – bo še nadalje **NAPREDEK INDUSTRIJE** in razvijanje terciarnih dejavnosti (uslužnostnih del itd.), nadalje odpravljanje vrzeli v infrastrukturi (prometnih zvezah in drugem) ter prometno povezovanje slovenskega prostora bodisi znotraj meja naše republike ali pa navzven, nadalje pospešeno zaposlovanje, izboljševanje sestava zaposlenih itd. Po predvidevanju tega dolgoročnega družbenega razvoja naj bi se družbeni proizvod naše republike povečal od skupnih 18.000 milijonov dinarjev (v letu 1969) na 49.200 milijonov čez petnajst let.

No, druga seja našega izvršnega sveta v minulih dneh (minuli petek) pa je bila, če lahko rečemo, precej manj spodbudna od prejšnje; namenjena je bila razpravi o **TRENUTNEM GOSPODARSKEM POLOŽAJU** v Jugoslaviji in Sloveniji. Na tej seji je naš izvršni svet – glede na sedanje stanje v gospodarstvu – izrazil zaskrbljenost spričo resnih znakov, da s sprejeto resolucijo začrtane poti o družbeno ekonomskem razvoju Jugoslavije v letu 1971 ne uresničujemo, pa tudi, da je sploh ne bomo uresničili. Ob tem je naš izvršni svet poudaril, da se bomo v Sloveniji z vsemi močmi zavzemali za to, da bomo s to resolucijo začrtano gospodarsko politiko vendarle uresničili – in o tem bo izvršni svet podrobneje izrazil svoja stališča oziroma predloge glede stabilizacije gospodarstva na prihodnjem zasedanju republiške skupščine (ki je sklicano za 4 maj).

Gospodarstvo: resna zaskrbljenost

Minuli petek se je v Ljubljani sestal tudi centralni komite Zveze komunistov Slovenije ter razpravljal o idejno-političnih vprašanjih **VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA.** Odprl je torej vprašanja, ki naj bi postala, kajpak po odgovorih nanje, obveza za vse komuniste ne samo v prosveti, ampak tudi izven nje. Bistvena misel, ki se je oblikovala v tej razpravi (pa tudi prej – že v javni razpravi o teh vprašanjih), je vseskozi opozarjala na tesno povezanost vzgojno izobraževalnega področja ter vseh drugih področij naše družbe. V razpravi na CK ZKS so poudarili, da vzgojno izobraževalni proces lahko oblikuje dejavno socialistično samoupravno osebnost le tedaj, če ima tudi šolstvo možnost za dejanski samoupravni položaj in enakopravno vrednost v družbi.

Navidez drobna, pa vendar pomembna je vest iz dni minulega tedna, da se je naš zvezni sekretar za finance Janko Smole po večdnevnem obisku v ZDA spet vrnil v Beograd. Ob vrnitvi je Smole izjavil, da so ZDA pripravljene odpraviti nekatere ovire pri krepitvi gospodarskih odnosov z našo državo (to je bil tudi namen njegovih razgovorov v Washingtonu), in po njegovi izjavi je Ameriška banka za izvoz in uvoz tudi pripravljena precej **POVEČATI OBSEG KREDITIRANJA** izvoza ameriške opreme in tehnologije v Jugoslavijo. Omenjena je bila številka 200 milijonov dolarjev za nakup novih potniških letal za naša podjetja, za nakup opreme za rafinerije in za mehanizacijo rudnikov.

Zanimiva vest, ki se nanaša na naše zdomce, je tudi predlog organov zvezne uprave (ta predlog mora še sprejeti zvezna skupščina), naj bi le-ti lahko ob vrnitvi domov prinesli s seboj za osebno rabo ali za opravljanje gospodarske dejavnosti **BREZ CARINSKIH DAJATEV** blaga ali predmetov v vrednosti do 10.000 dinarjev. Hkrati je zvezna uprava tudi predlagala, naj bi se carina za blago, ki ga naši občani prinašajo iz tujine (v vrednosti do 1000 dinarjev), znižala od 30 na 15 odstotkov.

Ta ponedeljek, torej na večer pred letošnjim jubilejnim praznikom OF, je bila v slovenski skupščini slavnostna seja republiške konference SZDL. Slavnostne seje se je udeležil tudi **PREDSEDNIK TITO,** kar je slovesnosti dalo še poseben poudarek. Ob 30. obletnici ustanovitve OF je 40 aktivistov in ustanoviteljev OF ter republiških družbenopolitičnih organizacij prejelo posebna priznanja OF z zlato značko.

SGP PIONIR nadaljuje jeseni začeto delo na gradbišču Metalne na Senovem. Tovarna gradbenih žerjavov bo na tem mestu stala do jeseni. (Foto: Jožica Teppey)

Ob letošnjem spomladanskem zagrebškem velesejmu je bila v Zagrebu tudi zanimiva letalska razstava. Nekaj letal je prejšnji teden in v nedeljo priletelo tudi na prečensko letališče, kjer so številnim obiskovalcem demonstrirali svoje sposobnosti. Med drugimi sta priletela tudi italijanski helikopter in veliko češkoslovaško letalo TURBOLET-L-40. Na sliki: češkoslovaški dvomotornik

Učenci 7. b razreda iz Črnomlja pri likovnem pouku na prostem. Pod vodstvom učitelja Boga Jakšeta so upodabljali stari del mesta ob bregu Lahinje. (Foto: R. Bačer)

vredno je zapisati...

Prvi maj je delavski praznik, radi poudarjamo. In ker smo prav zdaj v predprazničnem razpoloženju, ne bo odveč zapisati nekaj drobnih resnic. Datum je namreč prav primeren, da ugotovitve o delu Zveze komunistov počasi začnemo uresničevati.

Neštetokrat je bilo že rečeno in zapisano, da je treba to najbolj napredno organizacijo pomladiti, da je treba sprejemati več mladih, da je v Zvezi komunistov premalo delavcev in kmetov.

Pravzaprav je žalostno, da tudi v tem primeru nismo znali iz besed narediti dejanj. Za tiste, ki ne verjamejo radi, nekaj statističnih dokazov: v novomeški občini je analiza pokazala, da 14 organizacij ni naredilo ničesar za sprejemanje novih članov, vsega skupaj pa so sprejeli zadnje čase v Zvezo komunistov le nekaj več kot 30 ljudi. Torej je očitno, da je bilo narejenega zelo malo. To malo pa se spremeni v nič, ko ugotovimo, da je organizacija ZK v občini potrebna hitre poživitvé, ker ima premalo članov in ker je starostni sestav slab. Tudi v drugih dolenjskih občinah ni dosti boljše – ali pa še celo slabše.

Logično se zastavlja vprašanje: kako naj bo ob vseh naštetih pomanjkljivostih ZK res revolucionarna, kako naj bo tista, ki je nosilec razvoja – skratka, kako naj ZK uresničuje neštete naloge za boljši jutrišnji dan, pa čeprav začnemo kar pri prvi nalogi, stabilizaciji gospodarstva? Izkušnje to bojazen utemeljujejo!

MEDOBČINSKI SVET ZK O SOCIALNEM RAZLIKOVANJU

Bomo res družba bogatih in revnih?

Ludvik Golob: »Imamo sistem, ki dviga produktivnost dela, omogoča pa socialno razlikovanje« — Še ena plača iz kilometrine in dnevnic

Dvanajsta seja medobčinskega sveta Zveze komunistov v Novem mestu je bila posvečena problemom socialnega razlikovanja. „Imamo sistem, ki vpliva na produktivnost dela, omogoča pa hkrati tudi socialno razlikovanje", je poudaril sekretar Ludvik Golob. Tako je ugotovljeno, da je Metlika po višini osebnih dohodkov na predzadnjem mestu v Sloveniji, in edino Novo mesto se približuje poprečnim osebnim dohodkom v republiki.

Žal tudi štiri dolenjske občine niso izjema, kadar nanese beseda na temne plati: dnevnice, kilometrine, terenski dodatki in druge oblike materialnih nadomestil povečujejo nekaterim osebne dohodke tudi za sto odstotkov. Tudi na Dolenjskem niso izjemni primeri, ko so si nekateri obračunavali več dnevnic v mesecu, kolikor je bilo dni. Taka dejanja pa seveda vznemirjajo ljudi. Ugotovili so tudi, da so med delavci iste kvalifikacije v isti panogi razlike v osebnih dohodkih včasih tudi stoodstotne. Torej tudi pri nas niso osamljeni primeri, kakršen je tisti slovenski, ko je imela snažilka v enem podjetju 450 dinarjev osebnega dohodka, v drugem pa štirikrat toliko. Zaradi takih razlik je fluktuacija delovne sile dokajšnja. Črnomaljski sekretar Jože Vajs se je vprašal: „Le kdaj bomo dosegli, da bodo delavci naravnost vprašali direktorja, koliko je naredil in kaj je naredil na službenem potovanju, za katero je pobral veliko dnevnic in kilometrine."

Na seji so govorili tudi o socialnem razlikovanju, ki ga prinaša različno vrednotenje nadomestil za dopuste in za rekreacijo zaposlenih. Ugotovili so, da socialno razlikovanje nastopa tudi na področju stanovanjskega gospodarstva. V zadnjem času niso bili redki primeri, ko so družbena stanovanja dobivali vodilni delavci, strokovno manj usposobljeni delavci z nižjimi osebnimi dohodki pa so bili prisiljeni graditi lastna stanovanja s svojimi skopimi sredstvi. Tudi ni malo primerov, ko občani stanujejo v družbenih stanovanjih in plačujejo majhne stanarine, hkrati pa gradijo vikende v vabljivih turističnih krajih, ki so grajeni tako, da so obenem prav sodobna stanovanja. Veliko občanov iz Novega mesta gradi take počitniške hiše v Šmarjeških in Dolenjskih Toplicah, na Trški gori in drugod. Pogovorili so se tudi o socialnem razlikovanju otrok v obveznem šolanju, srednjem šolstvu, varstvenih ustanovah in pri štipendiranju in pri imovinskih razlikovanjih na vasi, od koder prav zaradi nerešene socialne varnosti čedalje več ljudi uhaja v mesta.

Škoda je le, da na tem dobro pripravljenem posvetu vsaj najhujših primerov socialnega razlikovanja niso poimensko povedali.

JOŽE SPLICHAL

Začetek na Drnovem

V gramoznici poleg obrata podjetja Sava iz Krškega je vse pripravljeno za graditev nove industrijske hale. V njej bodo izdelovali gradbene elemente. Obrat gradita v kooperaciji dve gradbeni podjetji, Pionir iz Novega mesta in Gradbeno podjetje Nova Gorica. Občinska skupščina jima je brez obotavljanja dovolila, da si postavita obrat na Krškem polju, kjer bo spet nekaj domačinov našlo zaposlitev.

Osebni dohodki od 800 do 6000 din?

20. aprila je bilo v Šmarjeških Toplicah področno posvetovanje predsednikov in tajnikov občinskih sindikalnih svetov Dolenjske in Spodnjega Posavja. Na njem so sklenili, da bodo usklajevali osebne dohodke v enakih panogah dejavnosti. Večina se je izrekla, naj bi bil najnižji mesečni osebni dohodek 800 din, najvišji pa praviloma ne bi smel presegati 6.000 din. Obširno so razpravljali tudi o ustavnih amandmajih in še posebej o možnostih vlaganja zasebnega kapitala v družbene delovne organizacije, kar bo omogočeno po sprejetju ustavnih sprememb.

–r

Turistični barometer

Za prvomajske praznike lahko svetujemo previdno vožnjo po dolenjskih cestah: če bo kolikor toliko ugodno vreme, bodo izletniki preplavili pokrajino ob Krki, Kolpi in Savi. Iz pisarne Dolenjske turistične zveze smo dobili sporočilo, da bodo za prvomajske praznike odprte planinske postojanke na Lisci, Bohorju, Frati, Mirni gori in pri Gospodični na Gorjancih. Edino dom pri Miklavžu na Gorjancih bo še zaprt do 1. junija, pravijo.

Za tiste, ki imajo namesto mirnih izletov v hribe raje kopanje v termalnih bazenih, lahko zapišemo, da bodo odprti bazeni v Šmarjeških, Dolenjskih in Čateških Toplicah, za vsak primer, če bo slabo vreme, pa bodo izletniki prišli na račun v pokritih bazenih.

Prav tako doslej nismo dobili sporočil, da bi bili kaki pomembnejši gostinski obrati zaradi morebitnih preurejanj zaprti. Nasprotno, gostinci se trudijo, da bi kar najbolj pripravljeni pričakali prvomajski izletniški vrvež.

Turistični vrtiljak ob Kolpi

Letos metliški gostinci ubirajo novo pesem — Kopališče v Metliki bo sezono pričakalo povsem prenovljeno, z otroškim zabaviščnim prostorom, na Kolpi pa se bodo pojavili tudi čolni

Edinstveno čista in topla Kolpa, ki je že v minulih treh letih privabljala vedno več nedeljskih izletnikov iz Slovenije, Hrvatske, pa tudi iz tujine, bo letos še vabljivejša. Doslej se niso mogli pohvaliti niti z enim zares urejenim kopališčem, toda letos bo druga pesem.

Karel Vardijan, direktor podjetja GOSTUR, napoveduje tako na metliškem kot na podzemeljskem kopališču vrsto novosti. Metliško kopališče računajo odpreti 10. junija, dotlej pa bo končana regulacija Kolpe in Sušice, s katero nastaja na obrežju lična in široka kamnita ploščad, kot nalašč za sončenje. Pripravljajo tudi mnogo večjo izbiro v hrani in pijači, razen tega bodo prodajali sadje. Zabave, ki je doslej sploh ni bilo, bo letos precej več. Otroci se bodo lahko igrali na zanje urejenem prostoru, kjer bodo gugalnice, vrtiljak in druge igralne naprave, odraslim pa bodo izposojali čolne.

V Podzemlju, kjer se poleti tare kopalcev od vsepovsod, bodo povečali zmogljivosti bifeja s pomočjo „gostilne na kolesih", kot imenujejo prikolico IMV, opremljeno v ta namen. Nadaljevali bodo tudi z lani vpeljano navado: na ražnju pečene odojke in jagenjčke bodo imeli na razpolago vedno čez nedeljski oddih. Vprašanje je, če bo cesta do kopališča že asfaltirana, kar je sicer v načrtu, vsekakor pa bodo poskrbeli, da bo bolje vzdrževana in da se za avtomobili ne bodo dvigali oblaki prahu.

Tudi gostišče Veselica bo doživelo spremembe; že do 15. maja bodo dovozno cesto razširili, razen tega pa asfaltirali okolico gostišča.

Te turistične novosti in pa dograjen most čez Kolpo, prek katerega bodo poleti vozile kolone avtomobilov zaradi krajše in mirnejše poti na srednji in južni Jadran, bodo gotovo metliškemu turizmu pomagale k bujnemu razcvetu. GOSTUR računa na dobrih 5 milijonov din celotnega dohodka (polovico več, kot so ga imeli lani) in na 6000 nočitev; od teh bo najmanj 1200 odpadlo na tuje goste.

R. BAČER

– V našem podjetju je bil delovni človek vedno osnovni nosilec razvoja . . .

(Karikatura I. Franića v JEŽU)

POZIV

Letošnji 1. maj – praznik dela bomo proslavili še posebej slovesno, saj praznujemo hkrati 30-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Pozivamo vse občane, lastnike hiš, delovne organizacije in druge, da izobesijo zastave ter primerno okrasijo svoje delovne prostore.

Vsem občanom čestitamo za praznik dela in jim želimo veliko delovnih uspehov!

OBČINSKA KONFERENCA SZDL NOVO MESTO

Sejmišča

STARE CENE V NOVEM MESTU

Na ponedeljkovem sejmu v Novem mestu je bil živahen promet, cene pa so bile približno enake kot na prejšnjih sejmih: za mlajše prašičke so zahtevali 160 do 240 dinarjev, za starejše 250 do 400 dinarjev. Pripeljali so 617 mlajših prašičev in 69 starejših od 12 tednov. Prodali so jih 537.

1000 PRAŠIČEV V BREŽICAH

Na sobotnem sejmu v Brežicah je bilo naprodaj 984 prašičev do treh mesecev starosti in 27 starejših živali. Prodali so 834 prašičkov, za katere so plačevali po 11 din kilogram žive teže, in 18 prašičev, ki so jih prodajali po 7,50 do 8 din kilogram žive teže.

KAJ POMENI NOVOST ZA DOLENJSKO

»Kislost« mlečnega odloka

Novi odlok o minimalni odkupni ceni prinaša poleg 40 par tudi ostre zahteve glede mleka

Po dolgotrajnih prerekanjih o odkupni ceni mleka imamo zdaj odlok o minimalni (najmanjši) odkupni ceni, ki pravi, da odkupna cena mleka ne sme biti manjša od 40 par za tolščobno enoto, če je mleko dostavljeno do prodajalčeve zbiralnice. Tako ceno bodo mlekarne plačevale kmetijskim organizacijam, ki pridobivajo mleko same v svojih hlevih ali pa v proizvodnem sodelovanju s kmetovalci.

Sprejeti odlok postavlja več tehnoloških in organizacijskih zahtev, ki morajo biti izpolnjene, da bodo mlekarne plačevale mleko po zgoraj navedeni ceni. Če stvari malo globlje spoznamo, je treba pritegniti, da tem zahtevam ne bo tako preprosto ustreči. Najmanj, kar je, je treba zanje vedeti, sicer se kaj lahko zgodi, da bodo nesporazumi povsem po nepotrebnem razburjali prizadete ljudi.

Da bo mleko, pridelano v sodelovanju s kmeti, imelo ceno vsaj 40 par za odstotek tolšče, mora imeti zadruga ali kombinat, preko katerega se prodaja to mleko, uvedeno matično knjigovodstvo, kontrolo molznosti in rejsko odbiro za krave svojih kooperantov. Te stvari, ki so sicer nujne za napredek živinoreje, so ponekod pri nas na Dolenjskem tako zanemarjene, da je vprašanje, koliko mleka bi lahko plačevali po 40 par in za koliko mleka bi lahko zadruge in kombinati uveljavljali po 10 par premije, če bi inšpekcija zaostrila svoje zahteve. Preostane torej, da kmetijske delovne organizacije okrepijo živinorejsko pospeševalno službo. Dolenjska je zaledje velikih mest in bo pridobivanje mleka za kmetijstvo še mnogo pomembnejše, kot je sedaj.

Druge zahteve so tehnološke narave. Da bo mleko plačano po 40 par za odstotek tolšče, mora biti ohlajeno na 12 stopinj, mora imeti vsaj 3,2 odst. tolšče, njegova kislost ne sme preseči 7,6 stopinj, ne sme biti onesnaženo, ne sme biti od krav, ki so bile zdravljene z arzenom, živim srebrom ali drugimi zdravili, ki med zdravljenjem ali še pet dni po tem prehajajo v mleko. Če te zahteve ne bodo izpolnjene, so predvideni odbitki celo do 25 par, pri čemer so veliki zlasti, če mleko ni dovolj čisto in če ima preveliko kislost.

Veterinarji, ki nadzorujejo odkup mleka, se pritožujejo nad nečistočo in nad premajhno strokovno ravnijo pri ravnanju mleka nasploh. Tu čaka kmetijske pospeševalce in vse, ki se prizadevajo prosvetliti kmečko ženo, še zelo veliko dela.

»Dolenjski list« v vsako družino

»Lenkica, daj mu nageljček«

„Lenkica, daj mu nageljček, da bo tudi on vedel, da je danes prvi maj . . .!“ . . .

. . . Potem je skupina ljudi izginila na drugo stran vrha in jaz sem ostal sam s svojimi ovcami. V samoti sem potem pretehtal vsako besedo, ki sem jo slišal na vrhu. Beseda „prvi maj“ je bila posebno poudarjena in zato se mi je vtisnila v spomin posebno močno. Saj sem tudi nagelj dobil od deklice za prvi maj.

Takrat vsega tega še nisem razumel, ker sem bil še premajhen. Bilo je še v stari Avstriji. Pozneje sem šele zvedel, kaj pomeni prvi maj. V stari Avstriji delavstvo prvega maja ni smelo praznovati, kakor ga mi danes praznujemo. Praznovati so si ga upali le najbolj pogumni ljudje.

In med njimi je bila tudi tista bela deklica sredi zelenih brez, ki mi je podarila nageljnov cvet, čeprav me ni poznala in sem bil zanjo le ubog pastirček, ki je bicke pasel.

Od tistega jutra se ljudi iz črne tovarne v dolini in tudi same tovarne nisem več bal.

To je bil moj prvi Prvi maj.

Tak je bil Prežihovega Voranca Prvi maj, tak je bil starih delavcev prvi Prvi maj. In danes, naš Prvi maj?

In kakšen je bil sploh prvi Prvi maj? Krvav in ubog, v boju rojen. V Chicagu, današnji prestolnici gangsterjev — da bo tudi za mlade razumljiveje, kje se je zgodilo — so 1. maja 1886 počile puške ameriške policije. Šest stavkajočih je padlo pod streli, 50 je bilo ranjenih. Sodni proces je nato za strah drugim zapečatil še pet življenj s smrtnimi obsodbami, trije ljudje so bili obsojeni na dosmrtno ječo. Tri leta pozneje je prvi kongres Druge internacionale ta dan proglasil za mednarodni delavski praznik.

Kmalu bo od tega zgodovinskega datuma preteklo že sto let: ponekod je prvomajsko praznovanje prešlo v navado, postalo tradicija, veselo doživetje, prijeten občutek — drugje se še vedno krvavo borijo za to staro pravico: praznovati svoj Prvi maj, svoj praznik dela.

Ciril Zlobec je pred dvema letoma zapisal, da je naravno, da se boj poleže, da se napor umiri v počitku, da ideja usahne v realnosti, da človekova pot steče zložno in ravno. Človeku je bolj prav, ko vidi, da je bil boj smiseln, če ve, da ideje niso bile same sebi namen.

Če res niso bile: mar ni od tistega prvega Prvega maja ostalo kaj dosti več kot samo 1. maj? Morda res ne dosti več kot številka, kot prvi dan meseca v koledarju, meseca, za katerega je pesnik zapel, da je prekrasen? Mar nismo ljudje postali že tako brezbrižni in brezčutni, da samo pogledamo na koledar in preštejemo rdeče natisnjene številke, ki oznanjajo proste dni. Saj, če premislimo, pri nas chicaške žrtve niso bile zaman: imamo zasluženo plačilo, nekajdnevni praznik, za nekdanji boj in za dobro opravljeno delo.

Žal je ta resnica le navidezna. Če ni stavek, naj se proletarci vseh dežel združijo, samo oguljena fraza, potem ne moremo brezbrižno praznovati za nekdanji boj. Ker ne moremo ali pa vsaj ne bi smeli brezbrižno gledati proletarcev — soborcev drugje, v drugih državah, kjer ta boj še bojujejo. In če smo pošteni do svoje vesti, tudi naše delo, naš današnji vsakdan, ni vedno dobro opravljeno.

Prvi maj kot oddih ali vikend, kot nagrada tako rekoč . . . še ne pride v poštev. Preveč najrazličnejšega dela je še, da bi smel ta naš Prvi maj postati navada. Dovolj idej mora še biti, dovolj semena, da ne bo postal samo oddih, s krogom označen rdeč datum v koledarju, ki oznanja tridnevni vikend doma, na morju, v planinah. kdo ve kje . . ,

Sicer pa nam sploh ni treba iskati smisla, da bi ta osebni, državni in mednarodni praznik napolnili z idejo. V Chicagu so delavci svoje zahteve kratko in jedrnato sporočili — zahtevali so tri osmice. Osem ur dela, osem ur počitka, osem ur, posvečenih kulturni dejavnosti.

Danes, 1. maja 1971, 85 let po teh usodnih dogodkih, pri nas zahteve še niso uresničene! Pri nas, ki se imamo za napredno socialistično družbo, pri nas, ki smo vsaj v načelu zagotoviti dve osmici — osem ur dela in osem ur počitka.

Tretja osmica, osem ur za kulturo, je za zdaj neizsanjan sen. In začeli smo pravzaprav od zadaj — človek ne more biti svoboden, osvobojen vseh oklepov mezd in posredništva, predolgega delavnika in premajhnih plač, dokler ni osvobojen in svoboden sam.

Svoboda v medsebojnih odnosih bo takrat, ko bo človek imel bogato osebnost, ko se bo lahko svobodno odločal in ko bo še prej lahko svobodno presojal. Tega pa za zdaj tudi v naši samoupravljalski družbi še nismo dosegli . . . Tista tretja osmica — osem ur, posvečenih kulturi, bo imela v prihodnje še kako pomembno vlogo!

Zadnje tedne, zadnje mesece smo vsaj malo vzvalovili mirno vodo te osmice. Zahtevamo, da se kultura ne sme deliti na izbrance in nizko kulturo. Bomo to sposobni uresničiti? Bomo zmogli, da bodo zdaj ustanovljene kulturne skupnosti uresničile tretjo osmico iz leta 1886?

Pravzaprav tega ne bi smel postaviti kot vprašanje, morali bi se vprašati: kako bodo kulturne skupnosti to zmogle. Kako bo naša samoupravljalska in preobrazujoča se družba to najhitreje in najučinkoviteje zmogla?

Ne vem, morda so vprašanja prečrno zastavljena. Kaj ni pesnik nekoč zapel: „Ne bomo žalovali za tem, kar je minilo, ampak bomo našli moč v tem, kar nam ostane!“ Saj bodo morda, če vse skupaj dobro pretehtamo, čez desetletja naši potomci rekli: „Poiskati moramo novo vsebino, novo idejo, da bomo praznovali Prvi maj tako, kot so ga proslavljali takrat, 85 let po prvem Prvem maju, 30 let po revoluciji našega naroda . . .“

JOŽE SPLICHAL

RUDARJI IZ KANIŽARICE (Foto: M. Moškon)

In kaj je življenje in kaj je smrt?

Ko sem se pogovarjal s španskim borcem Miho Počrvino, so mi skoraj solze prišle v oči. Ko se je spomnil na prvi maj, je 66-letni revolucionar ves zažarel. Globoko je potegnil cigaretni dim vase, preden je povedal: „Kaj je pomenil prvi maj za nas, za borbo delovnega razreda nekoč? Neprecenljivo je bilo dvigniti v mestu, na ulici ali na trgu rdečo zastavo s srpom in kladivom! To je bilo junaštvo, na katerega smo bili nepopisno ponosni. V španski revoluciji sem en prvi maj preživel v bolnišnici, enega na fronti — še posebej se spominjam. Kako prizadeto, kako vročično smo pripravljali izzivalne akcije proti frankovcem, da smo pokazali naše veselje ob tem dnevu! Danes dobiva praznik že druge in drugačne oblike . . .“

★

Poudarja pridobitve delavcev

Martin Štefanič, 44 let, pomočnik direktorja v metliški Beti:

„Nekako se tega dneva posebej veselim, ker je to prvi dan v letu, ko se z družino odpravimo na izlet. Mislim, da je tak dan, kako bi rekel . . . več dni skupaj prostih . . . obiščeš znance in prijatelje. Težko je kaj posebnega povedati. Kot praznik dela je to dan, ko čedalje bolj vsem zaposlenim poudarja pridobitve delavskega razreda, da je to res njihov praznik. Letos nameravam iti na Plitvice, da otroci . . . da si ogledamo naravne lepote. Ni dolgo, kar smo gledali po televiziji . . . pa so otroci vsi iz sebe . . . no, in si bomo ogledali v barvah in v naravi.“

★

Se mi zdi zelo važen praznik

Breda Marentič, 18 let, konfekcionarka v Beti: „Prvi maj se mi zdi zelo važen praznik, ker je to praznik dela . . . delavcev, ker so delavci . . . samoupravljavci . . . dosegli svoje pravice . . . da so se borili za enakopravnost, da so si s stavkami zmanjšali delovni čas, ker so prej morali delati 14 ali 16 ur, ne? Z vse večjim napredkom industrije ta praznik vse bolj spoštujemo. Ko živimo v boljših pogojih, vidimo, v kakšnih težavah so delavci živeli nekoč. Nisem se še odločila, kam bom šla . . . ne vem, najbrž za en dan na Mirno goro, drugače doma . . . no, zvečer bom šla na ples, doma ne bo treba delati.“

★

V gozd bom šla, nabirat rože

Jožica Kukman, 19 let, konfekcionarka iz Beti: „Ob prvem maju se spomnim vseh tistih, ki so se borili za boljše delovne pogoje, ki so se tudi žrtvovali za to. Mislim . . . vseh tistih, ki so nam omogočili, da delamo v dobrih delovnih pogojih. Zdaj so delovni pogoji dobri! Prvi maj . . . ko slišim ti dve besedi, se navadno spomnim prostih dni. Letos bom šla z družbo v zidanico . . . doma imamo kos vinograda. En dan bom šla v Novo mesto, obiskat bolnega očeta. En dan pa bom sama, v gozd bom šla in bom nabirala rože . . .“

★

Skoraj pljuvamo nanj...

Martin Založnik, 37 let, pomočnik strojevodje v krškem „Djuru Salaju“: „Nam delavcem praznik veliko pomeni, še več nam bi pomenil, če bi ga praznovali. Pri nas se stroji nikoli ne ustavijo, veliko delavcev tudi za prvi maj dela. Naša izmena bo na srečo imela prve tri dni v maju letos prosto . . . Predstavljam si, da je to praznik vseh delovnih ljudi. Pred nami so se že borili zanj, drugje se še borijo, mi pa skoraj pljuvamo na ta praznik . . . Za tisto, za kar je nekoč tekla kri, danes ne bi smeli . . . kar tako pustiti . . . V časopisih bo pisalo, da je praznik, a mnogi tega sploh vedeli ne bodo. To je žalostno. Če bo lepo vreme in če bomo zdravi, bomo šli letos na Gorjance, h Gospodični. Ženin oče je s Kranjskega doma, pa še ni bil na vrhu Gorjancev. Bomo šli še na Trdinov vrh. Tretji dan bomo najbrž pa na Sremič stopili!“

★

Včasih je bilo treba delati

Bogomir Juršinič, 40 let, čuvaj v rudniku Kanižarica: „Ta dan mi pomeni praznik delavskega ljudstva . . . praznik je . . . kako bi vam to razložil . . . no, prav je, da je praznik . . . pred vojno, ko sem bil še otrok, na kmetiji sploh nisem vedel, kaj je prvi maj . . . kakšen praznik je to. Šele med vojno smo zvedeli . . . na vasi ni nihče računal, veste, tudi na ta dan je bilo treba delati. Letos bom moral biti za praznike na šihtu, mislim, da bom moral delati popoldne. Ampak nekaj časa za praznovanje bo vseeno ostalo.“

★

Pač nam dobro pride

Martin Adlešič, 37 let, skladiščnik v rudniku Kanižarica:

„Vem, da je povojni čas prinesel prvi maj kot praznik, saj ga praznuje ves svet . . . pač nam dobro pride. Pod tem datumom si predstavljam praznovanje . . . da se človek spočije, da se razvedri, da gre v naravo, potreben je počitka. Ko smo bili še pionirji, so nam povedali starši . . . takrat na kmetiji . . . če se je le dalo, niso delali. Veste, takrat, po vojni takoj, je bilo praznovanje celo obvezno, danes ne bo nihče nič rekel, tudi če delaš . . . Letos nameravam malo v naravo. Mogoče jo bom z družino mahnil v Gorski Kotar. Čebelar sem in tam so lepe gozdne paše. Obiskali bomo tudi sorodnike.“

★

Največji praznik

Franc Dernač, 39 let, strojni ključavničar v tovarni Djuro Salaj v Krškem: „Prvi maj mi pomeni . . . ne vem, največji državni praznik, več kot novo leto in vse drugo. Pomlad je, prost si . . . Prvič sem ga praznoval, ko sem bil leta 1948 v železniški šoli. Doma na kmetih . . . daleč nazaj je . . . težko se človek spominja, zdi se mi, da smo kar delali. V naši tovarni ni praznikov za delavce, stroji tečejo kar naprej. Če bomo končali remont, bom šel v hribe . . . na Virštajn nad Kozjem . . , odojka bomo zavrteli na ražnju. Potlej bo treba doma prijeti, hišo zidam . . .“

★

Mlaji za prvi maj

Leopold Stanko, 44 let, vodja kadrovsko splošne službe v krški tovarni Djuro Salaj: „Zame pomeni ta delavski praznik precej. Če primerjam stanje pred vojno, med njo in po njej . . . med vojno v nemškem lagerju . . . nismo smeli praznovati. Spominjam se še iz otroških let, iz leta 1938 ali 1939, ko smo na vasi, kjer smo živeli, imeli društvo kmečkih fantov in deklet. Otroci smo nabirali zelenje, cvetje, ker so potem postavili mlaje. To je bilo doživetje za vas, to je med mojimi lepšimi otroškimi spomini. Za prvi maj običajno tudi ni bilo večjih del. Letos jo bom z družino mahnil v naravo. Vsako leto gremo za en dan, naslednja dva pa največkrat preživimo doma.“

★

Vsi ga praznujejo

Miro Jevnišek, 41 let, tehnični vodja jamskega obrata rudnika Kanižarica: „Prvi maj mi pomeni praznik, ki ga vsi delavci po svetu praznujejo in tudi mi. Prav pride nekaj dni počitka. To je praznik, ki je tudi v takem mesecu, ki je lep. Spoštujem ta praznik kot praznik dela, zato običajno ne delam, želim, da je čim več ljudi iz rudnika takrat prostih. Letos ne bom kaj dosti praznoval, ker sem bolan in bom šel najbrž v bolniško. Če pa bom zdrav, jo bomo mahnili na Stajersko, na ženin dom. Obiskali bomo sorodnike in še izlet bomo imeli . . .“

Pričujoči zapis se na žalost ne more spuščati v domišljijske predstave o letu 2001 navzlic dokaj verjetnim obljubam o napredku, ki ga bo človeštvo doseglo v 30 letih. Tu mislim predvsem na daljinsko usmerjan promet, brezžični prenos električne energije, nove načine izkoriščanja rudnega bogastva, nafte in zemeljskega plina ter za današnje pojme popolnoma samodejno in z računalniki usmerjano proizvodnjo. Tudi če ne upoštevamo napredka na duševnem področju (prenos misli) in drugih obetov, ki naj bi se uresničili v začetku tretjega tisočletja, so že prej navedeni dosežki dovolj usodni, da lahko v osnovi spremene naše gledanje na prostorsko načrtovanje. Niti ne moremo predvideti vseh družbenih sprememb. Seveda pa zaradi tega ne smemo vreči puške v koruzo; vsaj na podlagi dosedanjega razvoja in upanja na možnost svobodnega ustvarjanja v bodoče moramo načrtovati prihodnost! Razvoj je namreč treba usklajati, čeprav so v načrtu zanj manjše napake. Vsekakor manjše, kot če bi delali sploh brez načrta!

NOVO MESTO LETA 2001

Dežela, v kateri živimo in ji danes pravimo širša Dolenjska, je bila že od nekdaj naseljena in zelo zanimivo križišče razvojnih stremljenj mnogih ljudstev v tem delu Evrope. Po dolini Krke, slovenski južni magistrali, so potovali in tovorili trgovci, kot trde spričo najdb arheologi, že v bronasti dobi, se pravi pred 3500 leti! Najstarejše najdbe segajo celo 25.000 let v prazgodovino. Med Gorjanci in Savo so se srečavali prvi poljedelci in bronastodobni trgovci, častilci očiščujočega ognja Veneti in Iliri, stepski živinorejci in drzni jezdeci Kimerijci in Skiti, Kelti in Rimljani, barbari in visoko civilizirani narodi, ki so nam sicer pustili le svoje grobove in razvaline naselij, hkrati pa vedno dokazovali pomembnost tega ozemlja. Usodno stičišče balkanskih, orientalsko-panonskih in alpskih kultur so končno naselili Slovenci, ki ga drže že dobrih 1000 let.

Dežela, s katero smo zrasli, nam je s svojim družbenim razvojem vtisnila tudi svojo nrav in značaj. Gospodarska zaostalost kot posledica tega družbenega razvoja nam ni mogla ubiti želje po napredku, niti ni mogla razvrednotiti naravnih prednosti, ki jih nudi zemljepisni položaj. Srednjeveški oblastniki so razumeli pomen ključnih točk v dolini Krke, okrog katerih so se že pred Rimljani naseljevala in utrjevala vsa ljudstva: Spanheimi so ustanovili Kostanjevico, freisinški škofje Gutenwerth (Otok pri Dobravi), Habsburžani pa Novo mesto. To so bile metropole treh območij, ki šele danes spet pridobivajo pravo veljavo: Krškega in Šentjernejskega polja ter novomeške kotline.

Ne zamerite temu zgodovinskemu razmišljanju, vendar je nujno, že hočemo razumeti temelje razvoja, kakršen se obeta dolini Krke. Nobena umetna razdelitev pokrajine, niti srednjeveška niti poznejša, pa naj bo to banovinska ali italijansko-nemška ali okrajno-občinska, namreč ni mogla imeti uspeha, ker ni upoštevala teh dejstev, še zlasti, kadar je zasledovala le ozke želje skupin ali celo posameznikov.

Šele v najnovejših študijah o naselitvenem sestavu Slovenije postaja to ozemlje zaključena celota. Čeprav bi bilo idealno središče pokrajine nekje na Šentjernejskem polju (recimo pri Gutenwerthu) si je Novo mesto z nekaj več sreče priborilo vlogo takega središča, ki od zglednega ni tako daleč, če upoštevamo sodobne prometne možnosti. Novo mesto se namreč kaže v tem slovenskem prostorskem načrtu kot dejansko jedro pokrajine, h kateremu teže območja Črnomlja, Metlike, Brežic, Krškega, Sevnice z delom Kozjanskega, Trebnjega z Mirensko dolino in celo Kočevja. Ta izjemni položaj Novega mesta mu že danes nalaga vrsto pokrajinskih dolžnosti (regionalnih funkcij – za tiste, ki ljubijo tuje besede!), razvoj motoriziranega prometa pa ta izbor še razširja in krepi.

Najožje območje Novega mesta s premerom dobrih 16 kilometrov, v katerem žive ljudje, ki se vsak dan vozijo v službo in domov, daje kraju mestni značaj; povezave z drugimi pokrajinskimi središči ter Ljubljano in Zagrebom pa vrednotijo njegov zunanji pomen, ki bistveno razširja družbeno-ekonomski prostor Novega mesta.

Strokovnjaki predvidevajo, da bo tako središče moralo doseči število 50.000 prebivalcev ali ga celo preseči, da bi lahko zagotovilo gospodarske osnove za delovanje višje razvitih družbenih služb in drugih, izrazito mestnih nalog pokrajinskega pomena 50.000 prebivalcev torej!

Govorimo o letu 2001. Letnica je visoka, vendar ne toliko, da je ne bi mogli mnogi od nas tudi dočakati. Izkazalo se je, da je treba bodočnost resno načrtovati vsaj za 30 let vnaprej. O potrebnosti takega načrtovanja med pametnimi ljudmi sploh ni nobenega dvoma več; težje je povedati, koliko teh predvidevanj se bo tudi uresničilo.

ČE BI OD MRTVIH VSTAL . . .

Da bi lažje razumeli (in zlasti verjeli) takemu načrtovanju, poglejmo še enkrat malo nazaj. Če se še spomnimo, kakšno je bilo Novo mesto pred 30 leti (1941), potem lahko mirno rečemo, da ga danes ne bi bilo moč več prepoznati. Kakšen popolnoma neverjeten skok za tistega, ki je, denimo, umrl spomladi 1941, zdaj pa bi prišel na obisk k teti na Grm!

Iz leta 1941 pa bi morali mnogo dlje nazaj v zgodovino, da bi spet videli tako veliko razliko v razvoju – recimo za približno 90 let – v leto 1848. In če bi hoteli ujeti še skromnejšo sliko našega mesta, bi morali potovati več kot 300 let v zgodovino,. .

Kaj hočem s tem reči? Na skok v razvoju, za kakršnega je mesto včasih potrebovalo več kot 300 let, potem 90 in končno le še 30 let, lahko računamo že prej kot v desetih letih, če uvidimo, da zadostuje za tako korenito spremembo podobe našega kraja komaj še tretjina tistega časa, kolikor ga je bilo potrebno prej! Kaj torej lahko pričakujemo čez devet let, se pravi leta 1980?

Ko sem prvič prebral „Poročilo o izhodiščih in predlogih za izdelavo urbanističnega ureditvenega načrta za Novo mesto", ki ga je pripravil Urbanistični inštitut SR Slovenije in se ukvarja z razvojem mesta v naslednjih 30 letih, so se mi od domoljubne zavesti in ponosa ježile dlake na lakteh. Rekel sem si: „Dobro domišljijo imajo fantje!" Potem sem se spomnil na Novo mesto leta 1941. Šele v tem trenutku sem se zavedel vse stvarnosti poročila, ki je, mimogrede povedano, grajeno na izkušnjah najboljših domačih in tujih strokovnjakov ter dejanskem razvoju mest v bolj razvitih deželah.

SPLOŠNA PROMETNA SKICA novomeške pokrajine z važnejšimi cestami, železnicami, rekami in letališčem. Upoštevana je obstoječa mreža z novimi gradnjami ali posodobljanji, ki so v teku.

KONČNO PRIZNANA VLOGA POKRAJINSKEGA SREDIŠČA

„Poročilo" je namenjeno razumnemu urbanističnemu načrtovanju mesta in pokrajine v bodoče. Val razcveta šele prihaja. Ne smemo dopustiti, da bi nas našel nepripravljene in onemogočil naša stremljenja po učinkoviti urbanistični politiki. Opozorilo, ki ga daje nagel razvoj industrije (IMV, Krka, Novoles) in širši pokrajinski pogled, ki v vplivno območje pritegne še Krško polje z novo atomsko elektrarno, izkoriščanjem tople vode v kmetijstvu, industrijo gradbenega materiala, novimi prometnimi zvezami in turističnimi možnostmi, zagotavlja, da so pogumnejša predvidevanja upravičena in celo nujna. „Poročilo" pravi:

Prostor, ki ga omenjamo kot pokrajinsko območje Novega mesta, bi moral postati eno od vodilnih razvojnih področij republike in ne le sestavljenka nepovezanih drobcev. Notranja celovitost tega prostora, ki je pogoj tudi za vse večjo družbeno popolnost, se obeta s sodobno 4-pasovno avtomobilsko cesto Ljubljana–Zagreb in zgraditvijo hitre ceste proti Karlovcu, ki se z dvema sodobnima cestnima smerema odpira proti morju na jug (Split) in zahod (Reka).

S svoje značilne in slikovite lege v okljuku reke Krke se je Novo mesto ob koncu 19. stoletja, zlasti pa v zadnjih desetletjih, razlivalo v pokrajino povsem na slepo. Včasih zaradi podcenjevanja razvojnih možnosti, večkrat pa kar „po liniji najmanjšega odpora" sta se poselitev in industrija širili čisto nenačrtno ob zgodovinskih prometnih vpadnicah v mesto v obliki žarkov iz enega vozlišča. Prometna zgostitev, nerazumna izraba mestnih zemljišč, razvrednotenje okolja, zlasti zgodovinsko in lepočutno nadvse pomembnega starega mestnega jedra, so na žalost draga šola naših urbanistov, ki jo plačujemo še vedno vsi občani. Mesto hitro raste, saj računajo, da mora imeti že danes več kot 13.000 prebivalcev. Prav nič pretirana ni približna ocena 50.000 prebivalcev leta 2001, čeprav jih prof. Vogelnik predvideva po znanstvenem izračunu komaj 25.826.

Prostorska ureditev, ki lahko predstavlja izhodišče za izdelavo urbanističnega ureditvenega načrta, poudarja načelo neovirane rasti v določenih smereh („dynapolis"). Iz skice številka 1 je razvidno, kako naj bi se v ločenih smereh lahko medsebojno nemoteno razvijali industrija in stanovanjska gradnja. Zaradi smotrnosti gradnje je treba zaokrožiti mestne površine z jasno določitvijo posameznih industrijskih predelov ali naselij, omejenih z glavnimi prometnimi smermi v tako imenovane „super bloke".

Najnujnejša je seveda rešitev prometne mreže, katere glavni okvir sta že omenjeni hitri cesti Ljubljana–Zagreb in proti Karlovcu. Zlasti drugo bo treba posodobiti že prej kot v desetih letih, če se hočemo priključiti na mednarodni in v jugoslovanskem merilu zelo pomembni avtomobilski cesti Zagreb–(Karlovac)–Split in Karlovac–Reka.

SRČNE ŽILE PROMETA

Vse druge ceste na območju ureditvenega načrta pa naj bi se podredile potrebam mesta. Morali bi jih preurediti iz žarkovnega v mrežasti sestav (skica št. 2). Taka preusmeritev niti ne bi bila tako težka. Bistvene novosti so: cesta Mačkovec–Gotna vas (del hitre karlovške ceste!) z mostom čez Krko pri Mačkovcu, cesta Mačkovec–Bršlin z novim križiščem v Bršlinu in most čez Krko zraven sedanjega železniškega mostu za neposredno povezavo Ločenske ceste s cesto Novo mesto-Vavta vas. Kot razbremenitev je predvidena cesta tudi od Ragovega skozi Ragov log z mostom čez Krko na Cesto talcev in skozi tunel pod Marofom do Bršlina.

Železnica bo naredila prvi nov korak z graditvijo industrijskega tira za IMV z odcepom pri šmihelskem pokopališču, z velikim in zahtevnim mostom čez Težki potok ter čez grmske njive do tovarne. Gradnja nove tovarne IMV v Brežicah in druge razvojne možnosti Spodnjega Posavja in Krškega polja čedalje bolj narekujejo gradnjo železniške proge Novo mesto–Brežice. Po novi inačici naj bi tekli tiri po desnem bregu Krke, kjer bi koristili rudniku kremenčevega peska, hkrati pa obudili območje Šentjerneja in Kostanjevice. Industrijski tir je predviden tudi za tovarno zdravil Krka v Ločni.

Po mnenju uglednih domačih letalskih strokovnjakov že čez nekaj let zasebna ali vsaj poslovna letala močnejših podjetij ne bodo nobena redkost. Čeprav gradi Dolenjski letalski center novo pristajalno stezo mednarodnega razreda v Prečni, je ta predvidena predvsem kot poslovno in športno letališče za samo Novo mesto. Omembe vredne so namreč razprave o gradnji velikega medrepubliškega letališča na Krškem polju, ki bi bilo načrtovano v skladu z zahtevami nadzvočnih letal in veleletal (jumbo-jetov), ki se bodo uveljavila v prihodnjih desetletjih. Ta možnost in navezava na morebitno plovno pot po Savi sta kot načrt vse bolj v središču pozornosti strokovnjakov v Jugoslaviji in nekaterih sosednjih državah, hkrati pa potrjujeta pomen pokrajinske povezave Novega mesta in Spodnjega Posavja.

IN KAJ JE NAMENJENO LJUDEM?

V javnem osebnem prometu bo treba urediti osrednjo pokrajinsko avtobusno postajo, najbrž na kraju, kjer stoji danes poveljstvo garnizije, in zasnovati primerno mrežo mestnih avtobusov. Avtobusna postaja in možnost novega železniškega postajališča za osebni promet tik pred železniškim mostom na levem bregu Krke se dopolnjujeta tudi s predvidenim heliportom in komunikacijsko-informativnim centrom na istem kraju. Osrednja avtobusna postaja bo povezana s postajališčem ekspresnih avtobusov nekje v območju stikališča Karlovške in zagrebško–ljubljanske hitre ceste med Mačkovcem in Otočcem.

Poleg industrije bodo na razvoj mesta vplivale tudi dodatne dejavnosti, kot so spremljajoča industrija, trgovina, obrt in gostinstvo. Veliko zanimanje, ki ga kažejo za Novo mesto zlasti trgovci zaradi njegove sorazmerne osamljenosti kot pokrajinskega središča, se izpričuje že po načrtih za tri velike veleblagovnice, katerih gradnja je že določena.

Seveda ostaja za spremljajočo industrijo še dovolj prostora v smeri Bršlin–Straža, kar zadeva ožji mestni okoliš, in domala neizčrpne možnosti tudi za nova industrijska področja v smeri Šentjernejskega polja, kar zadeva širše območje, ki bo razpolagalo z močnim nuklearnim virom energije pri Krškem, z dobro prometno povezavo in osrednjim položajem v severozahodnem koncu države.

Ni težko predvideti, da bo že obstoj in rast avtomobilske in kemično-farmacevtske industrije pomenil tudi osnovo za razvoj nekaterih posebnih razvojno-raziskovalnih dejavnosti in šolstva.

Šolstvo kot družbena služba se bo seveda razvijalo vzporedno in usklajalo s stanovanjsko gradnjo. Nič manj pozornosti ne bomo posvečali zelenim površinam in površinam za rekreacijo, posebej pa sta obdelana tudi turistična vloga in pomen Novega mesta, ki ju je preučil „Pokrajinski prostorski načrt razvoja turizma na Dolenjskem" (1969). V tem načrtu so prvič sodelovale vse občine naše pokrajine.

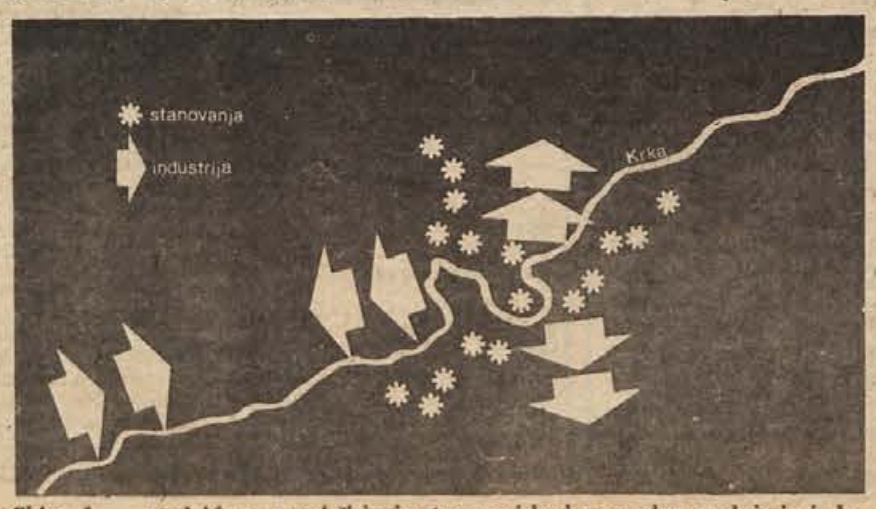

Skica 1. – predvidene smeri širjenja stanovanjsko-komunalne gradnje in industrije na ožjem območju Novega mesta.

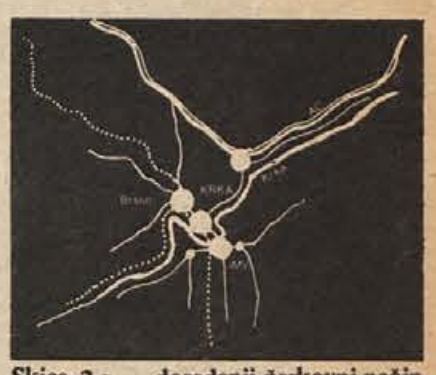

Skica 2 a. – dosedanji žarkovni način ureditve zgosti promet v nekaj vozlišč, ki so zlasti ob konicah skoraj neprevozna.

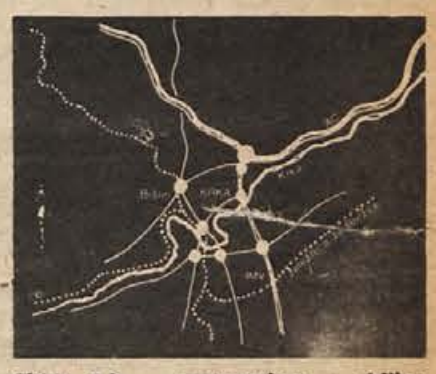

Skica 2 b – spremenjena v obliko mreže je prometna ureditev mnogo bolj propustna. Od novosti je vrisano: industrijski tir IMV, podaljšan v smeri Brežic, hitra cesta od avtomobilske ceste pri Mačkovcu čez Krko proti Gorjancem, cesta med Bršlinom in Mačkovcem, most čez Krko pri sedanjem železniškem mostu.

Kaj pomenijo družbene spremembe za razvoj nekega ozemlja in kaj je Novo mesto s svojo pokrajino pomenilo pred 300 leti, lahko razberemo iz Valvasorjevih podatkov, ki med drugim piše:

„Zaradi toliko poškodb (turški vpadi, požari, kužna leta) je mesto zdaj začelo močno propadati. Pridružile so se še druge nezgode. Preden so zgradili Karlovec, je mesto zelo cvelo in slavni deželni stanovi so imeli tu skladišče za preskrbo meja; tukaj so tudi izplačevali obmejno vojaštvo. Zdaj so še to vzeli, tako da je nastalo občutno pomanjkanje ali zmanjševanje zaslužka. Da, preden je Turek vzel Kanižo, je bila tu zaloga trgovskega blaga in so od tod veliko z njim trgovali. Kljub vsemu pa je Novo mesto za Ljubljano najimenitnejše na Kranjskem in je nekoč imelo pravico krvnega sodstva. Dobrih ustanov ne manjka, čeprav ni več nekdanje blaginje,. .,."

„Dobre ustanove" so seveda v Valvasorjevem jeziku telesa današnjega družbenega upravljanja, vse drugo, kar smo povzeli, pa je menda dovolj jasna opora zamisli o novomeški pokrajini z vplivnim območjem po vsej širši Dolenjski, z Belo Krajino, s Spodnjim Posavjem in z delom Kočevsko-Ribniške doline. Ta sklop občin je v novih družbenih pogojih, ki jih daje samoupravni socializem, še zlasti pa z napovedanimi ustavnimi spremembami šele v novi Jugoslaviji začel dihati tako, kot mu je bilo sojeno z zemljepisnim položajem in zgodovinskimi premiki ljudstev v njihovih življenjskih smotrih in nagonih.

MARJAN MOŠKON

PREPROSTO IN JASNO O USTAVNIH SPREMEMBAH

Samoupravljanje

Nič manj pomembna od ustavnih dopolnil, ki obravnavajo nov položaj republik v skupni državi, o čemer smo pisali v prejšnjem nadaljevanju, so dopolnila, ki govorijo o temeljih družbeno-ekonomskega sistema in o položaju človeka v družbeno-ekonomskih odnosih. Sem sodi, to moramo takoj poudariti, predvsem vse tisto, kar razumemo pod pojmom samoupravljanja v najširšem pomenu te besede (amandmaji od XXI. do XXV).

Namen vsake ustave je med drugim tudi to, da opredeli osnovne pravice, ki so zajamčene državljanom določene države. Naša ustava jamči poleg klasičnih človekovih pravic, kot so svoboda vesti, govora, političnega združevanja, osebne nedotakljivosti itd., tudi pravico do samoupravljanja in ji daje nadvse pomembno mesto. V več kot dvajsetletni praksi je postalo samoupravljanje v vseh najrazličnejših vidikih del našega vsakdanjega življenja in si je s tem že samo po sebi pridobilo domovinsko pravico med temeljnimi pravicami, ki jih slehernemu občanu jamči ustava.

TEMELJNE PRAVICE ČLOVEKA PROIZVAJALCA IN SAMOUPRAVLJAVCA

Položaju, ki ga ima delovni človek v družbeno-ekonomskih odnosih, je posvečen ves XXI. amandma (dopolnilo). Razumljivo je, da mimo tega ustava že doslej ni mogla, vendar sedanja dopolnila ta določila temeljito razširjajo, jasneje in natančneje določajo pravice, ki gredo delovnemu človeku iz njegovega dela v kakršnikoli organizaciji združenega dela.*

V tem in naslednjem, XXII. dopolnilu so opredeljene vse temeljne pravice, ki jih ima delovni človek kot proizvajalec in samoupravljavec. Predaleč bi šli, če bi hoteli nadrobno obravnavati vsa določila, ki jih vsebujeta ti dve dopolnili, zato bi opozorili samo na najpomembnejše. Pravica do samoupravljanja, do odločanja o stvareh, ki so skupnega pomena za vse člane neke organizacije združenega dela (z drugimi besedami: za kolektiv neke delovne organizacije), je neodtujljiva pravica vsakega delovnega človeka. Ta njegova pravica izvira iz njegovega dela in ne more biti odvisna od položaja, ki ga ima v delovni organizaciji ali zunaj nje. Delovni ljudje imajo pravico odločati o tistem, kar so ustvarili s svojim delom ali kar je njihova organizacija (temeljna enota združenega dela) pridobila s tem, da je svoja sredstva vlagala v neke druge delovne organizacije, posle ali kaj podobnega.

Pravica do odločanja o ustvarjenem dohodku daje samoupravljanju pravzaprav največjo moč, kajti sprejemati odločitve, ne da bi mogli zagotoviti tudi njihovo uresničitev, ne bi pomenilo veliko. Ta pravica seveda ne zajema samo tisti del ustvarjenega dohodka, ki je namenjen osebnim dohodkom, nagrajevanju, ampak tudi tista sredstva, ki jih organizacija združenega dela, recimo neko podjetje, njegova enota, združeno podjetje ali katerakoli druga delovna organizacija nameni za svojo širitev, modernizacijo, za zadovoljevanje skupnih potreb ljudi v tej organizaciji.

PRAVICA DO DELEŽA IZ DELA V PRETEKLOSTI

Pri tem moramo opozoriti še na neko bistveno novost, ki jo prinašajo ustavna dopolnila v tem delu. Delovni ljudje nimajo pravice samo do dohodka, nagrade, ki izvira iz njihovega tekočega, vsakdanjega dela, ampak tudi do deleža v tistem dohodku, ki izvira iz njihovega dela v preteklosti. Poskušajmo to povedati nazorneje: delavec, ki že dolgo dela v neki delovni organizaciji, ima pravico, da dobi tudi nekaj od tistega, kar danes prinaša delo, ki ga je opravil v preteklosti. Del njegovega minulega dela je namreč vgrajen v tovarniške zidove, v stroje; v vsem, s čimer razpolaga danes njegova delovna organizacija, je tudi del njegovih naporov. Pri tem delu se je izčrpaval, z leti ne more delati več tako uspešno kot je nekdaj, zato bi bilo krivično, da bi hkrati z upadanjem njegovih delovnih moči samo zaradi tega upadal tudi njegov dohodek. Tako rešitev ne narekuje samo težnja po neki socialni pravičnosti, ampak najbrž tudi preprosto ekonomsko priznanje, da je treba dajati delovnemu človeku dolgoročnejšo spodbudo za njegovo delo, mu odpirati zaupanje v smiselnost njegovih vsakdanjih naporov, ki ny bodo dajali sadov samo danes in jutri, ampak tudi takrat, ko bo morda že odhajal po mnogih letih dela iz svojega kolektiva.

Vsakemu delovnemu človeku je zagotovljen na podlagi njegovega dela tak osebni dohodek, da mu zagotavlja socialno varnost in stabilnost. Minimalni osebni dohodek, kot smo navajeni temu reči, mora torej zagotavljati življenjski minimum. O njegovi višini bi s skupnim dogovorom določale organizacije združenega dela, sindikati in organi družbeno-politične skupnosti na določenem območju (v občini ali verjetneje v republiki).

Pravica do odločanja o osebnem dohodku seveda ne more biti neomejena, saj bi se sicer lahko zgodilo, da bi nek kolektiv vse, kar s svojim delom ustvari, namenil samo za osebne dohodke, to pa bi pomenilo, da ne skrbi za koristi širše družbene skupnosti in naposled za jutrišnji dan svoje lastne delovne organizacije. Nastajale bi tudi nevzdržne razlike med osebnimi dohodki zaposlenih v različnih organizacijah, kar je že dandanes skoraj vsakdanji primer. Ustavne dopolnitve določajo zaradi tega, da morajo organizacije združenega dela sklepati samoupravne sporazume o temeljih in merilih delitve osebnega dohodka. Nuja naše vsakdanje gospodarske prakse nas je že pred dokončnim sprejetjem ustavnih dopolnil prisilila, da smo začeli urejati ta vprašanja. Osebni dohodki rastejo na nekaterih področjih zadnja leta prek vseh razumnih meja in sploh niso več odvisni samo od dela, ampak tudi špekulacij, razmer na našem trgu, od izjemnega položaja, ki ga imajo nekatere delovne organizacije ali gospodarske panoge. Da bi v teh stvareh prišli do večjega reda, da bi odpravili nekatere očitne nesmisle in tudi pretirane apetite po nezasluženem dohodku, smo se v Sloveniji pred meseci lotili s predpisi in samoupravnimi sporazumi urejati nekatera vprašanja, ki zadevajo ta, za slehernega človeka in za vso družbo občutljiva razmerja.

DRŽAVA BO ČEDALJE MANJ POSREDNIK

Ljudem je potrebno zagotoviti, da zadovoljujejo nekatere potrebe, ki so v današnjem času neobhodne; sem sodijo predvsem šolanje, zdravstvena služba, kultura in mnogotere druge reči, brez katerih dandanes človek več ne more. Da bi bilo vse to zagotovljeno, so potrebna znatna sredstva, ki jih, tako določa ustavno dopolnilo XXI., delovni ljudje sporazumno odstopajo iz ustvarjenega skupnega ali osebnega dohodka. Na ta način ni več država tista, ki bi bila posrednik med delovnimi ljudmi v gospodarstvu in družbenih službah, ne zbira ona sredstev od gospodarstva in jih deli po svoji presoji tej ali oni službi, ampak ustanavljajo delovni ljudje tako imenovane interesne skupnosti, kjer določajo obveznosti do njih in pravice, ki jih lahko prek teh skupnosti uveljavljajo. To pravzaprav ni nobena novost, ampak samo utrjevanje tega, kar v našem družbenem življenju že imamo; naj omenimo samo izobraževalne skupnosti, skupnosti zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja i. dr. Del sredstev za zadovoljevanje nekaterih skupnih in osebnih potreb ljudi se zbira tudi v obliki davkov. Kolikšna je njihova višina, to je odvisno od zmogljivosti gospodarstva in posameznikov ter seveda od potreb, ki jih je treba zadovoljevati.

Delavci lahko sredstva svoje delovne organizacije, če je to v njihov prid, če vidijo v tem svojo in tudi širšo korist, vlagajo v banke in druge organizacije združenega dela. V tem primeru ima njihova organizacija pravico do deleža pri dohodku, ki bi ga ustvarili s tako združenimi sredstvi. Ne more pa dobiti delovna organizacija na podlagi „posojenega" ali vloženega denarja kakršnihkoli lastninskih pravic v organizaciji, kamor je denar vložila. Banke ne morejo ustvarjati dohodka samo na osnovi tega, da upravljajo z denarjem, ki so ga pri njih prostovoljno združile organizacije združenega dela ali posamezniki; lahko samo zaračunavajo svoje usluge, to pa je tudi edini vir njihovega dohodka.

Osnovni smoter dopolnil, o katerih smo govorili v tem prispevku, je ta, da se delovnega človeka napravi čimbolj odgovornega za svoje delo kakor tudi za normalno in čimbolj popolno delovanje vse družbe, vseh področij dela od gospodarstva do zdravstva, šolstva in vseh mnogih drugih oblik človeške dejavnosti. Ustava poskuša s temi dopolnili čimbolj zmanjšati posredovanje države, tam kjer lahko ljudje svoja medsebojna razmerja urejajo sami z družbenimi dogovori, s sporazumevanjem, z menjavo dela, kot pravi XXI. amandma.

Narediti človeka čimbolj odgovornega za svojo usodo in usodo družbe, v tem vidimo enega poglavitnih namenov dopolnjene ustave.

I. RUDOLF

---

* Ustava oziroma ustavna dopolnila nikjer posebej ne obrazlagajo pojma „združeno delo", kar je navsezadnje razumljivo, saj to ne more biti njihova naloga: vendar prav ta izraz in še prenekateri drugi ni povsem razumljiv preprostemu človeku, zato so v sedanjih ustavnih razpravah pogostni očitki, da ljudje vseh stvari ne razumejo tudi zato, ker jim niso jasni nekateri najpomembnejši pojmi v besedilu ustavnih dopolnil. „Združeno delo" bi si dovolil kratko in preprosto, čeprav seveda ne povsem ustrezno, razložiti kot človekovo delo v neki določeni delovni organizaciji.

Otroško varstvo v Metliki tako napreduje, kot bi si še marsikje želeli. Novi varstveni ustanovi za predšolske otroke, zgrajeni pred dvema letoma, se bo pridružil prizidek, namenjen dojenčkom. Z gradbenimi deli so že začeli, otroške jasli pa bodo odprte novembra za metliški občinski praznik. Na fotografiji: malčki iz Metlike pri igri v spomladanskem dopoldnevu. (Foto: Ria Bačer)

PONOVEN PROTEST IZ TREBNJEGA

Nenadejan udarec boli

Razočaranje, ker neasfaltiranih 2860 m ceste pri Mokronogu ni v načrtu republiškega cestnega sklada — Protestno pismo občinske skupščine

Spet nerazveseljiva novica: tistih skromnih 2860 metrov makadamskega cestišča na cesti Trebnje–Mokronog ni v novem finančnem načrtu republiškega cestnega sklada. Zahtevi ni bilo mogoče ugoditi, suho ugotavlja upravni odbor sklada, čeprav cesta ustreza merilom, ki jih je sprejela republiška skupščina in čeravno spada med skupino nedokončanih cest, ki imajo v letošnjih delih prednosti.

Razočaranje v trebanjski občini je toliko večje, ker so ljudje očitno živeli v zmotnem prepričanju, da je prvi javni protest zalegel. Poznano je tudi, da je bila omenjena cesta drugega reda, ki pelje prek Mokronoga v Sevnico, na prednostni listi že pred desetimi leti in da je republiški cestni sklad leta 1967 sprejel obveznost, da bo skupaj s prispevki delovnih organizacij posodobil cesto do Mokronoga. Podjetja iz občine so svojo obveznost izpolnila kljub temu, da so težko iz svojega prigospodarjenega denarja prispevala za cesto, republiški cestni sklad pa ni držal besede in modernizacijo odriva, kolikor more.

Občinska skupščina je 22. aprila sklenila poslati pismo upravnemu odboru cestnega sklada, republiški skupščini in komisiji pri IS SRS, ki spremlja razvoj manj razvitih območij, v katerem bo pojasnila nastali položaj in svojo odločno zahtevo. Če to ne bo zaleglo, občinska skupščina zahteva skupno zasedanje z upravnim odborom sklada.

M. L.

100 PIONIRSKIH EKIP V NOVEM MESTU?

Komisija, ki skrbi za organizacijo III. republiškega tekmovanja pionirjev prometnikov, tekmovanje bo 12. junija v Novem mestu – je na zadnji seji ugotovila, da priprave dobro teko. Zanimanje za to lepo prireditev pionirjev je veliko, saj računajo, da bo na Dolenjsko prišlo več kot 100 ekip.

PROTEST PROSVETNIH DELAVCEV

Prosvetni delavci iz novomeške občine, ki so se zbrali na Otočcu v soboto, 17. aprila, so poslali veleposlaništvu kraljevine Švedske v Beograd protestno pismo, v katerem odločno zahtevajo, naj švedska vlada prepreči ustaško divjanje in zagovoti varno bivanje našim delavcem v tej demokratični državi.

Tri dni je bilo v Celju športno srečanje gojencev dijaških domov Slovenije. Skupno je nastopilo 250 tekmovalcev, kombinirana ekipa Novo mesto–Krško pa je zasedla tretje mesto.

Na področnem prvenstvu v odbojki za srednješolke v Ljubljani so zmagale z odlično igro gimnazijke iz Kočevja. V petih srečanjih so vse svoje nasprotnice premagale gladko z 2:0.

Toni Malnar iz Kočevja je v nedeljo v Ljubljani postal republiški šahovski prvak v skupini mlajših pionirjev, Nada Peterle iz Mokronoga pa je republiška prvakinja v skupini starejših pionirk.

Vas—Fara: borci o novi cesti

21. marca je bil v Fari občni zbor organizacije ZB NOV. Prisotnih je bilo precej članov, nekaj pa se jih je opravičilo zaradi bolezni.

Na sestanku so obravnavali nekatere pereče probleme organizacije in doline. Največ so govorili o posodobljenju ceste Kočevje–Brod na Kolpi. Kot ljudje, ki so v času najtežjih preizkušenj našega naroda vedeli, kje jim je mesto, in so se brez pomišljanja vključili v NOV, se tudi sedaj zavedajo, da je izgradnja te važne prometne žile edina rešitev naše lepe Kolpske doline. Zato so izrazili toplo željo, naj bi z izgradnjo ceste čim prej začeli.

Nadalje so ugotovili, da se vrste borcev nenehno redčijo. Smrt nemilostno kosi. Končno bi že morali poskrbeti za dostojno socialno oziroma materialno pomoč še živim članom ZZB in VVI in se jim tako vsaj delno oddolžiti za vse žrtve med NOB.

Zbor so obvestili tudi o ugodnostih, ki jih bodo imeli člani ZB in VVI pri zdravljenju v toplicah Stoljane. Člani z majhnimi pokojninami se bodo lahko zdravili brezplačno, sicer je dnevna oskrba 18 do 30 din.

Govorili so še o vzdrževanju okolice spomenika žrtev fašizma v Fari in o partizanskih grobovih na pokopališču. Pohvalili so šolsko mladino in učitelje, ki jih redno in dostojno vzdržujejo.

Člani ZB se udeležujejo proslav ob spomeniku, ki jih prireja šola ob dnevu mrtvih in ob sprejemu kurirčkove torbice. Organizacija ZB pa ob novem letu nagradi pionirje s skromnim darilom.

Nadalje je zbor razpravljal o posojilih kmetom-borcem za popravila stanovanjskih in gospodarskih poslopij. Nekaj kandidatov se je prijavilo, in ne bi bilo prav, da bi jih komisija izpustila.

Izvolili so tričlanski upravni odbor, ki ga sestavljajo Alojz Jurjevič, predsednik, Matija Letig, tajnik, in Anton Obranovič, blagajnik. Ti trije tovariši so te funkcije dobro opravljali tudi že doslej.

MARIJA VOLF

Razprave o ustavnih spremembah

Občinska konferenca SZDL Novo mesto organizira skupno s krajevnimi organizacijami SZDL v Novem mestu javne razprave o predlaganih ustavnih spremembah (amandmajih) na naslednjih mestih in dnevih:

6. maja 1971 ob 19.30 v dvorani družbenih organizacij, Kristanova 16;

6. maja 1971 ob 19.30 v Sindikalnem domu, Društveni trg 2 in

6. maja 1971 ob 19.30 v gimnaziji.

Vabimo občane, da se razprave udeležijo.

Samo luč namesto petrolejke?

Več kot 10 vasi na območju metliške občine začenja akcijo za napeljavo trofaznega toka

Ni več zaselka, kjer bi še gorele petrolejke, toda za zahteve življenja v letu 1971 to že davno ne zadošča več. Tok, ob katerem niti radia ne slišiš, kaj šele da bi poganjal stroj, je preživela stvar. Vse več vasi je, ki se potegujejo za napeljavo trofaznega toka in s tem za modernizacijo življenja v gospodinjstvih in pri kmečkih opravilih.

Hude težave zaradi slabe električne napetosti imajo v Dobravicah, na Grabrovcu, na Otoku, v Radovičih, na Radovici, v Vidošičih, na Krmačini in še kje. Čakanja so se ljudje naveličali, zato se povsod pripravljajo na obnovo električnega omrežja. Če strojev ne bo, tudi mladine za nobeno ceno ne bo mogoče obdržati doma. Že zdaj so vasi bolj in bolj prazne.

Občani so pripravljeni sami prispevati drogove ter opraviti vsa težaška dela, podjetje Elektro in metliška občina pa naj bi dala potreben material in poskrbela za strokovna dela.

Vsi naenkrat ne bodo mogli dobiti močnejše elektrike, kajti Elektro nima dovolj montažnih ekip. Zato so se dogovorili, da bodo najprej končali elektrifikacijo na območju transformatorske postaje Krasinec, potem bodo obnavljali na Krmačini, sledil bo Grabrovec itd.

Predvidevajo, da bi bilo lahko celotno električno omrežje v teh vaseh obnovljeno v dobrih dveh letih.

NAMESTO LUČI – BRLJIVKE

V več vaseh v sevniški občini ljudje tožijo, da je ob večerih večkrat tako slaba napetost, da električne žarnice komajda brlijo. Z leti se je poraba električnega toka zelo povečala, saj niso več redki elektromotorji na kmetijah, napeljava pa je marsikje ostala taka, kot je bila nekdaj, ko je bila elektrika samo za razsvetljavo. Elektro podjetje bo moralo kmalu obnoviti velik del omrežja in postaviti ali obnoviti električne transformatorje, opozarjajo tudi predstavniki občinske skupščine.

MUZEJ POVEČUJEJO

V brestaniškem gradu bodo uredili dva prostora za zbirko partizanske grafike. Tudi muzejsko gradivo o izgnancih nameravajo še dopolniti kdaj pa bodo urejene nove sobane, še ni znano. V grad bo treba vložiti veliko denarja tudi v prihodnje, vendar domačini čakajo, da bo prej urejen položaj muzeja.

ODJUGA?

Zavod za kulturno dejavnost v Novem mestu si je prejšnja leta obesil na ramena skrb za Dolenjsko poletje. Nekaj kulturnih „poletij" je tudi srečno izpeljal, lani pa se je nenadoma zataknilo.

Kot prireditelj Dolenjskega poletja je zavod tudi lani na vse mogoče načine prepričeval gostinske in turistične organizacije, naj prevzamejo nekaj bremena: kulturne prireditve, ki jih zavod organizira v turističnih krajih, privabijo več gostov, ti pa ne pridejo brez cvenka, zato bi bilo pravično, da bi nekaj padlo v zavodovo blagajno. To prepričevanje pa je bilo slej ko prej trkanje na gluha ušesa, zato so odnosi med zavodom in nezainteresirano stranjo zaledeneli. Zastonj še mačka škofa ne gleda, so dejali v zavodu – in lanskega Dolenjskega poletja ni bilo. (Kajpak je bil tudi Grad Otočec lani častna izjema in zanj „trkanje na gluha ušesa" ne velja.)

Letos bodo, kot kaže, odnosi odmrznili, saj je zavod že dobil nekaj resnih namigov, naj bi letos prireditve Dolenjskega poletja nadaljeval. Spet je bil tu prvi Otočec, ki je ponudil svoje partnerstvo.

Če bo vse po sreči, oziroma če bo odjuga držala, bomo v okviru Dolenjskega poletja 71 videli osem prireditev. Kakšne in katere bodo, bo znano v kratkem. Govorijo le, da bi jih organizirali v dolini Krke: v Novem mestu, na Otočcu, v Šmarjeških in Dolenjskih Toplicah ter v Žužemberku.

Da bi odjuga v odnosih kaj dolgo trajala!

IVAN ZORAN

VSI SO DOBRO PRIPRAVLJENI

Na občinskem tekmovanju ekip prve pomoči, ki je bilo te dni pod pokroviteljstvom novomeške Krke, je sodelovalo šest ekip. Tekmovanje je bilo zelo vzorno organizirano in so vse ekipe svoje naloge opravile skoraj brezhibno.

Najboljša je bila ekipa novomeške Iskre, ki so jo sestavljali Anica Flajnik, Jože Potokar, Jernej Rudolf, Marija Tomše, Dušanka Papič in Karel Želko. Zmagovalna ekipa je prejela lep pokal, najboljši pa tudi praktična darila novomeških podjetij.

Končni vrstni red: 1. Iskra (Novo mesto) 111 točk, 2. IMV 110,5, 3. Krka 106, 4. Krajevna skupnost – Novo mesto 103,5, 5. Pionir 98,5 in 6. Novoteks 97,8.

V. R.

DELOVNO LETO RK

Na sobotnem občnem zboru občinske organizacije Rdečega križa v Brežicah so udeleženci zvedeli za uspešno dejavnost organizacije v minulem letu. Tako je sodelovalo v krvodajalski akciji 752 občanov. Najprizadevnejšim krvodajalcem so podelili 73 srebrnih in 25 zlatih značk ter 2 diplomi. Na seji so posebej pohvalili delo RK v Skopicah, Pišecah, na Veliki Dolini in v Cerkljah. Do aprila letos je opravilo izpit iz prve pomoči 671 kandidatov za bodoče voznike, ki so obiskovali tudi tečaje. Rdeči križ je zbral podatke o revnih in bolnih občanih in jeseni pripravljajo tečaj za nego bolnika na domu. V kratkem bodo priredili tečaj za socialno delo po krajevnih skupnostih.

MORA

Stvari okrog nje so se razblinjale v nič. Vse se je izgubljalo v čudni megli. Trudila se je, da bi razločevala stvarnost od prozorne zavese, ki ji je padala pred oči. S svojo trdno voljo jo je hotela odstraniti. Pri tem si je pomagala z vsem telesom. Mišice so se ji krčile in videti je bilo, kakor da je njeno telo objela ogromna bolečina. Čelo ji je oblival pot.

Hotela se je dvigniti in se rešiti. Hotela je premakniti noge. Bile so težke in trde, kot da niso njene. Stvarnost se je umikala, telo se je umirilo in padalo v spokojnost, ki jo je motilo le škripanje parketa. Mrak, ki je objemal telesa okrog nje, je končno zajel tudi njo in soba je postala velika črna jama.

Sredi ravnine je ležalo mesto z ozkimi ulicami in mogočnimi zgradbami, ki so bile podobne geometrijskim likom. Imele so steklene stene in zaman je oko iskalo okna in vrata. Ulice so bile srebrno tlakovane in to je bilo vse, kar si lahko videl.

Ko je tako hodila po tem čudnem svetu, je zamolklo tišino preparalo zvonjenje neštetih zvonov. Kakor da bi ji hoteli pognati strah v najbolj skrit kotiček srca. Zvonili so grozljivo preteče. Zmrazilo jo je.

Ulice so bile v hipu polne bitij s prosojno kožo. Oblečena so bila v svilo, brokat, čipke in tančice. Njihova oblačila so bila posuta z dragimi kamni, ki so sijali v vsem svojem blišču. Hotela si je ta bitja pobliže ogledati. Izbrala si je obraz, ki ga je opazovala, toda že se je izgubil v množici. Od silnega razkošja so jo bolele oči in vsa otrpla je stopala po ulici.

Nenadoma se je množica razmaknila in naredila polkrog okrog nje. V škrlat oblečen mož je privedel bronastega konja z zlato grivo, ki mu je vihrala od ponosa. Ustavila sta se ob njej. Mož jo je objel z mrzlimi rokami in jo posadil na konja. Zakričala je, takoj nato pa se ji je zdelo povsem normalno, da je njena koža postala kot bron, da so ji bujni zlati lasje valovili po hrbtu, da je bila odeta le v črno tančico in obuta v zlate škornje in z žezlom v rokah. Množica okrog nje je padla na kolena. Zviška je gledala nanje, ki so se začeli plaziti po tleh. Zaželela si je, da bi v rokah držala bič pravičnosti, ki bi ji pomagal odkriti te ljudi, jim pogledati v obraz in jih razgaliti v dno duše. Komaj si je to zaželela, je od groze okamenela. Hotela se je tesno zaviti v svojo tančico, toda spoznala je, da se je spremenila v navadno zemeljsko bitje, okrog nje pa je mrgolelo gnusnih podgan z ostudno naježeno dlako in z dolgimi repi. Čutila je, da ji od groze drhti vse telo.

Reka jo je dohitela in jo uklenila v tesen krog. Ko so naježene živali začele lesti konju pod njo po nogah, se je zgrudil, ona pa se je stisnila v klobčič, medtem ko so podgane lezle po njej. Zbrala je vse moči, zgrabila najbližjo za vrat in jo skušala zadaviti. Čutila je, kako moč ostudnosti jenjuje. Podgana je svoj dolgi rep ovila okrog njenega belega zapestja, misleč, da jo bo izpustila, toda roka jo je stisnila še močneje, dokler se rep ni počasi odvil in se iztegnil. V istem hipu je izginil ves mrčes, izginile so ulice in mesto sredi doline.

Ko se je prebudila, ni razmišljala o svoje potnem telesu, temveč o tem, kako so bil te sanje podobne resničnemu življenju. Zmaga in padec, razočaranje in porazi, zmaga in novo življenje.

BREDA DEGEN,
Cerklje ob Krki

Nenavadno srečanje

Vsako nedeljo preživimo na Zaloki, kjer imamo majhno hišo. Okrog hišice so prijetni gozdički, kamor večkrat hodim na sprehode. Tudi tisto nedeljo sem šel z Mejaševimi otroki nabirat jagode.

Na majhni jasi sem zagledal več rdečih jagod. Poklical sem še druge otroke, da bi jih skupaj pobrali. Ko sem hotel odtrgati najlepšo jagodo, sem zatipal nekaj kosmatega. Prestrašil sem se, srce mi je začelo močno biti, noge pa so mi klecale. Tedaj sem opazil majhno, ljubko srnico, ki me je milo gledala s svojimi ljubeznivimi očmi. Bil sem tako presenečen, da nisem vedel, kaj naj storim. Previdno sem jo vzel v naročje in jo pobožal. Tudi otroci so jo božali in skakali od veselja.

Spustil sem jo na tla. Bila je tako majhna, da je komaj stala na nogah. Spet sem jo vzel v naročje in jo nesel pokazat očetu in mami. Bila sta presenečena. Mama jo je vzela v naročje in jo božala, saj ni še nikoli videla tako majhne srnice. Oče, ki je lovec, pa je bil hud. Rekel mi je, naj srnico takoj odnesem nazaj, kjer sem jo našel, ker jo mati srna že gotovo išče.

Nerad sem jo nesel nazaj, a vedel sem, da moram. Položil sem jo tja, kjer sem jo našel. Srnica je stala na majajočih se nogah in skušala napraviti nekaj korakov za menoj. Spet sem jo položil nazaj in zagledal nedaleč stran smo in srnjaka. Najbrž sta res že iskala mladička. Skril sem se za drevo in čakal, kaj bo. Čez nekaj časa je srna stopila k mladičku, ga nekaj časa ovohavala, potem pa začela ljubeznivo lizati. Srečen sem odšel domov.

MIRO BREZOVAR,
novinarski krožek
osnovna šola
Šentrupert

Nesrečni prst

Lanski praznik 29. november je bil zame zelo žalosten. Popoldne sta prišla na obisk iz Šentruperta stric in bratranec. Med malico sem od daleč zaslišala brnenje. Prosila sem mamo, da bi šla gledat, kaj je. Rekla mi je, da bom smela iti po kosilu, če bom pridna. Pomagala sem ji pripravljati kosilo. Ko je bilo kuhano, smo šli jest. Med kosilom je brnenje pojenjalo, zato sem rekla mami:

„Vidiš, prej me nisi pustila, sedaj pa ne bom več videla, kaj je brnelo."

Ko smo jedli, sem stopila na hodnik. Spet sem zaslišala brnenje. Vesela sem stopila po stopnicah v vežo in ven. Ozirala sem se, toda videla nisem ničesar. Slišala sem samo brnenje in klicanje za sosedovo hišo. Klicala me je sosedova Marička. Stekla sem k drvarnici in zagledala strica, ki je žagal drva. Branko, ki mu je pomagal, je bil že utrujen. Ponudila sem se, da bom jaz namesto njega odmetavala drva.

Prijemala sem poleno za polenom in jih metala na kup. Stric me je nekajkrat opomnil, naj držim poleno na koncu, da ne bo prišlo do nesreče. Bila sem trmasta in ga nisem ubogala. Spet sem vrgla poleno stran in stric je odžagal drugo. Držal je žago nad polenom, jaz pa sem prav tedaj predaleč zagrabila poleno in se s palcem dotaknila žage. Pri priči se mi je ulila kri. Teta se je zelo ustrašila, jaz pa tudi, tako da niti jokati nisem mogla. Teta mi je prst razkužila z alkoholom.

Rana se mi je kmalu pozdravila, vendar nesreče ne bom pozabila, ker se mi je levi palec tako zarasel, da ga ne morem čisto skrčiti. To mi je ostalo za spomin na mojo radovednost.

BETI DUH,
novinarski krožek
osnovna šola
Šentrupert

To stran ste napisali sami! — To stran ste napisali sami!

Omogočimo popolno obveščanje občanov!

Naslova nisem napisal po naključju – izvira predvsem iz ustavnih določil, ki se tičejo obveščanja državljanov, in iz obveznosti družbenih skupnosti. Pristojne činitelje je s tem v zvezi treba opozoriti na 34., 40. in 87. člen ustave ter na 4. člen zakona o tisku.

Iskreno povedano: obvestilo o zmanjšanju prostora, ki ga je doslej Dolenjski list odstopal občinam, me je presenetilo, kajti že dalj časa sem prepričan, da bi bilo treba ta prostor še povečati zaradi občanov, ki želijo biti vedno bolj obveščeni. Poleg obstoječih oblik obveščanja ostaja tisk tudi vnaprej najpopolnejša in najširša oblika, zato ga je treba imeti in obdržati, predvsem zaradi dostopnosti in enostavnosti, s katero obvešča.

Iz objavljenega obvestila v zadnji številki Dolenjskega lista vidimo zahteve in upravičenost za povečanje materialnih sredstev uredništvu našega lista. Če ugotovimo, da so vsi stroški v tiskarni in razne storitve dražje, da pa tega samo prodaja časnika ne more pokrivati, je toliko nujnejša obveznost družbeno-političnih, delovnih in drugih organizacij, da pomagajo z delom svojih materialnih sredstev zagotoviti obstoj občinskih strani v listu. Naj v zvezi s tem zaradi primerjave navedem 4. člen zakona o tisku, ki pravi:

„Družbena skupnost podpira ustanavljanje zavodov in organizacij, ki se ukvarjajo z objavljanjem in širjenjem informacij z namenom obveščanja javnosti, jim daje na razpolago določena materialna sredstva ter jim zagotavlja materialne in druge olajšave, da morejo opravljati svojo dejavnost, in jim pomaga pri vzgoji in izpopolnjevanju strokovnih kadrov."

Glede na upravičenost zahtev Dolenjskega lista za povečanje sredstev in udeležbe občin pričakujem, da bodo odgovorne družbeno-politične in druge organizacije omogočile tudi vnaprej polno obveščenost svojih občanov. Obstoj teh strani upravičujejo tudi zunanja podoba lista in napori uredništva, da imamo vsebinsko in grafično ustrezen tednik, kot je naš list od novega leta dalje.

M. JARANOVIČ,
BREŽICE

NAJVAŽNEJŠI DEL DOBRODELNE AKCIJE

Jelka že na zdravljenju

Metoda dr. Selzerja: masaža in vplivanje ultra zvokov na limfatična področja — Glavna sestra na kliniki je Slovenka Marija

Tik pred sklepom današnje številke so se v ponedeljek ponoči vrnili s sanitetnim kombijem IMV iz južne Nemčije v Novo mesto Jelkina mama, Branko Švajger iz IMV in Milan Kozolc, komercialist Dolenjske-ga lista. V Schoenmuenzachu v Schwarzwaldu je v nedeljo opoldne dr. med. Hans Selzer, lastnik zasebne klinike za multiplo sklerozo, sprejel Novomeščanko Jelko Lavrič na prvo trimesečno zdravljenje.

Jelko so na kliniki sprejeli z vso skrbjo in prisrčnostjo. Lastnik klinike dr. Selzer se je v nedeljo samo zaradi „obiska Jugoslovanov", kot je sam dejal, vrnil z nekega zasebnega obiska 200 km nazaj domov. Novomeščanom, katerim se je v Stuttgartu pridružila tudi naša rojakinja Ana Vitkovič, je razkazal vse prostore na kliniki in jih predstavil 4 zdravnikom, ki delajo v njegovi zdravstveni ustanovi. K njemu prihajajo ljudje z vseh delov sveta, med osebjem pa ima tudi ljudi z raznih kontinentov. Za Jelko Lavrič pomeni srečno naključje, da je glavna sestra pri dr. Selzerju – Slovenka Marija. Stiki z domom bodo torej mnogo lažji in neposrednejši.

Za danes samo toliko, prihodnji teden pa bomo o Jelkinem prihodu na kliniko v Schoenmuenzachu poročali malo obširneje.

TONE GOŠNIK

NI NUJNO

da se uredništvo Dolenjskega lista strinja z vsemi sestavki, ki so objavljeni na tej strani. – K prispevkom, ki jih pošiljate za objavo v našem tedniku, pripišite svoj celi naslov, sicer ne pridejo v poštev za tisk. Na posebne željo pisca lahko ostane njegovo pravo ime za javnost tajno (podpisali ga bomo s kraticami ali kako drugače), vsekakor pa je pred sodiščem za resničnost napisanega odgovoren predvsem sam.

UREDNIŠTVO DL

Majski prazniki Jožeta Martinčiča

Vse življenje je bil pravi proletarec, borec za pravice delovnega človeka, komunist po srcu, duhu in življenju. Izpod Gorjancev ga je pot zanesla v Vojvodino, nato v tujino, v Franciji je našel svoj drugi dom. Tudi za letošnji 1. maj nam je preteklo soboto poslal prisrčne pozdrave – njegov izvod Dolenjskega lista je zanj „vsakotedensko pismo od doma", kot nam je v zadnjih 15 letih že tolikokrat povedal.

Takole piše tokrat:

„Dragi tovariš urednik,

za 1. maj 1971 vam vsem pri Dolenjskem listu želim veliko zabave. Zame je letošnji maj poln jubilejev in spominov: 18. maja bova imela z ženo zlato poroko, saj sva si že 18. 5. 1921 v Vojvodini rekla „da". Maja 1921 sem bil kot rudar izvoljen za rudarskega poverjenika. Maja 1923 sem prišel v Francijo, maja 1953 pa sem stopil v pokoj. Maja 1960 sem bil potrjen kot 100-odstotni invalid zaradi silikoze. Od maja 1923 sem član francoske Komunistične partije in sindikata.

Vse te lepe jubileje bom praznoval tu v Lensu, kjer se bo poročil najin vnuk na isti dan, ko bova z ženo in otroki slavila najino zlato poroko. Tovariško vas vse pozdravljata vaša

JOŽE IN ANA MARTINČIČ,
Lens, severna Francija

PISMO S ŠVEDSKE

Samospoštovanje v najboljšem pomenu besede

Ob dvodnevnem obisku švedskih časnikarjev v IMV sem se pravzaprav mimogrede seznanil s prodornim kolego, sodelavcem švedskega dnevnika HELSINGBORGS DAGBLAD. Zapletla sva drug drugega v intervju, v katerem sva skušala poiskati vse tisto, kar je pri nas in pri njih (v časnikarstvu) podobno, enako, različno. Hotel sem ga tudi vprašati, kaj misli o Jugoslaviji, Novem mestu, o naši mladi avtomobilski tovarni, na katero smo Dolenjci res lahko ponosni. Pa nama je zmanjkalo časa, vrnil se je domov in jaz sem ostal s prazno beležnico. S pismom sem poskušal nadoknaditi zamujeno, in res se je odzval. Kako gleda človek iz bogate, družbeno in industrijsko visoko razvite dežele, kjer je poprečna plača visoko kvalificiranega delavca vsaj petkrat večja kot pri nas, na naša proizvodna in družbena prizadevanja? IMV, kakršno so Švedi videli danes, je sodobna tovarna z najboljšo tehnologijo, brez sramu jo lahko pokažemo vsakemu tujcu. Na žalost (ali srečo?) pa so jugoslovanske delovne metode še vedno dosti manj preračunljive kot nemške ali švedske . . .

Dragi Marjan!

Torej, kaj lahko rečem? Kako sem komaj za trenutek srečaval vaše ljudi? Vseeno, nanizal ti bom vsaj površne vtise.

Industrija motornih vozil je name naredila velik vtis. Ne vem, zakaj je ta tovarna v sorazmerno tako majhnem kraju, kot je Novo mesto. Če je to posledica kakšne petletke, potem vsa čast petletkam! Sicer sem se spomnil na dogodek, ki sem ga doživel leta 1964, ko sem bil z avtomobilom v Jugoslaviji. Na poti proti Grčiji smo se ustavili v majhni vasi ob avtomobilski cesti med Zagrebom in Beogradom. Bil je vroč dan in na malem vaškem trgu smo naleteli na ljudi in živino, ki so počivali v senci. Zdelo se nam je, da se je tu ura ustavila pred sto leti ali kaj. Pa nismo sanjali: na drugi strani trga je stal zelo sodoben supermarket. Bil je poln ljudi, ki so se gnetli in barantali okrog blagajne. Očividno se še niso odvadili orientalskega kupčevanja. So tudi oni dobili tako veliko trgovino po petletnem načrtu?

Nekaj je namreč drugače v švedskih tovarnah kot pri vas v IMV: tempo dela je mnogo hitrejši. Videl sem šopek deklet – tri ali štiri – kako so sedele v avtomobilu in ga čistile. Bilo je sicer družabno in domače, toda najbrž ne preveč smotrno.

Ampak če bodo delovni tempo povečali, upam, da ga ne bodo na tak način kot na Švedskem: tukaj uporabljamo ameriško metodo MTM (metoda merjenja časa) in njene nadaljnje pridobitve. Vsaka stopnja dela je pazljivo proučena glede na potreben čas do najmanjše desetinke sekunde, ki je potrebna za določen gib. Smisel tega je, kako bi najbolj smotrno in učinkovito izkoristili delavca. MTM je tudi sistem za natančno ugotavljanje učinka, ki ga doseže delavec. To je pripeljalo do znatnega porasta proizvodnje, toda delavci, ki so začutili, da lahko dosežejo dosti večjo plačo, so se pri delu dobesedno – pretegnili. V zadnjih petnajstih mesecih smo imeli vrsto „štrajkov divjih mačk" (ilegalne stavke, ki jih sindikati ne podpirajo). Nekje so zahtevali boljše delovne pogoje, drugje pa fiksne plače, ne glede na delovni učinek.

V IMV sem slišal, da dobe pri vas ženske za enako delo enako plačilo kot moški. Toda delavke, ki sem jih videl v tovarni, so imele manj zahteven posel od mož. Domnevam, da na splošno tudi zaslužijo manj kot moški? V praktičnem življenju je v Jugoslaviji še dolga pot do enakopravnosti moških in žensk. In tudi na Švedskem je tako! Kot v Jugoslaviji tudi pri nas ženske odhajajo v tovarne. Delati pa morajo potem še doma – vsa ženska opravila.

Najbolj pa me je zanimalo delavsko samoupravljanje. Čeprav ne vem, kako delavski sveti delujejo v praksi, po teoriji bi morali dobro. Če ta teorija drži, potem ste, vsaj kar zadeva demokracijo, daleč pred nami. In socialistična dežela tudi mora biti! Pri nas je celo v državnih tovarnah vloga delavcev le posvetovalna.

Bilo je prijetno večkrat slišati „mi imamo svojo lastno pot v socializem". Kdor že je to rekel, povedal je z nekim neizpodbitnim ponosom. Bilo je to samospoštovanje v najboljšem pomenu besede.

GORAN FRANKEL,
HELSINGBORG

– Vidiš, ljubica, danes bi dobil stari kralj za vso tole ropotijo komaj še dobro dvosobno stanovanje . . .

„Vesta, po ponovni trezni presoji je menil, da . . .“

– Kar mirno vstopite, gospa, morda pa le še postanete moja tašča!

Z naših vzto v

Samo glave je trgal

Metlika in Črnomelj sta letošnjo pomlad preplavljena z živopisanimi holandskimi tulipani. Mesti sta na zunanji podobi veliko pridobili, a ne za dolgo. Enega nasadov tulip pred tovarno BETI v Metliki so minulo soboto zvečer pokončali mladinci, ko so šli s plesa, pred osnovno šolo Črnomelj pa so dan kasneje potrgali nasad do zadnjega tulipana. Zlikovec, ki je to delal, je trgal samo glavice rož in najbrž ne sodi več v osnovno šolo. Sla po uničenju je tu očitna! Kaj, če si bo drugič omislil uničevati kaj drugega, na primer avtomobile? Zakaj namreč, ko gre le za rože, se nekaterim to niti ne zdi tak greh. Ali res ni?

Končno le ribe!

Poročali smo že, da se je v Kočevju razvnela razprava, če naj bi prodajali ribe ali ne in kje najti primeren prostor. Zdaj so končno ribe le naprodaj, in sicer v zgornjih prostorih tržnice, kjer je Likovni salon. V njem namreč razstavlja akademski slikar Miligoj Dominko, na večini njegovih slik pa so ribe.

Otvoritev razstave se je udeležil tudi veterinarski inšpektor Bogomir Štefanić, ki je zaradi neprimernih prostorov prepovedal prodajo rib v Kočevju. Ob tej priložnosti je dejal:

– Če trgovci ne morejo urediti prodaje rib v Kočevju, so jo pa kulturniki!

J. P.

OKROGLE O PARTIZANIH

TOČEN ODGOVOR

Iso Zatezalo se je kmetom rad bahal s svojim junaštvom. Toda ljudje so ga imeli za strahopetca.

Nekoč so kmetje nagovorili odbornika krajevnega osvobodilnega odbora, naj posiljejo Isa, da prekontrolira Liški Osik, posebno pa graditev ustaških bunkerjev.

Ko se je Iso vrnil, se je že na vratih začel bahati, da je bil celo med bunkerji. In če bi bil imel bombo, bi bilo najmanj deset mrtvih, je dodal.

Težko ga je bilo ujeti na laži, čeprav so to in ono poskusili. Nazadnje ga vpraša neki kmet: „No, Iso, ko si bil tako blizu, ali si videl, da imajo ustaši nove uniforme?“

Isa je vprašanje presenetilo, da je kar zardel in se zmedel. Vendar se je skušal izmotati:

„Naa, nimajo jih še . . .“

„Kako pa veš?“

„Kako neki? Še nobene njihove nove uniforme nisem videl na partizanih . . .“

Kaj so pred 80 leti pisale

Dolenjske Novice.

Cesar odobril železnico

(Postavo dolenjskej železnici) so presvitli cesar potrdili. Železnica se torej gotovo prične graditi še to leto. Dovršiti se mora do leta 1893. Dne 28. aprila je bilo v Ljubljani posvetovanje o nadrobnem načrtu, kje bodo stali kolodvori itd. Nam Novomeščanom je jako ležeče na tem, da postavimo kolodvor kolikor mogoče blizo mesta. Mestni zastop je poslal zaradi tega v Ljubljano gg. župana dr. Poznika in mestnega svetovalca Perkota. Te seje se je vdeležilo obilo poslancev iz raznih občin. Naši mestni poslanci se niso brez vsega upanja vrnili. – Čujemo, da nameravajo Ogri zidati železnico od Karlovca do naše meje. Po tem bi se naša dolenjska železnica gotovo ž njo zvezala, Reko imamo potem blizo – železnica pa lepe dohodke!

(V državnem zboru) se kaže, da bodo imeli vendar le verni konservativci s Slovani večino. Radi tega so nemški liberalci precej poparjeni. Prej so si domišljevali, da ni mogoče, da bi kedo drugi vladal v Avstriji kakor oni; sedaj vidijo, da jim bode skorej spodletelo. Upajmo, da se bodo še nekateri zmernejši poslanci pridružili desnici – potem se bode dalo kaj doseči, doslej je večina res jako majhna.

(V gosposki zbornici) je predlagal grof Falkenhajn adreso (odgovor) na cesarjev govor, s katerim se je odprl državni zbor. Od početka so imeli liberalni člani gosposke zbornice nekatere pomisleke, češ da adresa povdarja preveč verske in narodne reči; ali pozneje so se vdali in tako bodo obravnavali vsi enako adreso.

(Bismarck) stari lisjak, kandiduje za nemški državni zbor. Prvič ni dobil nadpolovične večine; prišel je v ožjo volitev s socijalnim demokratom. Ta volitev je bila včeraj. Je-li bil izvoljen ali ne – ni gotovo. Tako ginjeva slava velicih mož. – Drug mož, brez katerega bi Prusija ne bila postala tako velika, Nemčija ne jedina, pa leži mrtev. Umrl je imenitni vojskovodja in zmagovalec – general Moltke v 91. letu svoje dobe. Bismarck sam je dejal, da bi se brez njega Nemčija ne bila zjedinila. Da za takim možem, ki je zmagoval l. 1864, 1866 in 1870, Nemci žalujejo, se ume samo po sebi.

(V Ljubljani) so bile dopolnilne volitve v mestni zastop. Delalo se je od dveh nasprotnih strank, konservativne „katoliškega političnega društva“ in pa liberalnega „slovenskega političnega društva“ s silo kakor še nikdar poprej. Zmagali so kandidatje „slovenskega političnega društva“, konservativci so ostali v manjšini. Kakor mi od strani vidimo, bi bilo pač potreba, da se v Ljubljani marsikaj spremeni; v belej Ljubljani ni vse tako belo, kakor bi bilo želeti. Gotov pa je, da bode trpelo še nekaj let, predenj se bomo „Slovenci“ v našem središču otresli onega liberalizma.

(Iz Dolenjskih Novic 1. maja 1891)

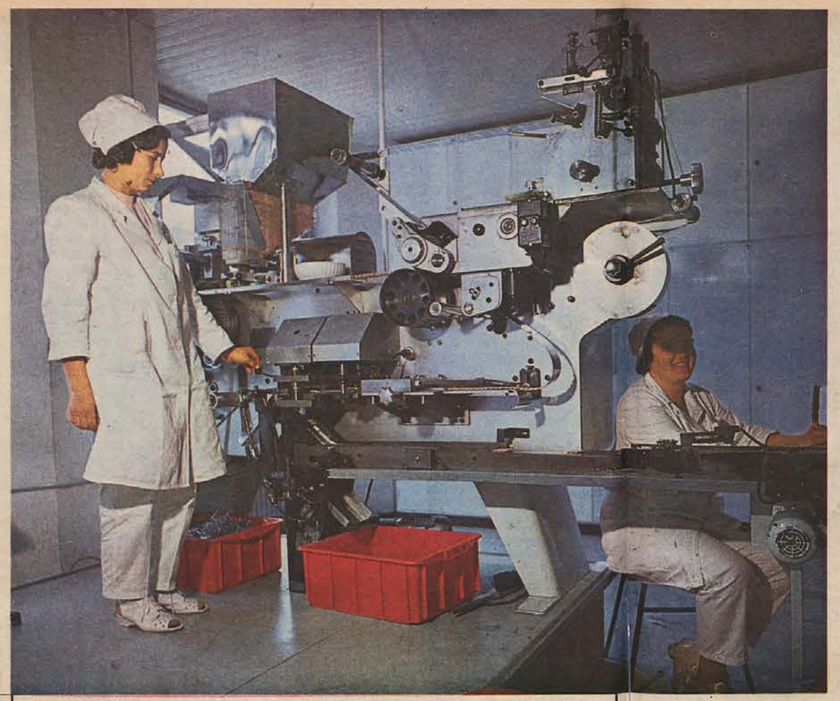

Kolektiv KRKE, tovarne zdravil v Novem mestu, želi vsem kolektivom in delovnim ljudem veliko delovnih uspehov in prijetno praznovanje praznika dela!

Na sliki: avtomatska linija za opremo tablet in dražej v tovarni v Ločni (Foto: M. Moškon)

Nocoj v Kostanjevico!

Občinska konferenca SZDL in občinski sindikalni svet iz Krškega prirejata nocoj v kostanjeviškem gradu proslavo v počastitev 30-letnice Osvobodilne fronte in praznika dela. Za to priložnost so povabili v Kostanjevico Partizanski invalidski pevski zbor, godbo ljubljanske milice, pevca Rajka Koritnika in Edvarda Peršena ter recitatorja Vladošo Simčičevo in Franceta Presetnika. Na proslavi bodo podelili priznanja Osvobodilne fronte osmim dolgoletnim družbeno-političnim delavcem ter Invalidskim delavnicam iz Brestanice.

Kočevje: 1. maj pri Jelenovem studencu

Na proslavi kratek govor, na zabavi stare cene

1. maja ob 11. uri bo pri koči Planinskega društva Kočevje za Mestnim vrhom proslava praznika dela, 30-letnice ustanovitve OF, 20-letnice obstoja Planinskega društva Kočevje in 500-letnice mesta Kočevje.

Po kratkem govoru predsednika SZDL bo v naravi ples in zabava. Za pijačo in jedačo po zmernih cenah bo poskrbelo Planinsko društvo Kočevje. Predsednik Planinskega društva Jože Adamič je zagotovil, da bodo med ostalim po zmernih cenah postregli goste tudi z odojki, čevapčiči in klobasami.

Udeležencem proslave, ki bo združena z otvoritvijo letošnje planinske sezone na Kočevskem, pa priporoča, naj se odpeljejo do Jelenovega studenca preko Mahovnika, ker je cesta preko Podgorske ulice skoraj povsem uničena.

J. P.

1241 volivcev izmed 1268 se je udeležilo volitev v samoupravne organe združenega KGP Kočevje, ki so bile v nedeljo, 25. aprila, v 25 obratih tega podjetja, ki se nahajajo na območju 4 občin.

Slikar Viktor Magyar, ki živi na Čatežu pri Trebnjem, najraje slika dolenjske griče in ljudi. Tam, kjer je pisatelj Franc Levstik končal svoje popotovanje od Litije do Čateža, je torej Magyar našel svoj slikarski svet. S čisto, razumljivo in neutrudljivo govorico izpoveduje svoja čustva. Pred nedavnim je razstavljal v Krškem, v začetku junija pa bo imel samostojno razstavo v Trstu (Foto: Mirko Vesel)

Spet sta oživela travnik in reka . . . Spet je Otočec (slika desno) ves v najlepših pomladnih barvah. Ribiči, ljubitelji konj, pa tudi najskromnejši sprehajalci lahko najdejo na bregu Krke in v globokih struških gozdovih miren kotiček za razvedrilo in oddih. (Foto: M. Moškon)

J. SPLICHAL JAGODE

. . . 1. maj bo proslavljal vsak po svoje: delavci ga bodo zvečine proslavili – z delom . . .

. . . Nekateri so mnenja, da film „Rdeče klasje“ po Potrčevi zgodbi „Na kmetih“ nima najbolj primernega naslova. Morda bi bilo bolj ustrezno „Na kmeticah“!

. . . Toni Vovko je vodja kulturne skupine, igralec, pisatelj . . . Morda bo zdaj, ko bodo uprizarjali njegovo novo delo, tudi jajca sam metal na oder . . .

. . . Tiskarski škrat je nevaren: ravnatelja gimnazije v Novem mestu prof. Veljka Troho je spremenil v gimnazijca. Kaj bo šele, ko bo kakega upokojenca spremenil v – pokojnika!

. . . V Ljubljani je velika razstava kiča. Mnogi Novomeščani bi jo lahko s pridom obiskali, še posebej trgovci. Bodo vsaj točno vedeli, kaj prodajajo . . .

. . . Fička so tako izdatno podražili, da kmalu tudi posojila ne bodo več pomagala, da bi šel v denar. Prava sreča, da smo zadnje tedne dobili nekaj „nacionalnih“ vozil!

. . . Mladinsko moštvo nogometaševElana močno zmaguje, člani izgubljajo. Kaj, ko bi zamenjali, da bi člani igrali v mladinski ligi in mladinci v članski? Vsaka točka se prilože!

Krpanov kotiček

Nedeljski pomenek

Vidite, koruzni pravdi menda še kmalu ne bo konca. Vsega sem jaz kriv. Čeravno sem samo pritaknil svoje prste zraven, se mi je pošteno pokadilo pod nos. Takole je bilo:

Zunaj je bil mraz, pa sem stopil v krčmo na polič vina. Novcev mi je primanjkovalo, pa sem moral pas zategniti, akoravno nisem malojeden. Kaj pa sem hotel? Žulil sem tisti polič, kot bi lizal med, saj ni bilo vsega za en požirek.

To ubožno opravilo je spazil tuj mož, ki je precej spoznal, da me hudo tare, kajti takemu truplu se morajo večji deleži meriti. Zasuknil je h krčmarici, pa je bil precej štefan vina pred mano. Malo sem se bravil zavoljo lepšega, potlej sem ga pa spil, četudi ga nisem plačal. Tisti mož se je usedel k meni in mi začel razkladati:

„Martin, menda veš, čemu sem ti klical pijačo?“

„Kako naj bi vedel? Na čelu ti tudi ni zapisano, kaj skrivaš za bregom.“

„Delo imam zate, ako hočeš,“ mi spet pravi.

„Prav, pa se pogodiva,“ pristanem.

„Menda veš, kje je Dunaj, ka-li?“ me dalje vpraša.

„Kaj ne bi vedel! Saj nisem bil tam samo enkrat. S čim ti ustrežem?“

„Odnesel mi boš sto tovorov koruze in jih potlej prinesel nazaj.“

„Bes te opali! Kdo je že kdaj slišal za tako početje? Smejalo bi se staro in mlado, ako bi zvedeli za to.“

„Daj si dopovedati, Martin! Tako zdaj delajo vsi. Ne moreš drugače.“

„Ta opravek ni zame. Poglej: resda sem velikan in še kobilico imam po vrhu, vendar takega tovora na Dunaj in nazaj ne zmorem.“

„Boš, boš Koruza bo ostala doma; zgolj papirje boš odnesel tja, pa še kam drugam boš zavil, da ti bodo udarili pečat. Ko se povrneš, dobiš plačilo, kakor ti gre.“

Odšel sem in storil, kakor mi je bilo naročeno. Kako pa naj bi revež vedel, kaj so nakanili storiti s tisto koruzo!? Prodajali so jo za tujo, akoravno je bila domača, pa še plesniva povrhu. Čelo do pravde je prišlo. Vsi so kazali s prstom name. Sem mar jaz edini grešnik? Koruze vendar še videl nisem, nikar šele izpridil, da imam sedaj sitnosti in sramoto zavoljo nje. Obrekovalci mi privoščijo, pa še smejejo se mi. Vidite, še v ječo me bodo spravili zavoljo tistih papirjev. Kako je svet hudoben!

Mož, ki je videl rdeče

Noč je objela mesto. Luči po stanovanjih in pisarnah so se prižgale. Samo še redek avtomobilist je vozil brez prižganih žarometov. Ulice so se lesketale pod neonsko reklamo.

Visoko na eno izmed teh ulic je skoraj nepremično sedel za pisalno mizo moški. Miza je bila v udobni pisarni s preprogo na tleh. Prostor je bil čist in topel, prav tak je bil tudi moški. Nosil je drago, lepo krojeno obleko. Bil je lep, močan in v najboljših letih. Samo lasje so mu že začeli siveti.

Sedel je s hrbtom proti oknu. Roke je držal pred sabo in vse okoli njega je bilo tako mirno, kot da je v nekem tujem svetu tišine. Le njegove modre oči so napovedovale vihar.

Nocoj moški za mizo ni več človek. Psihopat je, morilec, željan krvi. Nekoga mora ubiti. Nocoj!

Bilo je že skoraj šest. Kmalu, samo še nekaj minut, in vstal bo od mize in stopil k oknu. Pogledal bo proti hiši nasproti, proti oknu v višini njegovega. Pogledal bo točno ob šestih in že vnaprej je vedel, kaj bo videl. Videl bo dekle v rdečem žemperju.

Vedno je bila v sobi ob tem času in nikoli ni zagrnila zaves, potem ko je prižgala luč. Verjetno je mislila, da je soba tako visoko, da to ni potrebno, ali pa je rada gledala luči mesta.

Pogosto je stala pri oknu. Moški je včasih mislil, da stoji tako zato, ker ga čaka.

Ni je poznal, gledal pa jo je vsak večer. Vsak večer ga je vznemirjala rdeča barva njenega žemperja, ko je stala pri oknu ali šla samo mimo. Čudno, nenehno ga je nosila, in to ga je še bolj vznemirjalo. Rdeče je barva krvi, barva mogle v možganih tega morilca.

In nocoj, kmalu, jo bo ubil. V hipu, ko se je tega že kdove katerikrat ta dan spomnil, so se mu prsti skrčili, nohti pa skoraj zarili v ješeno mizo. Nato je pogledal svoje roke in se nasmehnil. Lepe roke so bile to. Takšne bo videlo tudi dekle, preden se bodo ovile okoli njenega vratu. Zanimalo ga je, ali bo pomislila, da so njegove roke lepe.

Ura se je oglasila. Šest. Globoko je vzdihnil. Bil je čas, da vstane in stopi k oknu. Počasi se je dvignil. Ni je bilo tam. Pa to ga ni skrbelo. Luč je gorela. Prišla bo.

Pojavila se je. In spet je nosila rdeči žemper. Zagledal jo je samo za hip, nato je zdrsnila mimo okna. Sekundo pozneje je šla spet mimo. Potem je po stari navadi stopila k oknu. Rdeča barva njenega žemperja je vrela kot kri.

Spet je izginila. Čakal je. Čakal bo, dokler je ne bo videl še trikrat. Nato bo šel k njej. Tedaj bo čas za to.

Ni bilo treba dolgo čakati, da jo je videl trikrat. Otresel si je prašek s suknjiča, si popravil kravato in oblekel plašč. Po poti je kramljal z lift-boycem, ki ga je poznal že leta. Spraševal je za njegovo bolno ženo, vendar mu povsem druge misli niso zapustile glave. To bo tretjič. Že dvakrat je ubijal in nihče ga ni ujel. Kako bi ga tudi! Moril je brez motiva.

Poslovil se je od lift-boya in stopil na ulico. Neki avto je naglo zavrl. Rdeča barva avtomobilskih zadnjih luči se mu je zabodla v možgane kot nož. Roke so se mu spet skrčile in skril jih je v žep.

Pazljivo je šel čez ulico in stopil v hišo, kjer je stanovalo dekle.

Dvigalo je bilo v pritličju. Dvigalo brez uslužbenca. Stopil je v kabino in pritisnil na gumb za zadnje nadstropje. Malce ga je motila preprostost in lahkota, s katero je vse to delal.

Dvigalo je obstalo. Kratek hodnik je vodil v dolgo vežo. Vrstila so se vrata ob vratih. Ni vedel, ali naj gre levo ali desno. Bil je v nadstropju, polnem majhnih stanovanj; verjetno niso večja kot soba s kopalnico.

Nič ni kazalo, katera vrata so njena. Obrnil se je in šel na levo. Ga bo že kaj pripeljalo k njej. Nocoj jo bo ubil. Nič ga ne more več ovirati pri tem. Bil je prepričan. Vodil ga je instinkt.

In nekaj se je zgodilo. Na polovici hodnika je prišlo iz nekega stanovanja dekle. Bilo je dekle v rdečem žemperju. Zadovoljno je ugotovil, da je lepa, zelo mlada, plavolasa. Nekdo jo je poklical iz stanovanja, iz katerega je prišla, in ona se je veselo in nagajivo odzvala. Šla je proti moškemu in vstopila pri drugih vratih.

Moški je obstal. Nekaj ga je zmedlo. Pa se je ta nejasnost hitro razčistila. Topel val veselja je stekel skozi njegovo telo. Hotel se je na glas zasmejati. Želel si je, da bi se z dekletom skupaj smejala zaradi tega. Vendar je potlačil to željo. Odločno je stopil proti vratom, pri katerih je vstopilo dekle. Roke je dal iz žepov.

Prsti so se mu prilepili na kljuko. Odprl je vrata.

Dekle je stalo pri oknu in gledalo mesto. Zdelo se mu je, da ga še čaka, čeprav je bil vendar že tu. Obrnila se je, ko je vstopil. Stopil je proti njej in iztegnil roke. Smehljal se je.

Dekletove oči so se razširile. Strah ji je okamenel telo. Ni mogla pobegniti. Zgrabil jo je za vrat. Ni se premaknila. Prsti so mu blago drseli po mehki koži, preden se bodo stisnili. Dekle je kriknilo.

Tedaj je sledil še en krik. Prišel je od vrat. Moški se je obrnil, njegovi prsti pa so malo popustili.

Ni mogel verjeti, kar je videl. Zdelo se mu je, da na pragu stoji dekle v rdečem žemperju. Bila je mlada in lepa in plavolasa. Njene oči so bile razširjene, telo pa je otrpnilo pred prizorom smrti.

Moški je okleval. Kako je mogla stati tam, ko pa čuti njeno mehko, vlažno kožo pod prsti?

Nato je dekle pri vratih spet kriknilo. In njegov dvom se je spremenil v grozo. Zdelo se mu je, da pada v neko strahotno brezno.

Roke so se mu odlepile od dekletovega vratu. Z obupnim krikom se je obrnil in stekel iz sobe. Želel je samo pobegniti od vsega tega, česar ni mogel doumeti. Želetel se je v dekle pri vratih in dotik z njo ga je še bolj prestrašil. Z obupno močjo jo je odrinil in stekel ven.

Tekel je po veži. Tekel je v napačni smeri, oddaljeval se je od dvigala, pa se tega ni zavedal.

Neka ženska je stopila iz stanovanja. Nosila je rdeco domačo haljo. Bila je starejša, siva, on pa je videl samo dekle v rdečem žemperju. Spet je kriknil in stekel v drugo smer.

Nekako je otipal dvigalo. Pritisnil je na gumb. Kabina se je počasi spuščala. Zdelo se mu je, da bo minila cela večnost, preden bo prišel dol.

Stekel je na ulico. Za hip se je ustavil in obrnil. Ženska v rdečem plašču je šla mimo njega. Obrnil se je in kot norec začel bežati od dekleta v rdečem žemperju. Moral bi jo ubiti, pa tega ni več zmogel. Plesala je okoli njega, ga dražila, se mu postavljala na pot, kamorkoli je krenil.

Pri poskusu, da bi šel na drugo stran ceste, je prestrašeno zastokal. Avtomobil, ki je zdrsnil mimo njega, je bil rdeče barve. Pred neko restavracijo mu je rdeča barva neonske reklame zaskepila oči. Spet je skočil s pločnika . . .

Zavore so s škripanjem najavile smrt . . .

Dve dekleti v belih dežnih plaščih sta šli proti postaji podzemeljske železnice. Opazili sta rešilni avto, policijo in gnečo na ulici.

– Spet avtomobilska nesreča!

– Stekel je čez ulico prav tedaj, ko se je prižgala rdeča luč – je rekel nekdo v gneči.

– Kaj hočeš res po vsem tem še v kino? – je eno dekle vprašalo drugo.

– Zakaj pa ne? Film je odličen.

– Nikakor ne morem pozabiti tega nocoj.

– Ne vznemirjaj se. Mesto je polno takšnih tipov.

V podzemeljski železnici je bilo toplo. Slekli sta plašča in sedli druga zraven druge. Opazili sta, kako potniki radovedno strmc v njju. Pa ju ni motilo. Bili sta navajeni.

Nasmehnili sta se. Vedeli sta, da sta mladi in lepi. In radi sta oblačili enake obleke. Bili sta ponosni na svoja rdeča žemperja.

Bili sta ponosni, da sta dvojčici.

na črnem kontinentu

26. Drugi rebus je reševala Klara: kam je izginil njen mož?

Dolgo je križarila po goščavi, na večer pa je v dalji zagledala slamnate strehe. Iskrica upanja je zatlela v njenem srcu, pritisnila je na plin in zavozila do vasi. Veliko slavje so morali imeti prebivalci v vasi, kajti

vesela pesem je odmevala izza slamnatih koč in topot plešočih nog ji je dajal takt. Vmes so udarjali mojstrski glasovi bobnarja pri tam – tamu!

Klara je zapeljala na trg sredi koč. Na pragu svoje koče je židane volje sedel poglavar. Po trgu so v velikem krogu opletali vojščaki v radostnem ritmu.

Ko je Klara pripeljala na trg, se je krog zaustavil in vojščaki ter poglavar pred kočo so si ogledali prišleca.

Tudi prišlec se je ozrl naokoli! In je ugotovil, da imajo vaščani sredi plešočega kroga kotel in v kotlu nikogar drugega kot . . .

Na „kuli" v Brodu na Kolpi je vzidana spominska plošča, na kateri piše, da so to mesto 1. maja 1942 osvobodile goranske in slovenske partizanske enote. (Foto: Primc)

NENAVADNA PARTIZANSKA UKANA

Karel Briški

Franc Avbelj-Lojko

Tine Mesojedec

Matija Letig

Štirje možje zavzeli Brod

Z dvema puškama, pištolo in 25 koli so zavzeli Brod na Kolpi — Postojanka je bila utrjena z betonskimi bunkerji in žičnimi ovirami — Vanjo se je dalo priti le preko zastraženega mostu — Za uspeh ni potrebno le orožje, ampak predvsem srce in razum

Brod na Kolpi je bil v začetku 1942 dobro utrjena sovražna postojanka. S slovenske strani se je prišlo do njega lahko le preko mostu, ki pa je bil takrat zastražen, na njem pa so bile žične ovire. Čeprav v tej sovražni postojanki ni bilo več Italijanov, je bila zavarovana z žandarji in s financarji. Vendar jo je kljub temu zasedla 30. aprila 1942 „partizanska vojska", ki je štela 4 partizane in okoli 25 mladincev iz Vasi. Partizani so bili oboroženi z dvema puškama, pištolo, nekaj bombami in pokvarjenim mitraljezom, fantje pa s – koli!

To je bila ena izmed najbolj nenavadnih zmag v zadnji vojni. Udeleženci osvoboditve Broda na Kolpi so to svojo akcijo že večkrat popisali in pripovedovali. Prisluhnimo jim, kako se je spominjajo.

PARTIZANOV KOT LISTJA IN TRAVE

Matija Letig iz Vasi Fare:

– Bilo je 30. aprila 1942, ko sem opazil nad vasjo skupino partizanov. Mahal sem jim, naj pridejo dol. Bili so štirje: Franc Avbelj-Lojko, Tine Mesojedec, Matija Majetič iz Pirč in Karel Briški-Zmaj iz Banje Loke.

Povedal sem jim, da Italijanov ni več na Brodu, da je v postojanki 22 ali 23 žandarjev in financarjev ter da bi partizani zdaj lahko prišli do orožja. Lojko je rekel, da je predlog res pameten.

Partizani so začeli popravljati svoj poškodovani mitraljez, jaz pa sem šel na Brod. Komandanta žandarjev sem dobil v gostilni pri Bavcarju. Rekel sem mu, da so Italijani prošli, partizanov pa je vse okoli kot listja in trave: tam 800, tam 2000 in tam 3000.

„I ja čujem nešto tak," mi je zaupal komandant.

Spila sva še malo, rekla to in ono, potem sem mu dejal, da so končno partizani, in ne Italijani, naša ljudska vojska.

Ko sem se vrnil v Vas, sem povedal, da žandarji omahujejo. Zbrali smo nato 25 domačinov, jih oborožili s koli in skupaj s tistimi štirimi razhajkanimi partizani smo šli na Brod.

Mi smo šli k Tončku Bavcarju in mu rekli, naj pokliče stražarja. Medtem so domačini maširali s koli po vasi in zganjali vraga in pol, kot da je tu velika partizanska vojska. Na srečo je bila takrat tema.

Tonček je šel na most, ki je bil na sredini pregrajen s premičnimi žičnimi ovirami, partizani pa za njim. Rekel je stražaju:

„Jaz bi šel malo k vam. Tukaj je tudi naša narodna vojska, mnogo vojske. Nima se smisla upirati. Pojdi h komandantu in mu reci, naj preda samo orožje, pa se nobenemu ne bo nič zgodilo."

Medtem so naši fantje pometali žične ovire v Kolpo in šli na Brod. Še prej so vzeli stražarju orožje, nato pa še šestim financarjem, ki so bili v Bukovčevi gostilni. Vendar se financarji niso hoteli kar tako predati:

„Vrzite bombo v gostilno, pa bomo dali orožje. Drugače nam bodo rekli, da smo bili kukavice."

Kmalu potem, ko je počila bomba, je prišel tudi komandant. Pobrali smo mu opasač s pištolo in vse skupaj dali Tončku Bavcarju, ki je že prej zahteval to pištolo za nagrado za sodelovanje pri akciji. Nato smo mu dali pet minut časa, da gre v grad in preda vojsko ter orožje.

Vendar iz trdnjave ni bilo nobenega. Zato smo proti njej sprožili salvo. Potem so oni vrgli ven nekaj bomb, vendar ne proti nam, ampak na nasprotno stran, kjer ni bilo nobenega našega.

Ker ni bilo še nobenega ven, so šli naši noter, polovili žandarje in jim pobrali orožje, ki smo ga odnesli k meni domov.

Naslednji dan, 1. maja, pa so prišli na Brod še hrvaški partizani in imeli smo velik skupni miting.

NA STRAŽI S POKVARJENIM MITRALJEZOM

Tine Mesojedec se spominja tega dogodka tako:

– Neki civilist, vaški odbornik, ki nas je zvabil prej iz gozda, nam je dejal: „Na Brodu je postojanka, ki so jo zapustili Italijani. Posadka nima nobene zveze. Odločni skupini partizanov bi se posadka gotovo predala. Res je postojanka utrjena z betonskimi bunkerji in opletena z žičnimi ovirami, toda to se da premagati s partizansko zvijačo."

Seveda nas je od postojanke ločila še Kolpa, vsi štirje pa smo imeli le dve puški, pištolo in nekaj bomb ter mitraljez, ki sta nam ga v vasi popravila kovač in ključavničar tako, da je streljal vsaj posamično.

Že pozno v mraku smo organizirali vaške fante, med katerimi so bili celo šolarji, in jih oborožili s koli.

V gostilni v Petrini smo pridobili za naš načrt gostilničarjevega sina, ki smo mu za nagrado obljubili pištolo. On je namreč poznal vse orožnike in financarje. Nekaj za njim smo šli na most še Lojko, Zmaj in jaz. Medtem so ostali vaščani s koli v rokah skakali po vasi, da je bilo videti, kot da je vas polna oboroženih partizanov.

Lojko se je predstavil stražaju kot partizanski komandant. Dejal je, da je okoli Broda 300 partizanov. Stražar je takoj dal puško.

Še danes vidim tistega financarja, ki se je tresel in govoril, da „so vsi na partizanski strani", da se bodo vsi predali, samo postreliti jih ni treba. Mi smo si seveda pa tudi mislili, kaj bi se lahko zgodilo, če bi oni vedeli, da smo mi le štirje.

Medtem ko je šel stražar prepričevat ostale, naj predajo orožje, smo zmetali ovire v Kolpo. Kmalu je prišel iz stavbe vodja skupine financarjev in predal posadko. Dobili smo 7 pušk, strelivo in drugo. Ko so bili financarji zunaj, je Lojko vrgel noter bombo. Nastalo je veliko razdejanje.

Ko smo s financarji opravili, smo morali nad žandarje. Med razorožev anjem financarjev je včasih pribrenčala nad nami svinčenka. Streljali so orožniki iz svoje stavbe.

Na orožniško postajo smo nato poslali razoroženega financarja, naj pripelje komandanta. Kmalu je prišel ven velik in močan žandarmerijski narednik. V pogajanjih z Lojkom je rekel, da se brez streljanja ne bo predal, češ da bodo drugi mislili, da se je sramotno vdal partizanom. Naročil nam je, naj streljamo v postojanko, da bomo stavbo malo razbili.

Po pogajanju je narednik odšel v postojanko. Ker dolgo ni bilo nobenega ven, smo šli Lojko, Zmaj in jaz noter. V pritličju nismo našli nikogar. Našli smo jih v prvem nadstropju. Vsi so bili v eni sobi. Zavpili smo jim: „Roke kvišku!" Potem smo jim pobrali orožje.

Jaz sem stražil pri vratih s pokvarjenim mitraljezom. Lojko in Zmaj pa sta jim pobirala orožje. Ko smo opravili v tej sobi, smo šli še v drugo nadstropje, kjer se nam je predalo še nekaj orožnikov.

Dobili smo 17 pušk, dve pištoli, več bomb in precej streliva. Že okoli polnoči smo se veseli vračali proti Vasi. Partizani smo šli spat, stražili pa so domačini, oboroženi z zaplenjenim orožjem. Razorožene orožnike in financarje smo pustili v postojanki. Z njimi so naslednjega dne obračunali hrvaški partizani. Zjutraj je prikorakala še naša četa in smo skupaj odkorakali v Petrino, kjer so nas pred zborom čete pohvalili in nam čestitali za uspelo akcijo.

KOMAJ SEM NOSIL ZAPLENJENO OROŽJE

Podobno se spominja tega dogodka tudi Franc Avbelj-Lojko. 20. maja 1961 je bil v kočevskih „Novicah" objavljen njegov spomin na ta dogodek pod naslovom „Štirje smo napadli Brod na Kolpi".

Tudi tovariš Lojko se v njem spominja podobno kot Tine Mesojedec:

„Na most smo krenili za fantom (Tončkom Bavcarjem op. pis.). Obljubili smo mu pištolo, če nas spremi na most do stražarja, toda tako, da stražar ne bo začel streljati. Stražar je zahteval, naj pridemo k njemu. To se nam je zdelo sumljivo. Terenec iz vasi (Matija Letig op. pis.) in jaz sva šla naprej do mosta. Stražar je bil bolj v strahu kot midva. Tresel se je, ker je mislil, da bomo vse pobili. Zapovedal sem mu, naj se komandant postojanke takoj javi. Stražar je komaj čakal, da je lahko izginil izpred naših oči.

Deset minut pozneje smo že videli oba stopati proti nam. Prvi je šel stražar, za njim pa poveljnik trdnjave. Malo mi je postalo vroče, toda moral sem ostati hladnokrven. Še nekaj korakov je bilo do njega.

On me je pozdravil po vojaško, jaz pa njega po partizansko. Začel se je razgovor. Prvi sem imel jaz besedo. V kratkih besedah sem mu v hrvaščini povedal, da jih je obkolilo tristo partizanov, da je v postojanko naperjenih trideset mitraljezov in da ne morejo misliti na pomoč. Italijani so bili v ofenzivi proti nam tako razbiti, da sploh ne vemo, če jih je še kaj na Dolenjskem. Medtem pa so naši pričeli postavljati okrog in okrog zasede, tako da je bilo res videti, kot da bi bili izurjeni partizani. Pred menoj je nervozno stal starejši orožniški narednik, ki je poveljeval postojanki. Plašljivo se je oziral na levo in desno, ker so naši delali velik hrup izza bližnjih hiš in zaklonov. Potem je dobil besedo tudi on. Prosil me je, naj nikogar izmed njih ne ustrelimo. Če bomo streljali, naj streljamo v zrak, po krajšem ognju pa se bodo vsi predali z orožjem vred. Bil sem nestrpen. Dejal sem mu, naj se ne šali s svojo glavo, ker ima pred seboj komandanta partizanov. Če bo postopal, kakor sva se domenila, se mu ne bo skrivil niti las. Podala sva si roke in narednik je je urnih nog pobrisal v trdnjavo. Stražarja, ki je ves čas pogajanja stal ob strani, sva z odbornikom takoj razorožila. Začelo se je streljanje iz pušk, mitraljezi pa so molčali. Le sem in tja je počila bomba.

V tistem trenutku se mi je zdelo, da me je vse zapustilo. S težko muko sem odstranjeval žične ovire, ki so bile postavljene preko mosta. Dve sem vrgel v Kolpo, pri tretji pa so mi že prišli na pomoč tovariši. Stražarju, ki je stal pred glavnim vhodom, sem takoj odvzel puško, strelivo in bombe. Zdaj smo navalili na financarje, ki so se skrili po kleteh. V gornjo sobo sem vrgel bombo. To nam je pomagalo, da smo dobili 6 pušk, ki smo jih krvavo potrebovali. Če bi prišlo do resnejšega odpora, bi se še tisti trenutek ne mogli več upirati.

Bolj živahno je postalo, ko smo dobili nekaj orožja in streliva. Ura se je pomikala že na enajsto zvečer. V gradu je bilo vse tiho, le od trenutka do trenutka se je oglasila mavzerica. Primanjkovalo nam je streliva, treba je bilo nekaj ukreniti. Na moj večkratni poziv na predajo, se ni nihče zmenil. Bilo mi je več za orožje kot za hrvatske domobrane. Zmaj mi je prišel naproti in me vprašal, kaj bomo storili. Po krajšem premisleku sva se odločila. Dal mi je svetilko; on je stražil pri vratih, da slučajno ne bi kdo ušel. Zlezel sem skozi majhno odprtino v železnih vratih. Po stopnicah sem se povzpel v prvo nadstropje. Pregledal sem ga, toda vse je bilo prazno. Le tu in tam sem videl v kotu kako italijansko čelado ali razmetane blazine. Vse je bilo tiho. Mislil sem, da so nam pobegnili. Toda to ni bilo mogoče, ker bi morali skozi glavna vrata. Drugega izhoda ni bilo. Pregledal sem še drugo nadstropje. V prvi sobi je bilo vse prazno. V drugi sobi, kamor sem stopil s puško na strel, v istem hipu pa posvetil s svetilko, sem zagledal preplašene domobrane in orožnike. Z močnim glasom sem zaklical, naj takoj oddajo vse orožje, toliko časa se ne sme nihče premakniti, dokler ne bodo vsi razoroženi. Držali so puške in čakali, da sem zadnjemu vzel puško. Zdaj mi je bilo težko zapustiti sobo, ker sem imel cel kup orožja in streliva. Poklical sem Zmaja, ki mi je takoj pritekel na pomoč. Za njim so prišli še ostali. Plen, ki smo ga dobili, je bil za nas ogromnega pomena. Dobili smo 14 pušk, 2 pištoli, nekaj bomb, strelivo in drug material.

Ves vojni plen smo odnesli v vas. Zajete domobrane, žandarje in financarje smo pustili v postojanki. Čakali so, da pridejo ponje hrvaški partizani. Naslednji dan so Hrvati vkorakali z veselo pesmijo. Na čelu je vihrala zastava s peterokrako zvezdo. S tem se je začelo bratsko sodelovanje med Hrvati in nami. Začelo se je v trenutku, ko se je ustvarjalo večje svobodno ozemlje na Dolenjskem ter se razširilo od Starega trga do Delnic in v Loško dolino."

–

Spomini se sicer v podrobnostih razlikujejo, kar je povsem razumljivo, v glavnih stvareh pa so si vsi enotni. Najpomembnejše pa je, da je akcija popolnoma uspela, čeprav je bila tvegana.

JOŽE PRIMC

Stavba, ki ji rečejo domačini kula, grad, trdnjava, ima pa verjetno še več drugih imen. V tej stavbi so trije partizani razorožili vse žandarje, s čimer je bila tvegana akcija osvoboditve Broda na Kolpi tudi končana. (Foto: Primc)

Pogled iz Petrine (Slovenija) na Brod na Kolpi (Hrvatska). Desno od tega mostu je bil med vojno drugi most, preko katerega so prišli partizani na Brod. (Foto: Primc)

Petelin, ki žre milijone

Majhna nerodnost, nepazljivost ali nepoučenost je bila dovolj, da je trinajstega aprila s Pionirjevega gradbišča pri novomeški tovarni zdravil v Ločni v nekaj minutah izpuhtelo pod oblake več kot 50.000 din. Na toliko so ocenili škodo, ki jo je naredil ogenj na stroju za sušenje zidu, ki so ga tam uporabljali.

Le veliki prisebnosti in požrtvovalnosti delavcev, ki so takoj začeli gasiti in so omejili požar, gre zahvala, da ni šlo še več v nič; hkrati so omogočili lažje delo gasilcem iz nekaj sto metrov oddaljenega gasilskega doma, da so rdečega petelina prej dotolkli.

Dejanskega razloga za to nesrečo še niso razvozlali. Zvedeli pa so za okoliščine. Tako se je izkazalo, da je ogenj izbruhnil neposredno zatem, ko je delavec S. D. rezervoar napolnil s petrolejem in vžgal motor. Stroj je bil v hipu v plamenih, vnele pa so se tudi ciropelske in polivinilske cevi.

Štiri dni prej je rdeči petelin opustošil gradbišče samopostrežnice v Semiču in tako pognal v zrak novih 80.000 din. Zagorelo je, ko so na gradbišču varili priključek za centralno kurjavo. Ostaline so bile grozljive: ves material uničen, okenski in vratni okvirji hudo ožgani, poleg tega je ogenj zapustil neizbrisne sledove tudi sami zgradbi.

Obakrat je gorelo na gradbišču, obakrat, kot kaže, zaradi neprevidnosti, nepazljivosti, nepoučenosti ali celo malomarnosti. Seveda bodo razloge ugotovili tisti, ki so za to poklicani. Sestavek lahko končam z ugotovitvijo, da je še sreča, da ni bil v teh nesrečah nihče ranjen.

I. Z.

RAZVOJNI NAČRT ZA TRI POSAVSKE OBČINE

Najprej statistično ogledalo

Projektivni biro Region je razposlal anketo

Začelo se je. Medobčinska komisija za pripravo razvojnega načrta Posavja se je že obrnila na delovne organizacije za vse potrebne podatke, ki jih bo morala uporabiti kot izhodišče pri nadaljnjem načrtovanju.

Od gospodarskih organizacij pričakuje, da bodo realno prikazale zaželene podatke še ta mesec in obrazložile v njih razvojne zasnove za krajše ali daljše obdobje, da jih bodo strokovnjaki lahko upoštevali pri snovanju prostorskega in srednjeročnega načrta pokrajine.

Gre torej za odgovornost, ki se ji nobena delovna organizacija ne bi smela izmakniti. Le ob upoštevanju napotkov medobčinske komisije bodo strokovnjaki Regiona in drugih ustanov kar najlaže usklajevali razvojne koncepte in opredelili mejnike bodočega razvoja sevniške, krške in brežiške občine.

Komisijo zanima prav sve, investicije, proizvodnja danes in jutri, dohodek, število zaposlenih, oddaljenost delavcev od delovne organizacije, njihov izobrazbeni sestav, podatki o prodaji in izvozu blaga, ki ga podjetja izdelujejo, in še kaj. Podjetja naj bi torej prikazala točno sliko v statističnem ogledalu in pri tem obelodanila svoje načrte za obdobje 1971–1985.

V posavskih občinah so pozdravili hitro spodbudo medobčinske komisije in njen prvi naskok pri zbiranju potrebnih podatkov. Pokrajina se torej začenja uveljavljati kot celota in v tem primeru so že izginile občinske meje.

J. T.

Sevnica: priznanja OF

Na ponedeljkovi osrednji občinski proslavi 30-letnice ustanovitve OF so v Sevnici podelili letošnja občinska priznanja Osvobodilne fronte trem krajevnim organizacijam SZDL: Tržišču, Malkovcu in Krmelju ter 7 posameznikom: Marinki Hafner, Rudiju Liscu, Bogomiru Milostu, Berti Piltaver, Rudiju Malešiču, Avgustu Marnu in Anici Železnik.

Spet gradbena šola

V Novem mestu so se prejšnji teden predstavniki gradbenih podjetij in gradbene tehniške šole iz Ljubljane dogovorili, da bodo tudi v Novem mestu prihodnje šolsko leto odprli prvi letnik kot dislocirani oddelek gradbene tehniške šole. Za ta korak so se odločili, ker manjka gradbenih tehnikov in ker iz znanih razlogov le malo učencev more nadaljevati šolanje v Ljubljani. Prvi letnik bo lahko sprejel okrog 35 učencev s končano osemletko.

V konzorcij za novo tovarno?

Predsedstvo občinske skupščine v Brežicah bo te dni začelo razgovore z močnejšimi podjetji v občini za morebitno soudeležbo pri gradnji tovarne keramičnih ploščic na Senovem. Svet za gospodarstvo je pobudo sosedov za sodelovanje pozdravil in priporočil delovnim organizacijam, da se po svojih možnostih vključijo v to investicijo. Krško gospodarstvo je že dalo pristanek. Tudi iz tujine je več ponudb za kreditiranje. Celotno investicijo cenijo na 60 milijonov dinarjev. Po ploščicah je pri nas povpraševanje zelo veliko, zato postavitev tovrstne tovarne ne pomeni nobenega tveganja.

J. TEPPEY

S KAMERO PO STUDENCU

Na zadnjem zboru volivcev na Studencu pri Sevnici je sodeloval tudi sevniški kinoklub. Predstavil se je z več amaterskimi filmi: Na Dunaj, V deželi faraonov, S kamero po Studencu. Posebno slednji film je ugajal, saj ljudje kar niso mogli verjeti, da filmski trak prikazuje del njihovega vsakdanjega življenja.

KAJ PA KUMARICE ZA INDUSTRIJO?

Nekaj kmečkih gospodarjev iz vasi Brege na Krškem polju je te dni že podpisalo pogodbo za gojenje kumaric. Odkupovala jih bo Živilska industrija iz Kamnika. Na razpis tovarne se je prvi odzval kmet Ivan Škofljanec in pridobil še druge. Direktor tovarne se je sam oglasil pri njem in izrazil željo, da bi v vasi zasadili vsaj dva hektarja s kumaricami. Kmetom se s tem obeta dober zaslužek.

ŠPORT

ŠPILAR, ŠIMUNIČ IN GAZVODOVA – Na področnem tekmovanju za atletski pokal Slovenije je v Novem mestu 24. aprila nastopilo 40 atletov iz Novega mesta in Črnomlja. Kljub razmočenim atletskim napravam in dežju, ki je motil tekmovanje, so bili doseženi nekateri dobri rezultati. Posebej je vredno omeniti dosežke Milana Šimuniča v daljini 6,44 in troskoku 13,71; Marjana Špilarja v kopju 62,57; Tatjane Gazvodove na 100 in 200 m 13,1 ozir. 28,0 in Marjete Pučko v višini z 1,50.

M. S.

ZMAGALA JE EKIPA Z DOLENJSKE – V športni dvorani Tivoli je bilo v soboto, 24. aprila, zaključno tretje republiško šolsko prometno tekmovanje „Kaj veš o prometu". Mladi so se pomerili v spretnostni vožnji s kolesi, v testiranju in v ocenjevalni vožnji s kolesi. Najboljša je bila ekipa iz Dolenjske, ki so jo sestavljali: Iztok Plut in Stane Metelko iz Šentjerneja in Janko Rugelj in Stanko Leban iz Šentruperta. Poleg prvega mesta sta si Šentjernejčana priborila še uvrstitev v republiško reprezentanco, ki se bo maja pomerila z drugimi republiškimi ekipami v Skopju.

S. D.

DRUGO MESTO ZA NOVOMEŠKO PIONIRKO – Na letošnjem republiškem prvenstvu v gimnastiki, ki je bilo v nedeljo, 25. aprila, v Mariboru in Ljubljani, so nastopile tudi novomeške pionirke. V ekipni konkurenci se mlade Novomeščanke niso kaj proslavile, zasedle so predzadnje mesto. Več uspeha so imele med posameznicami v osmeroboju. Pionirka Maja Dokl je osvojila drugo mesto, za zmagovalko je zaostala samo za 0,05 točke. Doklova je bila najboljša v prostem programu, v obveznih vajah pa je bila tretja. Nastopilo je 39 obetajočih tekmovalk.

R. K.

Novo mesto : Prule 70:66

Košarkarji Novega mesta so v slovenski B ligi v drugem kolu že drugič zmagali: v Ljubljani so premagali Prule 70:66. Novomeščani so se zbrali šele sredi polčasa, ko so domačini že krepko vodili. Nato so razliko manjšali, sredi drugega polčasa izenačili in ob koncu tudi zmagali. Za Novo mesto so igrali: Šepetavc 12, Splichal 16, Ž. Kovačevič 18, Počrvina 6, S. Kovačevič 4, Pirc 12, Šobar 2, Papič, Piletič, Špiler, Colarič.

Bo odlok pomagal narediti red?

Ko bodo uredili parkirišča in čuvajsko službo, bo treba tudi v Novem mestu plačevati za parkiranje — Bo potem več prostora?

Lani je republiška skupščina s spremenjenim zakonom o komunalnih taksah dala pooblastila občinam, da lahko za uporabo različnih predmetov in storitev predpišejo komunalne takse. Novomeška občinska skupščina je na predlog sveta za finance sprejela odlok o komunalnih taksah v občini, ki določa plačevanje taks za glasbene avtomate v javnih lokalih, za igralna sredstva v javnih lokalih, za začasno prebivanje v turističnih krajih, za parkiranje avtomobilov in njihovih priklopnikov na določenih prostorih in za parkiranje, šotorjenje ali druge začasne namene na javnih prostorih.

Odborniki so največ razpravljali o tistem delu določil tega odloka, ki govori o uporabi javnega prostora za parkiranje avtomobilov in njihovih priklopnikov. Sicer je bil že doslej odlok, ki je predpisoval takso za parkiranje avtomobilov in njihovih priklopnikov, vendar pa takse niso pobirali, ker ni bilo organizirano čuvanje vozil.

Novo mesto pa v prometnem pogledu zadnja leta tako hitro napreduje, da so taki ukrepi zares nujni. Zato so odborniki v odloku sprejeli takse za parkiranje avtomobilov, kar najhitreje pa bo potrebno določiti parkirne prostore in organizirati čuvajsko službo. Vse več je namreč v mestu takih avtomobilov, ki stojijo na parkirnih prostorih po ves dan, tako da turisti, poslovni obiskovalci ali tisti, ki se pripeljajo na Glavni trg po opravkih, dopoldne nimajo možnosti, da bi lahko parkirali svoja vozila.

Kot vse kaže, se zdi Novomeščanom vsak korak odveč, saj je recimo pri Dolenjski banki in hranilnici in zraven kina Krke ogromno parkirišč, vendar jih pravzaprav nihče ne uporablja. Ko bo odlok, ki so ga sprejeli na zadnji občinski seji, tudi v praksi uveljavljen, bo vsekakor drugače. Skoraj zanesljivo je, da potem ne bo več dosti tistih, ki bi puščali svoje avtomobile sredi mesta, ker bodo morali pač parkiranje za vsako uro posebej plačati.

Dragi bralci!

Danes smo vam pripravili samo 16 strani branja, zato pa smo vam pretekli četrtek postregli z 28 oz. 32 stranmi; zaradi vmesnega praznika in slik v barvah si danes širšega obsega nismo mogli privoščiti. Prihodnji teden bomo izšli na 20 straneh, kar bo poslej tudi poprečen stalni obseg tednika. Zaradi pomanjkanja prostora danes žal tudi ne moremo objaviti vseh važnejših dogodkov in vesti od zadnjih dveh dni.

UREDNIŠTVO

»Gorjanci« nagradili

V nedeljo, 25. aprila, so v podjetju „Gorjanci" podelili 54 voznikom, ki v zadnjih dveh letih niso imeli prometne nesreče, zlate in srebrne značke ter denarne nagrade. To je bila že osma tradicionalna podelitev priznanj, s katerimi „Gorjanci" odlikujejo svoje voznike in jih spodbujajo k še boljšemu redu in disciplini. Na nedeljski slovesnosti, ki je bila združena s proslavo 30-letnice OF, so prvič podelili 10 zlatih in 17 srebrnih značk sindikata delavcev prometa in zvez. Nekaj vzornih voznikov v tem podjetju pa se je odločila nagraditi tudi zavarovalnica „Sava".

Dežurni poročajo

OKRADEN NA AVTOBUSU – Ivan Cvetanovič iz Niša je 23. aprila prijavil novomeškim miličnikom, da mu je neznanec v avtobusu Nišekspresa med Zagrebom in Novim mestom izmaknil denarnico z dokumenti in 350 din gotovine.

KDO JE SKOČIL Z MOSTU? – V nedeljo, 25. aprila, je v zgodnjih jutranjih urah neznanec skočil s kandijskega mostu v Novem mestu v Krko. Očividci so takoj obvestili miličnike in gasilce, ki pa niso mogli nič napraviti. Kdo in zakaj se je pognal v vodo, ko to poročamo, še ni znano.

OROPAN AVTOMOBIL – V noči na 23. april je neznanec z osebnega avtomobila Slavka Kosa v Kristanovi ulici v Novem mestu ukradel reflektorje in druga svetlobna telesa.

POKLICALI SO MILIČNIKE – 22. aprila zvečer so iz bifeja v Koštialovi ulici v Novem mestu poklicali miličnike, da so umirili Josipa Draganiča, ki se je opit nedostojno vedel in razgrajal v gostišču.

AVTOMOBILSKI TAT – V noči na nedeljo, 25. aprila, je neznan storilec odpeljal izpred blokov v naselju Majde Šilc v Novem mestu zastavo 1300, last Djordja Petakovića. Nedaleč od mesta kraje pa so našli moder opel rekord nemške registracije, last Franca Šetinca iz Sel pri Brežicah. Očitno sta obe kraji delo zlikovca, ki je začutil vroča tla pod nogami.

Sevnica: denar razdeljen

Pričakovati je bilo, da četrtkovo zasedanje občinske skupščine v Sevnici ne bo spremenilo predloga občinskega proračuna, ki ga je sestavila komisija ob pomoči strokovnih služb občinske uprave. Po skupščinski razpravi, v kateri je bilo izrečenih nekaj pripomb k posameznim postavkam, je bil proračun sprejet tako, kot je bil predviden. Po odbitku prispevka za vzgojo in izobraževanje v znesku 2.408.000 dinarjev je ostalo za proračunske izdatke še 7,16 milijona dinarjev.

Ključavnica ni pomagala

Kar je Ana Flajnik iz Stare Lipe pri Vinici napovedala, je storila: skočila je v vodnjak

13. aprila opoldne so našli utopljeno v vodnjaku pred hišo 66-letno Ano Flajnik, upokojenko iz Stare Lipe pri Vinici. Skočila je v 3 metre globok vodnjak, v katerem je bilo komaj 2 metra vode, in si končala življenje.

Flajnikova je bila rojena v Ameriki, bila pa je naša državljanka in je od lani živela pri sestrah v Stari Lipi. Ženska je bila živčno bolna, toda kadar je ni bolezen imela v krempljih, je bila prisebna. Svojo smrt je napovedala. Drugi dan, ko je sestri omenila, da namerava skočiti v vodnjak, so šli domači takoj na Vinico kupit ključavnico. Vodnjak je bil zaklenjen in ključ spravljen.

Zgodilo pa se je, da so šli vsi domači 13. aprila na njive, Flajnikova pa je brskala po hiši in ključ našla. Ko je ena izmed sester opoldne prišla domov in zagledala odprt vodnjak, jo je takoj stisnilo pri srcu. Še bolj pa, ko je pogledala v globino in na površini vode opazila sestrino truplo. Na utopljenki ni bilo znakov nasilja, zato menijo, da je pokojna v trenutni zmedenosti napravila samomor.

R. B.

V Črnomlju

Prvomajsko praznovanje je letos v črnomaljski občini dokaj široko zastavljeno. Za uvod so v ponedeljek, 26. aprila zvečer napovedali v črnomaljskem Prosvetnem domu koncert akademskega pevskega zbora „Tone Tomšič" iz Ljubljane. Na predvečer praznika napovedujejo tudi na vseh okoliških hribih velike kresove, ob katerih bodo imeli posameznikolektivi svoje programe. Istočasno pa bo na prostoru za jurjevanje v Črnomlju nastopila s koncertom godba na pihala. Računajo tudi na svojevrstno budnico za 1. maj. Meščane Črnomlja naj bi iz sna prebudila topovska salva.

DR. FRANCE HOČEVAR V ČRNOMLJU. V petek, 23. aprila popoldne, se je mudil v Črnomlju dr. France Hočevar, podpredsednik izvršnega sveta Slovenije. Članom občinskega družbeno-političnega aktiva je govoril o ustavnih spremembah.

FOLKLORNA POSEBNOST. Navada šolarjev na Vinici je vsako leto oživiti jurjevanje. Tako so se že 23. aprila oblekli v narodne noše, hodili od hiše do hiše in prepevali staro pesem: „Prošel je, prošel pisani vuzem, došel je, došel zeleni Juraj." S pohodom po vasi so nadaljevali še drugi dan. Gospodinje so jurjaše obdarovale z drobižem in z jajci. Zanimivo je, da „zaslužek" otroci naložijo v skupni fond, namenjen za izlet ob koncu šolskega leta.

F. P.

POPRAVEK

Tiskarski škrat je v prejšnji številki v članku „Jajce v Kiča" na novomeški strani spremenil tekst „Veljko Troha, gimnazija", kakor bi se moralo pravilno glasiti, v „Veljko Troha, gimnazijec". Prof. Trohi, ravnatelju gimnazije, se za neljubo tiskarsko napako opravičujemo, hkrati pa se opravičujemo tudi bralcem.

EPILOG PROMETNE NESREČE PRED SODNIKI

Jalov izgovor voznika

Adolf Zupančič iz Straže je na novomeškem okrožnem sodišču trdil, da je lanskega novembra trčil v Frankovega fička zlasti zato, ker so odpovedale zavore — Obtežilen zanj pa je bil pobeg s kraja nesreče

Na osem mesecev zapora je bil pred kratkim na okrožnem sodišču v Novem mestu obsojen Adolf Zupančič iz Straže, šofer pri kmetijski zadrugi Krka. Zagovarjal se je zaradi hudega kaznivega dejanja zoper splošno varnost.

Lani 14. novembra je vozil tovornjak iz Novega mesta po Cesti herojev proti Ločni nepazljivo in v prekratki varnostni razdalji za „Labodovim" poltovornjakom, ki se je pri bencinski črpalki ustavil, da bi zavil na levo proti svoji tovarni. Naproti se je namreč peljal s fičkom Tone Franko iz Bršlina. Zupančič tovornjaka ni mogel ustaviti za poltovornjakom, zato je zavil na levo in strahovito treščil v fička. Posledice so bile pretresljive: voznik Franko je umrl, dva sopotnika sta bila huje ranjena, fičko pa ves razbit. Zupančič je po nesreči pobegnil in se šele po 18 urah prijavil miličnikom.

Obtoženi Zupančič se je na glavni obravnavi izgovarjal, da je do nesreče prišlo zato, ker je imel tovornjak slabe zavore; na slabe zavore je opozoril predstojnike že prejšnji dan, vendar niso nič ukrenili. Trdil je tudi, da poltovornjak pred njim ni imel zavornih luči. Ta zagovor je cestno-prometni strokovnjak, ki ga je sodišče zaslišalo, ovrgel, češ da so tovornjaku zavore pregledali takoj po nesreči in da so bile še dobre. Poleg tega je imel Zupančič možnost, da bi „Labodov" poltovornjak prehitel po desni strani.

Sodišče je v dokaznem postopku ugotovilo, da je Zupančičeva krivda nesporna; pri odmeri kazni pa je za obtežilno okolnost štelo tudi dejstvo, da Zupančič po trčenju s fičkom ni počakal na kraju nesreče.

IZ METLIKE

ZAČEL JE BOGDAN OSOLNIK – V petek, 23. aprila, je članom političnega aktiva v Metliki predaval Bogdan Osolnik. To je bil uvod v javne razprave o ustavnih spremembah, ki so se v naslednjih dneh razširile po celotnem območju občine. Sestanki so bili sklicani v 12 vaseh, Metličani pa bodo o ustavnih spremembah govorili 29. aprila.

KOLEKTIV BETI JE VOLIL – V celotnem kolektivu tovarne BETI so imeli 16. aprila volitve novih organov upravljanja. Ob skoro polnoštevilni udeležbi so za predstavnike samoupravljavcev izvolili povsem nove ljudi, med katerimi so mladi v večini.

ZANIMIV TABORNIŠKI VEČER – V soboto, 24. aprila zvečer, je taborniški odred „Dveh krokarjev" pri stari vinski kleti na Mlakarjevi pristavi priredil zanimiv večer, na katerem so ob tabornem ognju mladi taborniki pokazali svoje spretnosti. Obenem so v odred sprejeli nove člane in jih slovesno zaprisegli. Odred, ki zadnje čase dosega lepe uspehe, vodi metalurški tehnik Zdravko Pavlovič.

V nedeljo, 25. aprila, je dobilo gasilsko društvo Vas–Fara nov kombi. Ob tej priložnosti so priredili prisrčno proslavo, ki so se je udeležili gostje z Broda na Kolpi in iz Kočevja.

Trebnje: slovo miloščinam

Ob nespornih ugotovitvah, da socialne podpore hudo zaostajajo za rastjo življenjskih stroškov, je za uživalce družbene pomoči v trebanjski občini v četrtek, 22. aprila, zasvetila iskra upanja. Občinska skupščina je z novim odlokom povečala stalne denarne pomoči na zneske od 100 do 300 dinarjev, izjemoma pa bo socialna služba lahko odobrila tudi 400 dinarjev na mesec. To je velik napredek v primerjavi z dosedanjimi podporami, pravimi miloščinami, ki so znašale večinoma od 50 do 60 dinarjev.

KRONIKA NESREČ

MEDVEDJEK: VOZNIK ZADREMAL – Nemanja Jovanović iz Ljubljane se je 23. aprila vračal s fičkom po avtomobilski cesti proti domu. Med vožnjo je zadremal, zapeljal pri Medvedjeku s ceste med skale vseka in se prevrnil na streho. Voznik je bil laže ranjen, škodo pa so ocenili na 8.000 din.

VINJA VAS: VOLKSWAGEN MED SKALAMI – Ljubljančan Jože Železnik se je 21. aprila peljal s volkswagnom od Novega mesta na Gorjance. Pri Vinji vasi je naproti pripeljal Metličan Karel Plut tovornjak. Železnik se mu je umaknil povsem na desno, potem ga je zaneslo med skale. Vozniku ni bilo nič, osebni avtomobil pa je razbit; škodo so ocenili na 15.000 din.

STARA VAS: DVA MRTVA V OSEBNEM AVTOMOBILU – 20. aprila opolnoči sta se v Stari vasi, na cesti med Bizeljskim in Brežicami, smrtno ponesrečila Drago Popit iz Žalca in Staniša Stošič iz Celja, medtem ko je bil Celjan Tone Brezovšek hudo ranjen. Peljali so se z osebnim avtomobilom proti Brežicam. V Stari vasi, kjer je dvojni ovinek in cesta nekoliko nagnjena, je avtomobil zaneslo na levo: preskočil je potok in se zaril v nasprotni breg. Strašni prizor je opazil v zgodnjih jutranjih urah voznik avtobusa, ki vozi iz Brežic na Bizeljsko. Gmotno škodo so ocenili na 20.000 din. Vzroka za nesrečo še niso raziskali.

LAZE: MOPEDIST TREŠČIL V TOVORNJAK – Ivan Rumenović iz Pokleka se je peljal 20. aprila z mopedom od Boštanja proti Jelovcu. Izza ovinka je Peter Pavšer iz Vojnika pripeljal tovornjak ter se ustavil. Mopedista je zaneslo, treščil je v tovornjak, padel in obležal laže ranjen. Prvo pomoč so mu dali v Sevnici.

BOŠTANJ: AVTOMOBIL V DREVO, VOZNIK MRTEV – 18. aprila je Jakob Kovačič iz Dolnjega Boštanja z osebnim avtomobilom v Boštanju, potem ko ga je zaneslo na levo in desno, treščil v drevo, ga podrl in se po 10 metrih prevrnil. Kovačič je za posledicami nesreče še isti dan umrl v celjski bolnišnici. Huje je bila ranjena sopotnica Marija Udovč iz Dolnjega Boštanja, lažje pa sopotnika Zvonko in Ante Udovč, ki so jih tudi odpeljali v celjsko bolnišnico. Škodo so ocenili na 10.000 din.

PREKOPA: S KOLESOM PRED AVTO – 15-letni Silvo Drmaz z Dolnje Prekope je 18. aprila na cesti v domačem kraju zavil na levo, ko je naproti Cvetka Kofol iz Kostanjevice pripeljala osebni avtomobil proti Šentjerneju. Voznica je zavirala, vendar je osebni avtomobil kolesarja kljub temu zadel, da je padel na cesto. Zaradi poškodb so ga takoj odpeljali v novomeško bolnišnico.

BRŠLIN: S FIČKOM ZBIL PEŠCA – Na bršlinskem križišču je Slavko Petre, ko se je peljal prot. Prečni, s fičkom podrl Petra Čugurovića, ki je prečkal cesto. Čugurović ima zlomljeno stegnjenico in pretres možganov.

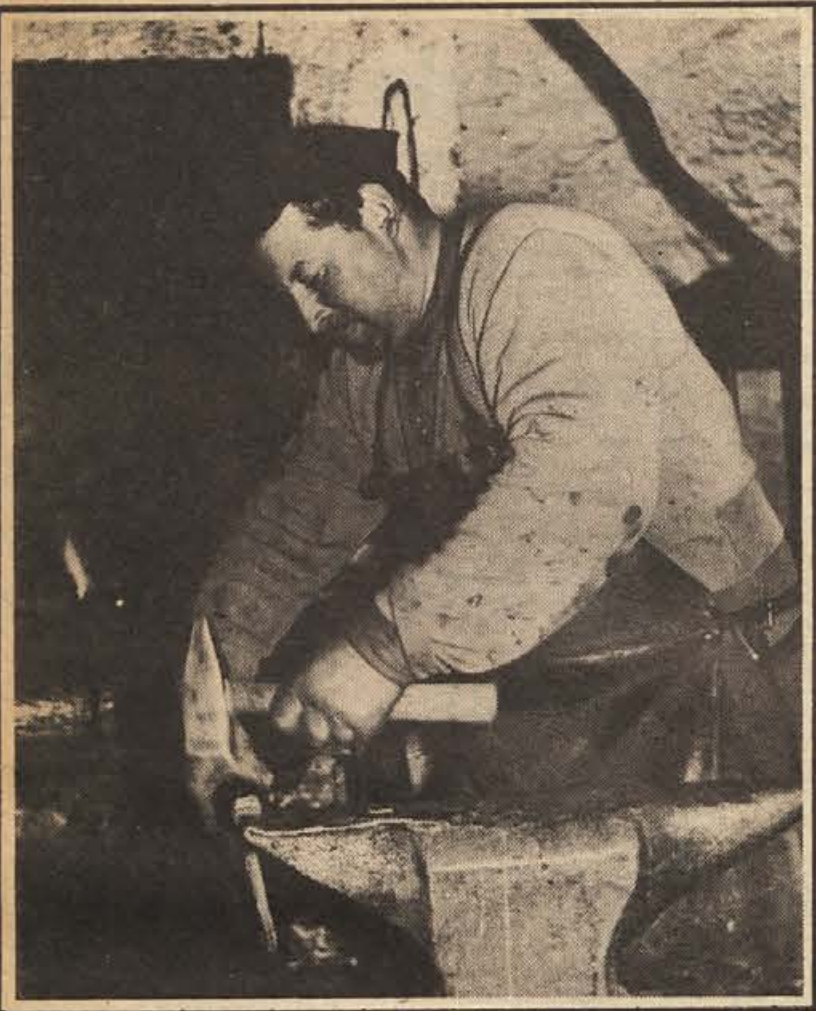

kiparstvo | debata | osnova org. barv | Sketova junakinja | dušik | X | kaktus | področje med gorama | prvina | nekdanja šola | indijski drobiž

Turner | surov porcelan | zavetišče | tel. prvina | limanice | plovilo | angl. časopis | topotanje | 3 | Atenino svetišče | delež družabnika | angl. ime | moravsko mesto | Smith | m. ime | azij. pakt | malaj. blaznost | zbor | kilovolt | vetrič | rjava žival | topilno sredstvo | švic. reka | kisik | numero | kontinent | mor. rak | dom. žival | strah pred nastopom | fosilna smola | del telesa | nestrokovnjak | čas. doba | vis. planota | orodje | del sm. skoka | bolečina | oranje | odpirač | pokrivalo | Kragujevac | Karadžič | papež. krona | prerijski volk | navihanka | cikorija | pristaš glagolice | oblika kisika | up

100 | del gledališča | otr. film | gl. štev. | šp. slikar | sest. del | jus | program | ozračja | slov. pisatelj | lepo vedenje | m. ime | žitarica | magma | ž. ime | poizvedovalni lepak | amoreti | Imperia | nikalnica | neodim | ata | regulator | naš pisatelj | tel. element | polmer | točaj | Lesjak | žgan apnenec

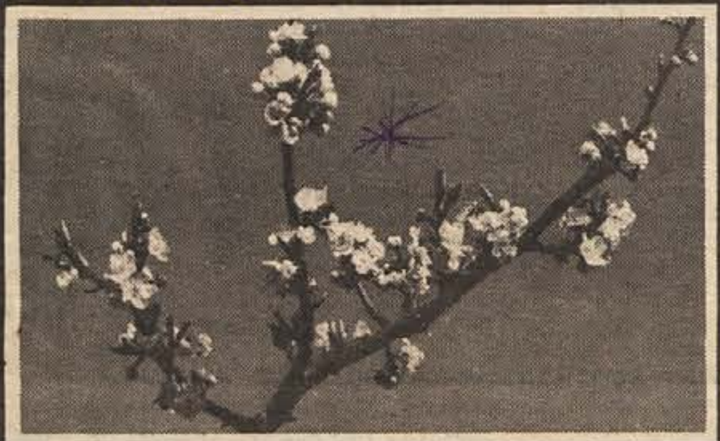

ind. šah. mojster | kritično stanje | lažja bolezen | Italija | natrij | Welles | apetit | kosinus | marib. pevka | Sombor

podalj. glave | rim. varuh ognjišča | Hercegovec | franc. film. mesto | musl. ime | Zadkin Ivan | šp. ime | rim. štiri | požigalec | ž. ime | apel | jap. premier | Lang Ivo | nadav | pod | znak starosti | sestavil: Jože Udir | sest. del atoma | milimeter | črnilo | naš pr. prašek | slavon. mesto | Eckberg | Eržišnik | plin | riž. žganje

žlahtni plin | razčlenjevalec | Karlovac | egipč. bog sonca | kalo | zasad; umetna kultura rastlin | ličinka | georgina | dolenj. reka | tvor | oče | južna rastlina | vstopnica | stolp džamije | Reka | east | staro žid. kralj | mrlič | tkanina | način vojskovanja | Kruševac | rastlinstvo | marib. tovarna avtomobilov | amer. zgod. kraj | vrsta raka | otr. vozilo | ocet | hrv. Petrol | tona | Franz Thurn | igrica | m. ime | doba | posoda | simbol slave | m. ime

lahko hlap. tekočina | insekt | padavina | zagr. nogometaš

DOLENJSKI LIST

Morda čaka tudi vas ena izmed 30 nagrad?

Za ljubitelje križank prijetno prvomajsko presenečenje: NOVA NAGRADNA KRIŽANKA, ki bo 14. maja dala 30 srečnim izžrebancem za pravilne odgovore 30 lepih nagrad. Pri žrebanju bomo upoštevali vse rešitve, ki jih bomo dobili najkasneje do 13. maja. Tokrat smo pripravili takele nagrade:

1. nagrada – 300 din
2. nagrada – 250 din
3. nagrada – 200 din
4. nagrada – 150 din
5. nagrada – 100 din
6. nagrada – 90 din
7. nagrada – 80 din
8. nagrada – 70 din

in 22 lepih knjižnih daril

Reševalce prosimo, da upoštevajo že znana navodila: izrezana rešena križanka bo hkrati kupon za udeležbo pri žrebanju. Rešitve pošljite na naslov: Dolenjski list, 68001 NOVO MESTO, p. p. 33 – V levi spodnji kot kuverte napišite: KRIŽANKA. Ne pozabite na vaš točen naslov, ki mora biti obvezno napisan na belem robu križanke!

Lepo vas pozdravlja

VAŠ DOLENJSKI LIST

HOTEL »PUGLED« Kočevje

z obrati KAVARNA, PRI LOVCU, PRI ROGU, POD STOJNO, PRI KMETU, POD LIPCO, bife ŠALKA VAS in restavracija PRI KOLODVORU

ČESTITA SVOJIM GOSTOM ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA!

Trgovsko podjetje **NAMA, LJUBLJANA, Tomšičeva 2**

nama blagovnica kočevje

ČESTITA VSEM SVOJIM KUPCEM IN DELOVNIM LJUDEM ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA!

ZA POMLAD IN POLETJE

nudimo veliko izbiro raznega blaga za široko potrošnjo.

NOVI MODELI IN VZORCI:

spomladanski in letni modeli in vzorci konfekcije in obutve ter drugega blaga.

ZA VIKEND IN ŠPORT dobite v BLAGOVNICI NAMA v Kočevju vse, kar potrebujete!

TOVARNA STILNEGA POHIŠTVA IN NOTRANJE OPREME

STILLES, Sevnica

objavlja

naslednja prosta delovna mesta:

1. **vodje priprave dela**
2. **glavnega knjigovodje**
3. **lesnoindustrijskega tehnika za delo v tehničnem sektorju**

Pogoji:

pod 1. visoka, višja ali srednja strokovna izobrazba lesnoindustrijske smeri s 5 leti ustrezne prakse;
pod 2. srednja ekonomska šola — ekonomski tehnik z 8 leti ustrezne prakse;
pod 3. lesnoindustrijski tehnik z 2 do 3 leti ustrezne prakse, lahko tudi začetnik. V tem primeru se sprejme kot pripravnik.

Za vodjo priprave dela je zagotovljeno družinsko stanovanje.

PODJETJE MODNA KONFEKCIJA KRIM, LJUBLJANA, OBRAT NOVO MESTO

sprejme

v delovno razmerje

VEČ KV IN PK KROJAČEV IN KROJAČIC (ŠIVILJE)

Nastop službe je možen takoj ali po dogovoru.

Osebni dohodek 850 do 1300 din ter redni dodatek na vso delovno dobo in dodatek na točnost.

Podjetje nima stanovanj, pač pa povrne potne stroške.

Pismene ponudbe pošljite upravi podjetja ali pa obratu Novo mesto, Ulica komandanta Staneta 18.

»Dolenjski list« v vsako družino

ZA PRAZNIKE ODPRTO!

TRGOVSKO PODJETJE DOLENJKA sporoča, da bodo v

- **petek, 30. aprila, vse prodajalne odprte kot običajno.**
- **1. in 2. maja bodo vse prodajalne zaprte.**
- **V ponedeljek, 3. maja, bodo v Novem mestu od 7. do 11. ure odprte naslednje prodajalne:**
- **SAMOPOSTREŽBA pri mostu**
- **MARKET na Cesti herojev**
- **MARKET v Bršlinu**
- **MARKET na Kristanovi cesti**
- **DELIKATESA na Glavnem trgu v Črnomlju bo od 7. do 11. ure odprta**
- **DELIKATESA — BIFE v Semiču pa POTROŠNIK od 7. do 10. ure.**

LETNI DELOVNI ČAS!

Od prvega maja dalje bodo Dolenjkine prodajalne v Novem mestu, ki imajo deljen delovni čas, odprte:

- **v ponedeljek od 7.30 do 14.30**
- **ob sobotah od 7.30 do 12. ure**
- **ostale dneve od 7.30 do 12. ure in od 16.30 do 19. ure.**

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA
NA DEBELO IN DROBNO DOLENJKA
Z VSEMI SVOJIMI ENOTAMI
ČESTITA POTROŠNIKOM
IN VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA 1. MAJ, PRAZNIK DELA!

TENIŠKI KLUB NOVO MESTO

išče

OSKRBNIKA

za urejanje teniških igrišč na Loki. Ponudbe pošljite na Dolenjski list pod »Oskrbnik« ali vprašajte popoldne na Loki.

Gostinsko podjetje »MOSTE« LJUBLJANA, Pokopališča 15

zaposli takoj

— **delavca v skladišču**

Prednost imajo osebe, vajene dela v kletarstvu.

Pogoj:

odslužen vojaški rok. Plača po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Ležišče in hrana zagotovljena.

Prijave sprejemamo do zasedbe delovnega mesta.

Iščemo

- **DEKLE** (redno del. razmerje) **za čiščenje restavracijskih prostorov**

Hrana in stanovanje v hiši.
Osebni dohodek po pravilniku o OD. Oglasite se osebno.

Gostinski šolski center Ljubljana Restavracija URŠKA

AB Agraria BREŽICE

Ste v zadregi za darilo?

Šopek nageljčkov ali vrtnic je primerno darilo za vsako priložnost. Naša dnevna proizvodnja je več tisoč cvetov v 6 barvah. Zahtevajte v najbližji cvetličarni **nageljčke ali vrtnice iz vrtnarije Čatež!**

TOVARNA STILNEGA POHIŠTVA IN NOTRANJE OPREME

STILLES, Sevnica

razpisuje:

1. **dve (2) štipendiji za visoko šolo lesnoindustrijske smeri**
2. **štiri (4) štipendije za srednjo tehnično šolo lesne smeri**
3. **vzame v uk 8 vajencev mizarske stroke**

Kandidati za štipendije in sprejem v uk za vajence mizarske stroke naj svoje vloge pošljejo v 15 dneh na naslov podjetja.

Prednost pri izbiri za dodelitev štipendije imajo kandidati višjih letnikov in kandidati z boljšim uspehom.

Kandidati za uk vajencev mizarske stroke naj vlogi priložijo spričevalo prvega polletja osmega razreda osnovne šole.

PODJETJE GRADBENIH MATERIALOV »GRAMAT«, SEVNICA

objavlja

LICITACIJO za prodajo osnovnih sredstev:

- **konzolno dvigalo (nekompl.)**
- **natezalec za betonsko železo (nekompl.)**
- **mlin kladivar (nekompl.)**
- **betonski mešalec (150 l) »Skip« Ljubljana**
- **betonski mešalec (250 l), firma AG**
- **elektromotor DIREX 2,2 KW**
- **elektromotor »Rade Končar« 4,4 KW**
- **računski stroj (ročni — ni brezhiben)**
- **sobna peč »Gorenje«**
- **pisalni stroj »Portable«**
- **stroj za izdelavo strešne opeke — kompl. z elektromotorjem**
- **mešalec za cementno glazuro z elektromotorjem**
- **2950 kovinskih podstavkov za strešno opeko**
- **423 sušilnih letev za strešno opeko**

Licitacija bo 4. maja 1971 na upravi podjetja v Boštanju, na žagi.

VAŠA BANKA

DOLENJSKA BANKA IN HRANILNICA NOVO MESTO

obvešča vse občane in komitente, da bo 4. MAJA 1971

odprla novo EKSPOZITURO na Cesti kom. Staneta 10 v Novem mestu.

V novi ekspozituri bomo opravljali naslednje bančne posle:

- **ZBIRALI HRANILNE VLOGE**
- **VODILI ŽIRO RAČUNE OBČANOV**
- **VODILI DEVIZNE RAČUNE OBČANOV**
- **OPRAVLJALI DEVIZNO VALUTNE POSLE, ODKUP IN PRODAJO VALUT**
- **OPRAVLJALI DRUGE BANČNE POSLE**

Zaupajte nam svoje denarne posle! Opravimo jih hitro, natančno in zaupno pod najugodnejšimi pogoji.

DBH NOVO MESTO

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Petek, 30. aprila – Katarina
Sobota, 1. maja – Praznik dela
Nedelja, 2. maja – Boris
Ponedeljek, 3. maja – Aleksander
Torek, 4. maja – Florjan
Sreda, 5. maja – Monika
Četrtek, 6. maja – Judita

KINO

BREŽICE: 30. 4. in 1. 5. angleški barvni film „Inšpektor Madigen".

ČRNOMELJ: 30. 4. do 2. 5. jugoslovanski barvni film „Na klancu". 4. 5. švedski film „Sramota".

KOSTANJEVICA: 1. 5. španski barvni film „Vicont redči račune". 2. 5. angleški barvni film „Štirje komandosi za Norveško".

KRŠKO: 1. in 2. 5. ameriški barvni film „Ujeti v puščavi". 5. in 6. 5. francoski barvni film „Žandar se ženi".

METLIKA: Od 30. 4. do 2. 5. francosko-alžirski film „Z". Od 30. 4. do 2. 5. ameriški barvni film „Ta prekleti Donovan". Od 29. 4. do 2. 5. film „Večna Eva".

MIRNA: 1. in 2. 5. nemški barvni film „Winetou v dolini smrti".

MOKRONOG: 1. in 2. 5. ameriški film „Izpovedujem se".

NOVO MESTO: Od 30. 4. do 2. 5. ameriški barvni film „Dan lastnika zemlje".

RIBNICA: 1. in 2. 5. ameriški kavbojski barvni film „Nevada Smith".

SODRAŽICA: 1. in 2. 5. angleški film „Nenavadna zgodba Edija CH".

ŠENTJERNEJ: 1. in 2. 5. „Požar Rima".

TREBNJE: 1. in 2. 5. ameriški barvni kriminalni film „Matt Helm ljubi in ubija".

Brežice: 2. in 3. 5. ameriški barvni film „Poišči si prostor, kjer boš umrl". 4. in 5. 5. ameriški barvni film „Upor ujetnikov".

Novo mesto: Od 30. 4. do 2. 5. ameriški barvni film „Dan zemljiškega posestnika". 3. in 4. 5. francoski barvni film „Dvoboj po svetu". Od 5. do 7. 5. italijanski barvni film „Ljubezenska igra".

Metlika: 5. in 6. 5. francoski film „Čas za življenje".

PREKLICI

Fani Novak, Roška 8, Kočevje, opozarjam, da nisem plačnica dolgov, ki bi jih naredil moj mož Franc Novak, Roška 8, in da on ni upravičen prodajati nobenih stvari, ker so skupna lastnina.

OBVESTILA

HITRO OČISTI oblačila družbeni obrat Pralnica in kemična čistilnica, Novo mesto, Germova 5. Odprto od 6. do 18. ure.

NOVO: praktične ščetke za čiščenje radiatorjev in vse ščetarske storitve nudi: Ščetarstvo Armič, Tržaška 52, Ljubljana.

V VALILNICI na Senovem lahko dobite vsako sredo enodnevne piščance po znižani ceni 2,00 din; bele težke, rjave in črne. Priporoča se Mijo Gunjilac, Senovo 72.

KRAJEVNA SKUPNOST Bela cerkev priredi v soboto, 1. maja, zabavo. Peli in igrali bodo domači pevci. Pričetek ob 18. uri. Vabljeni!

ZAHVALE

Ob smrti naše drage sestre in tete

MARIJE ČEH
iz Dobrniča

se iskreno zahvaljujemo osebju internega oddelka bolnice Novo mesto za vso skrb in nego. Prav posebna zahvala dr. Zakrajškovi in vsemu strežnemu osebju pljučne bolnice Novo mesto za požrtvovalno in nesebično pomoč v času njene bolezni.

Žalujoči družini Lazar in Čeh

Ob prerani izgubi našega dragega očeta, brata, svaka in strica

JOŽETA LAVRIČA
upokojenca, borca NOV,
iz Novega mesta

se zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti in darovali vence. Še posebno se zahvaljujemo ZZB NOV Novo mesto in Orehovica za poslovilne besede in pevskemu zboru iz Novega mesta ter družini Dolinar iz Žabje vasi.

Žalujoči: sinovi in hčere z družinami

Ob bridki in nepozabni izgubi drage mamice, stare mame, sestre in tete

PAVLE POTOČAR,
roj. PRIMC
iz Stavče vasi pri Dvoru

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za podarjene vence in cvetje. Posebno se zahvaljujemo zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka splošne bolnice Novo mesto, gospodu župniku iz Žužemberka za obred ter vsem, ki ste drago pokojnico spremili do njenega preranega groba.

Žalujoči: hčerka Pavla z družino, sin France in Ciril z družino, Jože in drugo sorodstvo

---

Po kratki in mučni bolezni nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, brat in stric

ANTON PETAN
iz Dol. Mraševega

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, ki so mu darovali cvetje in ga spremili na zadnji poti in sočustvovali z nami ter nam pomagali v težkih trenutkih. Posebno se zahvaljujemo kolektivu Gorjanci-Novo mesto, kolektivu GG – obrat Straža, kolektivu Novoles – obrat vezane plošče, stilno pohištvo. Najlepša hvala gospodu župniku za obred. Vsem in za vse najlepša hvala.

Žalujoči: žena Marija, sinova Anton in Karol, hčerke Anica z družino in Marija z Milanom

---

Ob bridki in prezgodnji izgubi našega ljubega sina in brata

ZVONIMIRJA LOGARJA
iz Črnega Potoka

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, vaščanom in znancem, ki so sočustvovali z nami v težkih trenutkih, darovalcem vencev in cvetja, vaški mladini, gasilcem, godbi iz Kočevja in župniku. Posebna hvala predstavnikom delovnega kolektiva TAM iz Maribora za ganljive poslovilne besede in vence. Prisrčna hvala vsem, ki so pokojnika v tako velikem številu spremili na zadnji poti.

Žalujoči: oče, mati, sestre Silva, Ljubica in Lidija ter bratje Peter, Slavko in Srečko

RADIO BREŽICE

ČETRTEK, 29. APRILA: 16.00 do 16.10 – Napoved programa in poročila – 16.10 do 17.00 NAJ POP LOT – najraje poslušane melodije – Aktualnost tedna – Iz naše glasbene šole – Obvestila in reklame – 17.00 do 18.00 Glasbena oddaja: Izbrali ste sami.

SOBOTA, 1. MAJA: 10.30 do 10.45 – Jubilejno leto in praznik dela. 10.45 do 14.00 Voščila delovnih kolektivov za 1. maj.

NEDELJA, 2. MAJA: 10.30 – Domače zanimivosti – Kako smo gospodarili v preteklem letu – poročilo s seje občinske skupščine Brežice – Za naše kmetovalce: prof. Franc Vardjan – Na zelenjadnem vrtu moramo kolobariti – Praznični glasbeni album – JAVNA RAZPRAVA O USTAVNIH SPREMEMBAH – Franci Skinder – Samoupravni odnosi v naših ustavnih spremembah – Obvestila, reklame in filmski spored. 12.30 do 14.00 Občani čestitajo in pozdravljajo.

TOREK, 4. MAJA: ODDAJA ODPADE.

»Še eno Finžgarjevo povest!«

Taka pisma in dopisnice prihajajo v uredništvo, s prav tako zahtevo. Pa z zahvalami, ker smo doslej objavili Finžgarjevega „Belega ženina" in zdaj še povest „Za prazen nič".

„Tako lepo branje je v teh starih zgodbah . . ." nam piše starejša naročnica s Krškega polja. „Veste, na vasi se še zdaj kaj takega dogaja, kot piše pisatelj Finžgar . . ." pravi pismo iz ribniškega kota. Na dopisnici je pisanja nevešča roka, tako sodimo po pisavi, sporočila: „Od vojnega branja smo utrujeni, dovolj je bilo vsega gorja, dajte nam lepih zgodb!"

Saj, vojnih grozot si nihče ne želi. A le ne bi smeli pozabiti: iz preteklosti se učimo, sedanji čas pa miru ni naklonjen. Burno kipi in vre povsod po svetu in potrebne so močne sile, da svarijo. Nedavni umor našega veleposlanika na Švedskem prepričljivo kaže, kako dvigajo glave potuhnjene sile. Peta, ki ni strla kači glave do konca, ne more in ne sme v kot, v pozabo. Zato tudi svarimo, opozarjamo, objavljamo spomine na vse hudo, kar je bilo.

Na lepo in plemenito pri tem seveda ne pozabljamo, čeprav se hkrati zavedamo, da vsega tega ne more biti, če ne bo miru, ustvarjanja in vsestranske rasti. Pa naj sklenemo: na voljo bralcev in bralk obljubljamo s prihodnjim tednom še tretjo ljudsko povest priljubljenega pisatelja Frana Saleškega Finžgarja: v njegovem jubilejnem letu bomo objavili še njegove STRICE, ki so prvikrat izšli v koledarju Družbe sv. Mohorja leta 1929.

UREDNIŠTVO DOLENJSKEGA LISTA

Hvala za vašo kri, ki rešuje življenja!

Pretekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Franc Pavlenič, Silvester Tomšič, Janez Mislej, Ivan Božič, Janez Gazvoda, člani IMV Novo mesto; Anton Gregorčič, klepar iz Bršlina; Slavka Čeh, Stanka Klobčar, Slavko Anžlovar, Anica Župevc, Amalija Verbič, Milena Žitnik, Franc Šorn in Jože Brulc, člani Novoteksa, Novo mesto; Alojz Avbar, uslužbenec iz Bršlina; Ivan Velikonja, Alojz Zupančič, Mirko Zupančič, Rezka Krnc, Malči Robek in Alojz Gotlib, člani Krke, tovarne zdravil, Novo mesto; Alojz Jakše, Stanislav Saje in Branko Pavček, člani Novolesa, Straže; Tomaž Skrbinšek, Primož Skrbinšek, Ivan Zalokar, Jožica Počič, Jožica Barič, Darko Ofner, Mira Jakovac, Miroslav Doltar, Lerka Štukelj, Janez Ferlež, Tanja Gregorič, Stanislava Mesarič, Franc Selič, Vincenc Petruna in Janez Sever, dijaki črnomaljske gimnazije; Anton Vidmar, član Varnosti, Novo mesto; Olga Ivanež, članica Opremalesa, Gotna vas; Rozalija Osolnik, Stanka Macedoni, Majda Novinec, Irena Klemenčič, Matija Jerančič, Rudi Kušer, Ivan Brumat, Anica Jakofčič, dijaki ekonomske srednje šole Novo mesto; Rezka Šober, Angela Tkalčič, Majda Šorli, Marija Komarički in Marjana Grahek, članice Beti, Črnomelj; Alojz Rožman, Ivan Volf in Štefan Grdešič, člani Rudnika Kanižarice; Tomislav Greganović in Milomir Dimitrijević, vojaka VP 1392/28, Novo mesto; Stane Šimec, Miran Jakofčič, Miroslav Čemas, Franjo Dojčič, in Boris Vranešič, učenci poklicne kovinske šole Črnomelj; Anton Colarič, član Novotehne, Novo mesto; Jurij Žalec, Jože Bucik in Anton Pezdirc, člani Komunalnega podjetja Črnomelj; Anton Kokalj, upokojenec iz Bučne vasi; Marija Benčina, Marica Ficko, Ivanka Šimc, dijakinje gostinske šole Novo mesto; Marija Gazvoda, članica Pionirja, Novo mesto; Andrej Zupanc in Zofka Rutar, člana PTT Novo mesto; Josip Abramovič, član Cestnega podjetja Novo mesto; Mirko Krevs, član Industrije obutve, Novo mesto; Štefka Pugelj, članica Novoteksa, Novo mesto.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Helena Pavlinič iz Gradca – Andreja, Gabrijela Maver iz Slepška – Vesno, Alojzija Božič iz Krškega – Bojana, Anica Šikonja iz Loke – Bojana, Danica Kumelj iz Straže – Brigito, Marija Perko iz Mirne peči – Natašo, Jožefa Skube iz Gornjega Ajdovca – Stanka, Marija Brulc iz Luterškega sela – Jožico, Ivanka Lopatec iz Dobrave – Marjana, Pavla Pevec z Griča – Heleno, Marija Ilenič s Tanče gore – Roberta, Marija Rokavec iz Rebri – Mileno, Anica Zagorc iz Cerovega loga – Sonjo, Vida Sanjkovič iz Ragovega – Roberta, Martina Ponikvar iz Stranja – Vesno, Nada Bajuk iz Primostka – Romana, Jožefa Šonc iz Poljan – Natašo, Marija Kavšek iz Gotne vasi – Roberta. Terezija Blažič iz Mirne vasi – Stanka, Zofija Šegina iz Tribuč – Nevenko, Martina Škof iz Dragomlje vasi – Nežko, Danica Čekič iz Trebnjega – Klavdijo, Teja Srpčič iz Krškega – Uroša, Jožefa Cimermančič iz Stopič – Roberta, Amalija Krevs iz Malenske vasi – Mojco, Danijela Pograjc iz Dešeče vasi – deklico, Marija Gnidovec iz Dolnje Straže – 2 deklici, Tončka Šmajdek iz Regerče vasi – deklico, Anica Hudorovac iz Lokev – dečka, Anica Lužar iz Dolnje Nemške vasi – dečka, Milena Repše iz Šentjanža – deklico, Marija Prhne iz Cerovega loga – dečka, Rozalija Jerele z Brezovice – deklico, Ljudmila Pavlin z Mirne – dečka, Štanka Kartuš s Senovega – deklico, Ljudmila Zupančič iz Bistrice – dečka, Marija Kambič iz Vranovičev – dečka, Marta Blažič iz Gornje Stare vasi – deklico, Katarina Zupet iz Škocjana – deklico in Francka Štubler s Pugleda – deklico. – Čestitamo!

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Dragica Vapner iz Grdanjcev – dečka; Marija Nakani iz Sel – deklico; Karolina Senica s Senovega – dečka, Hedviga Kragl iz Šmarja – Alenko, Frančiška Kozinc iz Mrzle planine – Eriko, Andjela Koleš iz Kraljevca – Ivana, Nada Bašimamović iz Drenja – dečka, Danijela Jezbec iz Podvrha – deklico, Alojzija Gunčar s Čreteža – deklico, Frančiška Kuhar iz Mladja – Cirila, Stanislava Rihter iz Leskovca – Roberta, Jožefa Vilčnik z Blance – Natašo, Snežana Marič iz Brežic – deklico, Rezika Ferenčak iz Brezine – Matejo, Danica Škiljan iz Samobora – dečka, Julijana Mahovič iz Vrhovčaka – deklico, Marija Kostevc z Malega vrha – deklico, Terezija Ambrožič s Senovega – Branka, Anica Pinterič iz Sevnice – Saša, Frančiška Zorko iz Dol. Skopic – Vido, Djurdja Glogović iz Šemkovca – Roberta. – Čestitamo!

UMRLI SO

Pretekli teden so v brežiški bolnišnici umrli: Karel Stoviček, upokojenec iz Krškega, star 74 let; Antonija Setinšek, gospodinja iz Dobrave, stara 66 let; Jože Radanovič, upokojenec iz Črnca, star 66 let.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Vida Jankovič, delavka iz Brežic, si je pri prometni nesreči poškodovala vratna vretenca; Angela Mirt iz Krškega je padla in si zlomila levo nogo; Anton Ferenčak iz Skopic si je pri padcu poškodoval desno koleno; Ana Oštir, upokojenka iz Mrzlave vasi, je padla in si zlomila levo nogo; Julijana Dragič, gospodinja iz Perišča, se je poparila po levi roki; Franc Trefalt iz Mrzle planine je padel s kolesom in si poškodoval glavo; Magdalena Zvar, učenka iz Presladola, se je opekla po telesu; Anton Brezovšek iz Celja si je pri prometni nesreči poškodoval glavo in roke; Franjo Ivkovič, kmet iz Noršič sela, je padel z lestve in si poškodoval rebra; Branku Miletiču iz Luga je padla prečka od gola na glavo; Jožefa Šetinc iz Sel je padla na dvorišču in si zlomila levo roko; Antoniji Brkovič iz Gregovc je nekdo poškodoval glavo; Milki Premlč, gospodinji iz Drenovca, je stopila krava na desno roko in ji jo zlomila; Slavko Bromše iz Anž si je pri prometni nesreči poškodoval obraz; Alojz Roštohar s Ponikev je padel in si zlomil desno nogo.

Društvo upokojencev

Za člane Društva upokojencev Novo mesto razpisujemo izlet v dolino Tamar in na Golico. Izlet bo v torek, dne 18. maja. Odhod iz Novega mesta od avtobusne postaje ob 6. uri, povratek ob 21. uri. Stroški prevoza 42 dinarjev. Prehrana je stvar vsakega posameznika. Vodstvo je preskrbljeno.

Prijave sprejema DU Novo mesto vsak delavnik od 8. do 12. ure, in to do srede, 12. maja. Prijave so možne le do zasedbe avtobusa. (45 sedežev). Zunanje podružnice in poverjeništva sama oskrbijo prevoz svojih izletnikov do Novega mesta in nazaj.

Iz pisarne DU
Novo mesto

SEVNICA: IZLET NA POREZEN

Novoustanovljena planinska skupina v konfekciji „Jutranka" prireja 1. in 2. maja izlet mladih planincev na Porezen in na Primorsko. Odhod bo 1. maja v zgodnjih jutranjih urah z avtobusom do Petrovega brda v Selški dolini, od koder je na Porezen približno tri ure hoje. S Porezna bodo planinci odšli pogledat partizansko bolnišnico Franjo, prenočevali pa bodo v Domu Pod planino v Trebiji nad Škofjo Loko. Naslednji dan se bodo povzpeli na Lubnik ali Blegoš.

NA GORJANCIH SPET ODPRTO

Planinski dom Vinka Paderšiča na Gorjancih so pred kratkim spet odprli: odprt je vsak dan od zgodnjih jutranjih ur do poznega večera. Dom so čez zimo uredili in izpolnili opremo, tako da nudi ugodno bivanje tudi večjim skupinam.

Oboje potrebujemo: vaš

Stari in novi naslov

ko nam pismeno javljate spremembo naslova! Lista vam na novi naslov ne moremo pošiljati, če nam hkrati ne sporočite svojega dosedanjega (starega) naslova. Ne jezite so torej na nas, če boste prejemali Dolenjski list tudi naprej na dosedanji naslov, čeprav že stanujete kje drugje – zato upoštevajte naše gornje navodilo.

UPRAVA LISTA

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

GOLF RESTAVRACIJA Blumisberg v Švici išče vestno gospodinjsko pomočnico za delo v restavraciji. Kandidatka, ki bi imela veselje do hišnega dela, naj se pismeno ali osebno oglasi pri družini Deržič v Brežicah, Trg. dr. Ivana Ribarja 15.

GOSTILNA BORIŠEK, Litija, takoj sprejme v službo kvalificirano ali priučeno kuharico in dve natakarici. Plača po dogovoru, stanovanje preskrbljeno.

IŠČEM ŽENSKO za varstvo 11-mesečnega otroka na domu ali ga dam v varstvo. Anica Lamut, Mestne njive 1.

FANTA, priučenega ali za priučitev, sprejmem. Hrana in stanovanje v hiši. Mizarstvo Zaletel, Ljubljana-Šentvid, Stanežiče 52.

IŠČEM gospodinjsko pomočnico k 4-članski družini (dva otroka). Zelo dobri pogoji: dobra plača, centralna kurjava. F. Obersnel, Pavšičeva 11, Ljubljana.

IŠČEM DEKLE za varstvo otrok (osem in 20 mesecev), ter pomoč pri gospodinjstvu. Hrana in stanovanje zagotovljena. Zglasite se v popoldanskih urah. Naslov v upravi lista (874/71).

ZA DELNO POMOČ v gospodinjstvu in dopoldansko varstvo 17 mesecev starega otroka nudim stanovanje. Ostalo po dogovoru. Hrastar, Bršlin 17, Novo mesto.

STANOVANJA

ODDAM opremljeno sobo dvema dekletoma. Naslov v upravi lista (886/71).

IŠČEM prazno sobo ali sobo s kuhinjo v Novem mestu. Novina, Podturn 56, Dol. Toplice.

PRODAM dvosobno etažno stanovanje v Sevnici. Vseljivo po dogovoru. Vprašajte dopoldne: Dobrišek, Glavni trg 16, Sevnica.

NUJNO potrebujem prazno sobo v Novem mestu. Plačam 6 mesecev naprej. Delna dopoldanska pomoč. Ponudbe pod „Čimprej".

Motorna vozila

POCENI PRODAM fiat 750, letnik 1965. Vintar, Sp. Vodale, Tržišče.

POD UGODNIMI POGOJI prodam dobro ohranjeno motorno kolo „Jawa". Ogled možen vsak dan po 14. uri. Milan Velkavrh, Ragovska cesta 7, Novo mesto.

AVTOPREVOZNIK Ivan Robek iz Škocjana 6 proda tovorni avto „Deutsch" v voznem stanju.

PRODAM poltovorni avto Ford taunus tranzit v voznem stanju. Alojz Avbar, Bršlin 14, Novo mesto, telefon 21-202.

PRODAM

PRODAM kombajn v brezhibnem stanju. Cena po dogovoru. Anton Stojnič, Grabrovec 20 pri Metliki.

PRODAM vprežno kosilnico z žetveno napravo, v odličnem stanju (znamke Hofher). Karol Kutnar, Potok 8, Muljava.

KOSILNICO „ALPINA" z žetveno napravo, 40-litrski kotel za žganjekuho ter zapravljivček, vse v odličnem stanju, proda Jože Grlica, Jelše 5, Mirna peč.

PRODAM GRABLJE in obračalnik. Alojz Skušek, Dobruška vas, Škocjan.

PRODAM 1500 l dobrega jabolčnika po 1,50 din. Adolf Grabnar, Sela 18 pri Raki.

PRODAM KOŠNJO travnika – 75 arov. V. Murn, Novo mesto – Kandija, Resljeva cesta 4.

PRODAM 30 AŽ panjev čebel (komplet). Franc Hudoklin, Dol. Suhadol 22, Brusnice.

POCENI PRODAM dnevno sobo. Naslov v upravi lista (865/71).

PRODAM malo mlatilnico z dvema tresaloma in pajkel na rešeta. Janez Jamnik, Zbure 1, Šmarjeta.

PRODAM otroški športni voziček. Trdinova 24, Novo mesto.

PRODAM prvovrsten jabolčnik, vprežni obračalnik in vprežne grablje. Pavel Žefran, Gotna vas 23, Novo mesto.

VINO DOBRO, belo po 3,00 din, rdeče po 3,50 din, prodam. Dostavim na dom. Ivanetič, Regerča vas 86, Novo mesto.

UGODNO PRODAM visok otroški voziček. Cotič, Majde Šilc 10, Novo mesto.

KUPIM

KUPIM lipove deske ali hlodovino. Franc Novak, Brežice, Tomšičeva 1.

POSEST

UGODNO PRODAM zidanico z 12 a vinograda, primerno za vikend, blizu Škocjana. Anton Zupet, Škocjan 20.

PRODAM HIŠO z gospodarskim poslopjem ter 2 ha zemlje. Elektrika in vodovod v hiši. Je ob cesti. Cena po dogovoru. Ivana Turšič, Ardro 13, Raka pri Krškem.

PRODAM dvostanovanjsko hišo v Krmelju. Poizvedbe pri Perhaju. Cena 7 milijonov S-din.

PRODAM dvostanovanjsko hišo v Grosupljem, zgrajeno do tretje faze. Ponudbe pošljite na naslov: Janez Zaletel, Stanežiče 22, Ljubljana-Šentvid.

POSESTVO 5,50 ha, takoj vseljivo, ob asfaltni cesti, prodam. Mutec, Stopče, Grobelno pri Celju.

RAZNO

V NAJEM oddam starejšo kmečko hišo, primerno za upokojence, v bližini Novega mesta. Naslov v upravi lista (890/71).

ODDAMO V NAJEM prostore, primerne za manjšo obrt, v centru Novega mesta. Naslov v upravi lista (862/71).

POROČNI PRSTANI! – Če si trajen in lep spomin želite, stopite k zlatarstvu na Gosposko 5 v Ljubljani – poleg univerze! Z izrezkom tega oglasa dobite 10. odst. popusta!

SLOVENSKI FANT, bivajoč v Nemčiji, star 24 let, visok 1,74 cm, želi spoznati pošteno slovensko dekle od 18 do 21 let starosti, da bi imela interes se poročiti s poštenim fantom. Želena s kakršnimkoli poklicem! Kraemer Werner, Schuetenweg 14, 708 Aalen, Wuertt, Deutschland.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 15.00, 18.00, 19.30 in ob 22.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

PETEK, 30. APRILA: 8.10 Operna matineja, 9.35 Narodne pesmi poje in igra ansambel Borisa Franka, 10.15 Pri vas doma, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 12.30 Kmetijski nasveti – inž. Gvido Fajdiga: Koliko dušika je letos še gospodarno potrositi na credinke? 12.40 Z ansamblom „Fantje treh dolin", 13.30 Priporočajo vam . . ., 14.10 Igramo po željah mladih poslušalcev, 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, 15.30 Napotki za turiste, 16.40 Rad imam glasbo, 17.10 Človek in zdravje, 18.50 Ogledalo našega časa, 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom bratov Avsenik, 20.00 Na predvečer praznika dela, 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih, 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih.

SOBOTA, 1. MAJA: 4.30 do 8.00 Za praznik dela, 8.15 Veseli zvoki v majskem jutru, 9.35 „Po domače", 10.05 Jurij Holy: Snidenje za Prvi maj, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 11.20 Slovenske pesmi, ki pojo o maju in veselju, 12.10 Čestitke za Prvi maj, 13.30 Krašovec Tone: 25 let pozneje, 14.05 Minute s slovenskimi solisti, 15.05 Melodije za mladi svet, 16.30 „Po domačih krajih", 17.05 Lepe melodije, 17.15 Radijska igra – Mladen Oljača-Borut Trekman: Kozara, 18.30 Iz jugoslovanske zabavne glasbe, 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Glasbene razglednice, 20.00 „Radio klub", 21.20 Panorama vedrih melodij, 22.20 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA, 2. MAJA: 4.30 do 8.00 Dobro jutro! 8.05 Radijska igra za otroke – Henry Winterfeld-Ernst Batta: „Priletela deklica", 9.05 Srečanja v studiu 14, 10.05 Še pomnite, tovariši . . . Maks Burgar: Kurirska zveza čez Savo, 10.25 Pesmi borbe in dela, 10.45 do 13.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 13.30 Nedeljska reportaža – „Skrb za človeka", 13.50 Z domačimi ansambli, 15.05 Z našimi solisti v opernem svetu, 15.30 Radijska igra – M. Kranjec-M. Mejak: „Povest o dobrih ljudeh", 16.45 do 19.00 Nedeljsko športno popoldne, 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Glasbene razglednice, 20.00 „V nedeljo zvečer", 22.20 Zaplešite z nami.

PONEDELJEK, 3. MAJA: 8.05 Priljubljena dela iz lahke glasbe, 9.05 Revija domačih zvokov, 10.05 Viktor Konjar: „Pogled nazaj in naprej, 10.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 12.10 Koncert vedrih melodij, 13.30 Popevke evropskih narodov, 14.05 Z orkestrom Jack Wolfe, 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, 15.05 V svetu opernih melodij, 16.00 Vrtiljak, 16.40 Čez polja in potoke, 17.05 Ples ob petih, 18.40 Lepe melodije, 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom Lojzeta Slaka, 20.00 Giacomo Puccini: „Turandot", 22.20 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 4. MAJA: 8.10 Glasbena matineja, 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo – Dnevnik Okice Crnooke, 10.15 Pri vas doma, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 12.30 Kmetijski nasveti – inž. Milica Oblak: Kako rešujejo problem obiranja in prodaje jagod, 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru, 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Moj svet je glasba, 14.40 Mladinska oddaja: „Na poti s kitaro", 15.30 Glasbeni intermezzo, 16.00 „Vrtiljak", 16.40 Rad imam glasbo, 18.15 V torek na svidenje! 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom Franca Flereta, 20.00 Prodajalna melodij, 21.17 Lahka glasba, 22.15 Sodobni hrvatski skladatelji komorne glasbe.

SREDA, 5. MAJA: 8.10 Operna matineja, 9.05 Nenavadni pogovori, 10.15 Pri vas doma, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 12.30 Kmetijski nasveti – inž. Božena Pahulje: Kako je zamišljeno uresničevanje poljedelskega načrta v Sloveniji, 12.40 Po domače, 13.30 Priporočajo vam . . ., 14.10 Majhen koncert zabavne glasbe, 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, 15.30 Glasbeni intermezzo, 16.00 „Vrtiljak", 16.40 Na obisku v studiu 14, 17.25 Naša glasbena galerija, 18.30 Naš razgovor 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Glasbene razglednice, 20.00 Koncert komornega orkestra Celovškega radia, 22.15 S festivalov jazza.

ČETRTEK, 6. MAJA: 8.10 Glasbena matineja, 9.35 Slovenski pevci zabavne glasbe, 10.15 Pri vas doma, 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine, 12.30 Kmetijski nasveti – Dr. Jasna Stekar: Silaža z veliko suhe snovi ima veliko hranilno vrednost, 12.40 Od vasi do vasi, 13.30 Priporočajo vam . . ., 14.45 „Mehurčki", 15.30 Glasbeni intermezzo, 16.00 „Vrtiljak", 16.40 Portreti skladateljev lahke in zabavne glasbe, 18.15 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana, 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom Silva Štingla, 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov, 21.00 Literarni večer – Bjoernstern Bjoernson, 22.15 Iz opusov Albana Berga in Sergeja Prokofjeva.

TELEVIZIJSKI SPORED

NEDELJA

8.55 MADŽARSKI TV PREGLED (Pohorje, Plešivec)
9.30 PO DOMAČE Z ANSAMBLOM BORISA KOVAČIČA (JRT)
10.00 KMETIJSKA ODDAJA
10.45 MOZAIK
10.50 OTROŠKA MATINEJA – Pika Nogavička, Skrivnosti živali
11.45 MESTECE PEYTON – serijski film
12.35 TV KAŽIPOT (do 12.55) ŠPORTNO POPOLDNE
18.20 HUGO IN JOŽEFINA – švedski barvni film
19.45 CIK-CAK
20.00 TV DNEVNIK
20.30 3-2-1
20.35 FESTIVAL FESTIVALOV – posnetek
21.30 KOŠARKA JUGOSLAVIJA : TV – prenos – v odmoru REZERVIRAN ČAS
23.00 VIDEOFON
23.15 ŠPORTNI PREGLED
23.45 POROČILA

PONEDELJEK

10.05 A. Ingolič: TAJNO DRUŠTVO PGC – mladinska igra (JRT)
11.15 KONCERT VOJAŠKEGA ORKESTRA DOMA JA (do 12.10)
15.40 TRIJE ROKOMAVHI (JRT)
16.05 RISANKA
16.20 MLADI ZA MLADE
17.05 OBZORNIK
17.20 KOŠARKA ITALIJA : TV – prenos II. polčasa
17.55 MOZAIK
18.05 KOŠARKA JUGOSLAVIJA : SZ – prenos, v odmoru REZERVIRAN ČAS
19.50 CIK-CAK
20.00 TV DNEVNIK
20.25 3-2-1
20.35 NOČNI KONCERT – film iz serije VOS
21.30 USTAVNA RAZPRAVA
21.45 KAKO SMO POSTALI DRUŽINA – reportaža
22.25 POROČILA

DRUGI SPORED:
20.00 TV DNEVNIK
21.00 SPORED ITALIJANSKE TV

TOREK

9.35 TV V ŠOLI
10.40 RUŠČINA
11.00 OSNOVE SPLOŠNE IZOBRAZBE
14.45 TV V ŠOLI – ponovitev
15.35 RUŠČINA – ponovitev
15.55 TV VRTEC
16.10 ANGLEŠČINA
16.45 MADŽARSKI RV PREGLED (Pohorje, Plešivec do 17.00)
17.45 TIK-TAK: Velika doktorska pravljica
18.00 RISANKA
18.15 OBZORNIK
18.30 STARE KRČME: Pri Obrščaku
19.00 MOZAIK
19.05 SAMOUPRAVLJANJE
19.30 STARŠI IN OTROK
19.40 PET MINUT ZA BOLJŠI JEZIK
19.50 CIK-CAK
20.00 TV DNEVNIK
20.25 3-2-1
20.35 NAJPREJ JAZ, POTEM DRUGI – italijanski film
22.25 NOKTURNO – Saša Šantel: I. Godalni kvartet v D-molu . . . .POROČILA

SREDA

8.15 TV V ŠOLI
15.50 KONGRES SAMOUPRAVLJALCEV – prenos iz Sarajeva, v odmoru OBZORNIK
19.30 NA SEDMI STEZI – športna oddaja
19.50 CIK-CAK
20.00 TV DNEVNIK
20.25 3-2-1
20.35 Jiri Sequens: BRZOJAVKA IZ NEAPLJA
21.35 GILBERT BECAUD – 5. oddaja
22.15 POROČILA

ČETRTEK

16.45 MADŽARSKI TV PREGLED (Pohorje, Plešivec do 17.00)
17.15 PIKA NOGAVIČKA – serijski film
18.15 OBZORNIK
18.30 SKRIVNOSTI ŽIVALI – serijski film
19.00 MOZAIK
19.05 ENKRAT V TEDNU
19.20 VSE ŽIVLJENJE V LETU DNI – serijska oddaja
19.50 CIK-CAK
20.00 TV DNEVNIK
20.25 3-2-1
20.35 ČETRTKOVI RAZGLEDI: Pariška komuna
21.25 L. Pirandello: MOJ SVET – nadaljevanka
22.55 400 LET SLOVENSKE GLASBE: Danilo Švara
22.55 POROČILA

bonboni

VISOKI C

vodijo

v kvaliteti

in

nagrajujejo

Visoki C bonboni z dodatkom vitamina C utrjujejo vaše zdravje.

Njihova posebnost je tudi sodobna in higienska embalaža. Zbiralce značk tudi nagrajujejo! Kdor pošlje pet praznih vrečk bonbonov visoki C in sestavi iz sedmih kuponov, ki bodo objavljeni v

DOLENJSKEM LISTU

besedo VISOKI C ter vse skupaj pošlje v propagandno službo Žito Ljubljana, dobi brez žrebanja kolekcijo petih značk.

nagrada-visoki c

ŽITO LJUBLJANA

Kombinat Žito, Ljubljana, Smartinska 154 (nagrada – Visoki C)

V DL

JUGOBANKA

LJUBLJANA, Titova 32

LJUBLJANA, Celovška 106

CELJE, Titov trg 7

Vabimo vas, da se poslužite bančnih storitev, ki vam jih nudi JUGOBANKA s svojimi poslovnimi enotami v Jugoslaviji in preko predstavništev v tujini

- zbira hranilne vloge občanov
- vodi devizne račune občanov
- opravlja vse storitve na podlagi varčevanja v Jugoslaviji in tujini
- daje kredite za stanovanjsko izgradnjo in potrošniške kredite

Jugoslovanom na začasnem delu v tujini JUGOBANKA omogoča, da svoje prihranke naložijo tudi pri tujih bankah, s katerimi imamo posebne aranžmaje o dvojezičnih in trojezičnih knjižicah, in to v ZR Nemčiji, Avstriji in Švici.

Prihranki v markah, šilingih in frankih na teh knjižicah lahko prav tako dvigajo v teh državah in v Jugoslaviji pri vseh filialah JUGOBANKE.

Banka v Celju posluje vsak delavnik, razen sobote, od 9. do 12. ure in od 13. do 17. ure.

Koteks Tobus 25 LET 1945–1970

Koteks Tobus

IMPORT-EXPORT LJUBLJANA

obvešča vse, ki so od 1. novembra 1970 do vključno 20. aprila 1971 oddali svinjske kože, da so bila dne 20. aprila 1971 izžrebana naslednja potrdila:

IZID NAGRADNEGA ŽREBANJA

MOTORNA KOSILNICA
111140

ŠIVALNI STROJ
173519 296492

KOLESA
114511 126359 147109 150178 157936 162745 163689
166158 185249 200301 208649 229716 240433 248122
252184 266448 287920 307907 312411 314351

TRANZISTORSKI SPREJEMNIK
100814 104038 117400 109725 130544 137096 141564
137096 141564 155548 165909 179379 184801 196421
213922 229240 236563 245442 260807 279764 284956
291128 301028 304279 310397

MANJŠI DOBITKI — USNJENA GALANTERIJA
— na bloke, ki se končujejo z naslednjo končno številko:
177 643 782

Obveščamo vse izžrebance, da lahko prevzamejo dobitke od 10. maja 1971 dalje na najbližji odkupni postaji KOTEKS TOBUS.

VSEM KMETOVALCEM ČESTITAMO ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA!

Portret tega tedna

Na okopih revolucije

Miha Počrvina, ki je dobil priznanje OF, ostaja zvest sam sebi: za človeka govore dejanja

Malo je ljudi, za katere bi lahko zapisal besedo Človek z veliko začetnico brez razmišljanja, brez obotavljanja. Revolucionar in španski borec Miha Počrvina, ki ga je bolezen, ta posledica in spremljevalka vseh tistih, ki preveč izgorevajo v delu in se premalo posvečajo sami sebi, zadnje čase že razrvala, je nedvomno tak . . .

Rojen 1905. leta v Birčni vasi je Miha Počrvina 1929 odšel v Francijo, ker zanj

doma ni bilo dela. Zgodaj se je tako spoznal z grenkobo življenja – in z revolucionarnim delom. Aleš Bebler, Prežihov Voranc in drugi so bili njegovi soborci, zaverovani v boljšo bodočnost. Torej sploh ni bilo vprašanje, ko je bilo potrebno 1936 na okopih revolucije v Španiji z dejanji pokazati svojo privrženost . . . Drugo svetovno vihro je preživel v francoskem ujetniškem taborišču, po osvoboditvi pa se je vrnil v domovino. Delal je v družbeno-političnih organizacijah v Novem mestu in Ljubljani. L. 1950 se je vrnil v Novo mesto za sekretarja mestnega komiteja ZK, potem pa je bil do upokojitve sredi prejšnjega desetletja direktor Zavoda za socialno zavarovanje.

Te dni je dobil občinsko priznanje OF: „Vidim, da me niso še pozabili, da nisem še odžagan!" se mu zasvetijo oči.

– V življenju revolucionarja tragičnih trenutkov ni malo?

„Tragičnih trenutkov ni bilo malo, žal, res ne. Od 1933 naprej so se udarci usode kar vrstili. Tisti, ki mislijo, da se je boj proti nacizmu in fašizmu začel šele 1936 ali 1937, se motijo. Ko je v Španiji zažarel ogenj, človek ni imel kaj izbirati . . ."

– In vendar, tudi veseli trenutki so bili, kajne?

„Prav gotovo. Največje veselje je bilo, kadar smo imeli uspešen dan za sabo, ko smo se dobro borili. Kakšen dan je bil, kadar smo prav na vražje nažgali sovražnika, ga zapodili v beg, sami pa utrujeni po bitki pobrali orožje! Spominjam se Španije; nekoč smo v neki bitki zaplenili kar top!"

Miha Počrvina ni človek, ki bi se rad hvalil. „Kaj bi pripovedoval," zamahne z roko, „vem, da sem si takrat zapisoval pomembnejše dogodke. Saj veste, spominom človek ne uide, misel pa ne more ujeti vsega. V majhnem bloku sem imel zapisanih veliko stvari. Pred leti pa sem ta blok poslal v beograjski muzej . . ."

Miha Počrvina, revolucionar za vzor, kakor bi ga vzel iz vseh tistih neštetih pripovedk o dobrih ljudeh, ki so se neusmiljeno borili za pravično stvar, je vesel, ponosen na občinsko priznanje OF. V svoji skromnosti pa pravi: „Naj raje drugi govore . . ."

Morda ima prav. Navajen je že iz mladih let, da so zanj govorila njegova dejanja. Od tega svojega življenjskega načela ne odstopa niti danes. Mar ni prav v tem ključ do tiste priljubljenosti, ki jo uživa, do tistega preprostega, a pomembnega stavka: „To pa je res Človek!"

J. SPLICHAL

Letos v hlačah iz NOVOTEKSA!

„Novoteksovo" reklamno geslo za njihovo konfekcijsko proizvodnjo hlač se „na žalost" izpolnjuje preveč dobesedno! Čeprav delajo z vso zmogljivostjo, gredo njihove hlače skoraj vse v izvoz. Za domači trg jih ostaja komaj za največjo nujo. (Foto: S. Jerko)

Ogenj pustoši

21. aprila so Pod gajem pri Suhorju požigali suho travo, ogenj pa se je razširil tudi na trihektarski kostanjev nasad in naredil za 10.000 din škode. Isti dan je požar zajel 5 ha metliških steljnikov, last petih metliških in dobraviških posestnikov, ter povzročil za 15.000 din škode. 22. aprila so novomeški gasilci pohiteli v Ragov log, kjer je začelo goreti dračje in ogrožati drevje. Predtem je izbruhnil požar na Pionirjevem gradbišču pri novomeški bolnišnici, kjer so ocenili škodo na 15.000 din. 24. aprila je pustošil ogenj na Klečetu pri Žužemberku, kjer je pogorel skedenj, last Alojza Glaviča, poškodovano pa je tudi ostrešje hleva. Škodo so ocenili na 10.000 din. Istega dne sta v Hrastu pri Vinici zgorela hlev in skedenj Jurija Fugine. Ogenj je upepelil tudi motorno žago, orodje in nekaj sena. Po prvi oceni je škode za 10.000 din. Kaže, da so na Klečetu in v Hrastu ogenj zanetili otroci med igro z vžigalicami.

DVAKRAT TULILA SIRENA – V petek, 23. aprila, je tudi v Kočevju kar dvakrat tulila sirena. Najprej je ob 18.55 začela goreti trava v brezovem gozdičku pri Trati. Gasilci in občani so ogenj hitro pogasili, k čemur je največ pripomogla srečna okolnost, da je močan veter nenadoma popolnoma spremenil smer in podil ogenj proti že požganemu območju.

Ob 22. uri pa je začelo močno goreti na mestnem smetišču. Močan veter je grozil, da bo prenesel plamene v bližnji gozd. Gasilci so požar pogasili, KOMUNALA pa je k smetišču postavila stražo.

V preteklem tednu je v mestu in bližnji okolici prišlo do petih podobnih požarov, ki pa na srečo niso terjali večje škode. Do vseh je prišlo zaradi malomarnosti ali pa zato, ker so se otroci igrali z ognjem.

»NIKOLI DOVOLJ HLAČ!«

NOVOST IZZA NOVOMEŠKIH ZAPAHOV

Vlomilski kvintet dobil »naraščaj«

Anzulovićevi skupini se je v priporu pridružil šesti obdolženec — Vinko Šandor iz Podravine — V preiskavi so ugotovili, da so priporniki v Sloveniji, na Hrvaškem in v Srbiji zagrešili 44 vlomov

Anzulovićevi vlomilski skupini, ki čaka od zadnjih februarskih dni za novomeškimi zapahi na proces desetletja, se je pred kratkim pridružil še Vinko Šandor iz Džudževcev v Podravini. Obdolžen je sodelovanja pri enem od številnih vlomov, ki so jih Zlatko Anzulović, Vesna Sirovan, Ivan Kandija, Vladimir Vučko in Darko Mikinjač zagrešili v Sloveniji, Srbiji in na Hrvatskem.

Preiskovalni sodnik novomeškega okrožnega sodišča Anton Trunkelj je 23. aprila povedal, da je do zdaj v sodelovanju z upravami javne varnosti in postajami milice v Novem mestu, Celju, Mariboru, Varaždinu, Zagrebu, Donji Stubici, Krapini, Zaprešiču, Koprivnici, Petrinji, Glini, Šabcu, Kniču, Batočini, Kraljevu in Čačku zbral podatke o 44 vlomih, ki jih pripisujejo Anzulovićuju ter njegovi skupini, „povišani" od kvinteta v sekstet.

Obdolženci so bili do zdaj že nekajkrat zaslišani. Po izjavi preiskovalnega sodnika sta najtrši oreh Ivan Kandija in Vladimir Vučko, ki vztrajno zanikujeta, da bi sodelovala pri nekaterih dejanjih, za katera ju dolžijo.

Na mizi preiskovalnega sodnika se je do zdaj nabralo za nekaj debelih in nekaj kilogramov težkih svežnjev uradnih zaznamkov, pričevanj in drugih uradnih aktov, zbranih od začetka preiskave. To pa še ni vse, saj pričakuje preiskovalni sodnik podatke še o kakšnem kaznivem dejanju, za katerega zdaj še ne vedo. Sicer pa mora biti preiskava končana do druge polovice avgusta, ko bo potekel maksimalni rok za preiskovalni pripor, v katerem je Anzulovićeva vlomilska skupina.

●●●

Po poletu, ki je trajal mnogo manj časa kot so predvidevali zahodni opazovalci v Moskvi, so se trije sovjetski kozmonavti, ki so se v svoji vesoljski ladji Sojuz 10 združili z vesoljsko postajo Saljut, srečno vrnili na Zemljo.

V bodoče se bodo lahko tiste Američanke, ki služijo v vojski (in takih je kar precej, ne samo v ženskih pomožnih službah, marveč tudi v redni armadi) tudi poročile in imele otroke, pa kljub temu ostale v uniformi, medtem ko so sedaj po enem izmed teh dveh „dogodkov" morale obvezno iz armade. Torej tudi matere v uniformah!

Janja Kastelic:

Še zemlja se izrodi

Sedmo štruco je že nesla Roza iz porodnišnice. V pičlih desetih letih sedem otrok!

„Ej, Ahlinka, Ahlinka, pazite se zdaj, pazite," ji je požugala babica, ko ji je pomagala na voz. „Saj veste, še zemlja se izrodi in pokvari, pa bi ženska ne! Pa le pridite, kot je domenjeno. Nekaj vam bomo dali, da bo mir pri hiši."

To slednje je Rozi kar naprej rojilo po glavi. Po dveh mesecih se je obotavljaje odpravila v mesto. Domov je prinesla tri škatlice tablet in jih spravila med perilo.

Zvečer, preden je pogoltnila belo zrnce, se je ozrla po svojih šestih otrocih, ki so se gnetli na treh majavih posteljah. „Če že ne zame, je zanje gotovo tako najbolj prav," je zavzdihnila, ko je legla k sedmemu, ki se je lačno zaril v napeto dojko.

Že drugi teden je tekel, odkar se je Roza vsa spremenila. Delala je za tri, pa ji ni bilo nič pretežko. Zvečer je še zmerom našla čas, da se je pobrigala za otroke; temu je prišila gumb, ki je odletel na paši, onemu je pomagala zaviti zvezek, malega pa je pred spanjem rada poujčkala, tako da se je že kar razvadil. In po toliko letih so sosedje spet slišali peti mladoto Ahlinko, ki je bila svoj čas najboljša pevka v vasi. Rozi se je odpiral nov svet. Pa ne dolgo!

V nedeljo, ko je polagala plenice na toplo peč, je privihrala mati v izbo in ji pomolila tablete pod nos.

„Stara sem, naglušna tudi, slepa in zmešana pa še zdaleč ne," je kričala vsa zaripla v obraz. „Nisem še prepisala, bogu bodi hvala, in dokler sem še jaz gospodar, teh tablet, ki sam hudič tiči v njih, ne bom trpela pri hiši. Ženska je ustvarjena tako in zato, da rodi, drugo je vse sam greh!"

Z vso ihto je vrgla škatlice v ogenj.

„Pri župniku se oglasi in pokesaj se, da ne pride prekletstvo nad hišo!" je jokaje pripomnila in zaloputnila z durmi.

„Zvečer se pomenim z njim, mož je le mož," si je Roza natihoma dajala upanje. „Saj sam dobro vidi, kako je. Drug drugemu že stojimo na prstih, drug drugemu grizemo kruh. Kmetije je le toliko, da nas oskrbi s krompirjem in zeljem. Tistih nekaj v kamnolomu prisluženih dinarjev gre pa kar iz kuverte v usta."

Toda Roza se je uštela.

„Beži no," jo je kar brž zavrnil France, „tako naj bo, kakor je namenjeno! Kaj bi človek posegal tja, kamor ne sme. Sem se mar že kdaj pritoževal? Sedem jih je, pa so mi vsi enako pri srcu, in če je usojeno, da bo še osmi, naj bo! Raje deset kot nič, tako ti povem!"

Roza je čutila, da je spet škrtnila ključavnica pri obroču, ki ji toliko let ni dal dihati.

Od tistega dne pri Ahlinovih niso več omenili tablet.

Ko je sedemmesečni Tonček dobil prve zobe, se je pod Rozinim srcem osmič zganilo.

„Vidva sta pa pridna, da je kaj," so ju radi podražili sosedje, patent prodajta, to bo denarja!"

Francetu je kar godilo tako govorjenje, Roza pa se je zaprla vase, da je bilo vsak dan teže spraviti kakšno besedo iz nje. Le garala je še bolj kakor prej. Okopavala je, plela, žela, zvečer pa je še v pozne ure pospravljala v šoli. V jeseni bo imela že kar pet šolarjev; pet parov čevljev, pet sukenj, pet torb . . . Denarja bo treba!

V osmem mesecu jo je kar iznenada prijelo. Bilo je tako hudo, da jo je sosed sredi noči zapeljal v bolnišnico.

„Upajmo, da bomo vsaj njo še rešili," je bilo zadnje, kar je slišala Roza, preden je padla v globok sen.

Šele tretji dan po operaciji se je toliko zavedala, da je začutila življenje. Čutila je, da je smrt umaknila koso od njene postelje, in vedela, ne da bi ji kdo povedal, da le ni zamahnila v prazno. Nič v njej in okoli nje je bil tako velik, da še solze niso našle prostora ob njem.

V desetih letih se je pokvarilo, izrodilo mlado, bogato polje. Zakaj?

DOLENJSKI LIST

USTANOVITELJI IN IZDAJATELJI: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET: Franc Beg, Viktor Dragoš, inž. Janez Gačnik, Janez Gartnar (predsednik sveta), Tone Gošnik, Jože Jeke, Franc Lapajne, Lojzka Potrč, Slavko Smerdel, Franc Štajdohar in Ivan Živič.

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: Tone Gošnik (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Slavko Dokl, Marjan Legan, Jože Primc, Jože Splichal, Jožica Teppey in Ivan Zoran. Tehnični urednik: Marjan Moškon.

IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 1 dinar — Letna naročnina 49 dinarjev, polletna 24,50 dinarja, plačljiva vnaprej — Za inozemstvo 100 dinarjev ali 6 ameriških dolarjev (ali ustrezna druga valuta v vrednosti 6 ZDA dolarjev, pri čemer je že vštet 10-odst. popust, ki pa velja samo za tiste, ki plačujejo naročnino v devizah). Naš devizni račun: 521-620-1-32002-10-8-9.

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu (45 mm oz. 10 cicero) 33 din, 1 cm na določeni strani 45 din, 1 cm na 1., srednji in zadnji strani lista: 66 din. Vsak mali oglas do 10 besed 10 din, vsaka nadaljnja beseda 1 din. Za vse ostale oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 4 od 6. I. 1971 — Za oglase odgovarja Mirko Vesel.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 521-8-9 — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 — Poštni predal 33 — Telefon: (068) 21-227 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani.